

Független tanulmány a médiapluralizmus mutatóiról az Európai Unió tagállamaiban – egy kockázat-alapú megközelítés felé

Készült az Európai Bizottság Információs Társadalmi és Médiaügyi Főigazgatósága számára
SMART 007A 2007-0002

Az alábbiak közreműködésével:

K.U. Leuven ICRI (fővállalkozó)
Jönköping International Business School MMTC
Central European University CMCS
Ernst & Young Consultancy Belgium

Végső Jelentés

Szerződés szám: 30-CE-0154276/00-76

Leuven, 2009. július

Budapest, 2010. szeptember, 7. szám, II. füzet

ISSN 2060-0607
ISBN 978-615-5020-070

Kiadja az Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet
Budapest, 1021 Hűvösvölgyi út 95.
Felelős kiadó: Nahimi Péter igazgató
Borítóterv: Czakó Zsolt
Nyomdai munkák
Műegyetemi Kiadó
Felelős vezető: Wintermantel Zsolt
www.kiado.bme.hu

6. KOCKÁZAT-ALAPÚ KERETRENDSZER

6.1 Bevezetés

A média kockázatfigyelésének elméleti megközelítéseivel és módszereivel foglalkozó akadémikus irodalom összehasonlító elemzése azt mutatja, hogy a ebben a szektorban a kockázatok jelentősen eltérnek az olyan területeken megfigyelhető kockázatoktól, mint a pénzügy, az egészségügy, vagy a szociális biztonság. Ugyanakkor a kockázatkezeléssel foglalkozó akadémikus irodalom különböző nézőpontokat jelenít meg, a hangsúlyt hol a kockázatok fejlődésének figyelésére (amelyek mennyiségükben nőnek a jelenkori társadalmakban; Beck és mások), hol a kockázatok hatásának figyelésére (mivel nem a társadalmi kockázatok mértéke és fajtáinak száma nő a társadalomban, hanem a társadalmi kockázatoknak a társadalom általi ismerete; Rothstein és mások) helyezi a hangsúlyt.

Ez azt jelenti, hogy a meglévő vállalati kockázati modellek bármelyikének egyszerű extrapolációja a társadalmi és intézményi problémákra nem eredményezhet érvényes megoldást, és csupán lehetséges technikákat biztosít a kockázatok azonosítására, értékelésre és kezelésére vonatkozóan.

6.2 A kockázat-alapú keretrendszer hatóköre

A tanulmány célja egy olyan kockázat-alapú megközelítés kidolgozása volt a médiapluralizmus mérésére és értékelésére az Európai Unió tagállamaiban, amely a kockázatelemző módszertanra épül annak érdekében, hogy a médiaszektorban megfigyelhető trendek és fejlemények objektív módon azonosíthatóak, mérhetőek és/vagy értékelhetőek legyenek, valamint prioritásokat és intézkedéseket lehessen meghatározni a médiapluralizmus védelmére, illetve, ahol lehetséges, annak népszerűsítésére.

Következésképpen a keretrendszer fókuszában annak „jelző” funkciója kell, hogy álljon. Pillanatképet kell adnia az adott pillanatban fennálló helyzetről, és nem megoldani a veszélyeket egy adott időkeretben.

Egy olyan monitoring eszköze van szükség, amelyet a kockázat-alapú szabályozásban alkalmazott technikák ihlettek; ezeket általában kollektív folyamatokban alkalmazzák az elfogadható kockázatok „szabványainak” kialakítására, ahol szükséges és lehetséges, résztvevő módon, valamennyi érintett kockázatviselő bevonásával.

Az eszköznek lehetővé kell tennie a politika formálói számára, hogy egyensúlyt teremthessenek az előretekintő megközelítés – amelyet „modernebb” mutatók (kapcsolódás az új médiához, technológiákhoz, disztribúciós platformokhoz) segítségével lehet megvilágítani –, valamint a tradicionális, fundamentális alkotmányos jogok biztosítékaiból fakadó mutatók között, mint a szólás szabadsága, valamint a rádió és a televízió örökölt szabályozói keretei között.

Emellett azt a tényt is figyelembe kell venni, hogy az egyes tagállamokban különböző a „kockázati étvág”, és hogy a „kockázati étvág” szintjét nem lehet előírni. Egy nemzet kockázati étvágya a demokratikus berendezkedés feltétele.

6.3 A kockázat-alapú keretrendszerben használatos terminológia

KOCKÁZAT: Egy esemény bekövetkezési valószínűségének, valamint az adott esemény lehetséges hatásainak (pozitív vagy negatív) kombinációja.

KOCKÁZAT AZONOSÍTÁSA: Az EU tagállamok médiapluralizmusának kontextusához kapcsolódó kockázatok egyértelmű leírása.

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS: Az előzetesen meghatározott kockázati kritériumokra, véleményre, szektortapasztalatra és józan észre alapuló szisztematikus folyamat, amelynek célja egy esemény bekövetkezési valószínűségének (magas, mérsékelt vagy alacsony), illetve a lehetséges hatások (magas, mérsékelt vagy alacsony) mértékének meghatározása az esemény bekövetkezése esetén. A kockázatértékelés a célok eléréséhez szükséges kockázatok azonosítása és elemzése. Ez képezi alapját a kockázatkezelési eljárás meghatározásának.

A kockázatértékelés nem egyszeri tevékenység, hanem lépések és intézkedések folyamatos és ismétlődő alkalmazása. A kockázatok értékelésének célja annak azonosítása, mely események bírnak elegendő jelentőséggel és elegendő fontossággal ahhoz, hogy a menedzsment figyelmének középpontjába kerüljenek.

A potenciális események bizonytalanságát a valószínűség és a hatások szempontjából is értékelní kell. A valószínűség azt fejezi ki, hogy egy adott esemény egy adott időben mekkora eséllyel következik be, míg a hatás ezzel szemben azt jelzi, hogy az esemény bekövetkezése milyen hatással lesz az entitás azon képességére, hogy céljait elérje.

KOCKÁZATKEZELÉS: Az egyes kockázatok bekövetkezésének megakadályozása, valamint azok bekövetkezése esetén a következmények minimalizálása érdekében szükséges lépések és intézkedések azonosítása. A vállalatoknak, akár csak a kormányoknak bizonytalansági tényezőkkel kell számolniuk, és a kockázatkezelés legnagyobb kihívása az, hogy milyen mértékű bizonytalanság fogadható el annak érdekében, hogy valamennyi kockázatviselő a legmagasabb értékhez jusson.

A kockázatkezelés célja a veszélyhez, annak kockázatához kapcsolódó bizonytalanság eredményes csökkentése, a hatékonyabb és gazdaságosabb szolgáltatásnyújtás képességének fokozása, valamint azok megcélzása az előre meghatározott értékek (pl. egyenlőség és igazság stb.) szem előtt tartásával.

E cél megvalósítása érdekében a kockázatkezelés során strukturált megközelítést kell alkalmazni, amely olyan tevékenységeket tartalmazza, mint a kockázatértékelés, illetve stratégiák kidolgozása a kockázatok kezelésére és azok enyhítésére.

Az azonosított kockázatok kezelésének lehetséges módjai (kockázati válaszok vagy stratégiák) magukban foglalják a kockázat átruházását, a kockázat kezelését, a tevékenységek beszüntetését és a kockázat tolerálását:

- a kockázat átruházása: a kockázat valószínűségének vagy hatásának csökkentése a kockázat egy részének áthelyezésével vagy egyéb módon történő megoldásával. Ez elérhető hagyományos biztosítással, illetve harmadik félnek történő fizetéssel a kockázat egyéb módon történő átvétele érdekében. A legtöbb kockázat ugyanakkor nem ruházható át teljes egészében;
- a kockázat elkerülése: A kockázat alapjául szolgáló tevékenységek megszüntetése vagy felszámolása (*megelőzési stratégiák*);
- a kockázat enyhítése vagy negatív hatásának csökkentése: A legtöbb kockázat kezelése így történik. Intézkedés történik a kockázat valószínűségének vagy hatásának illetve mindkettőnek a csökkentésére (*enyhítési stratégiák*);
- a kockázat egy, néhány vagy valamennyi következményének elfogadása: nem történik intézkedés a kockázat bekövetkezési valószínűségének vagy hatásának csökkentésére. Ez a válasz azt jelenti, hogy nem sikerült olyan költséghatékony választ azonosítani, amely elfogadható mértékben csökkentené a kockázat bekövetkezésének valószínűségét, illetve azt, hogy az eredeti kockázat is a kockázattűrő határon belül van (*alkalmazkodási stratégiák*).

MUTATÓ: Mértékegység, amely releváns információval szolgál az adatok összehasonlításához, megítéléséhez és értékeléséhez. Ebben a kockázatkezelési keretrendszerben a mutatók azokat a problémás területeket emelik ki, ahol lépésekre vagy intézkedésekre van szükség.

SMEEI: A betűszó feloldása: Specifikus, Mérhető, Elérhető/Megvalósítható, eredményközpontú és Időfüggő. Ezek a mutatók értékelésére általánosan elfogadott kritériumok:¹⁰⁸

- **S:** Specifikus: a mutató meglehetősen precíz jelentéssel bír, valamint világosan és egyértelműen kapcsolódik a médiapluralizmushoz;
- **M:** Mérhető: a mutató kvantitatív és kvalitatív pontszámokkal is kifejezhető (egyértelmű, hogy mit mérünk);
- **E:** Elérhető/Megvalósítható: az adatok rendelkezésre állnak, illetve technikailag lehetséges azokat ésszerű időn belül és ésszerű költségek mellett beszerezni;
- **E:** Eredmény-orientált: lehetséges megbízható határértékek meghatározása; az eredmények értelmezésében általános egyetértés tapasztalható;
- **I:** Időhöz kötött: az adatok megfelelő gyakorisággal gyűjthetők be a haladáshoz és a döntések befolyásolásához. (Az a döntés született, hogy ezt a kritériumot figyelmen kívül hagyjuk, mivel a médiapluralizmus állapotát egy adott időpillanatban az MPM hivatott mérni).

KOCKÁZATI PROFIL: A mutatók pontozása után kialakuló végeredmény, egy kockázati tartományon belül. Ez a kockázati profil problémás, követendő és biztonságos zónákat különböztet meg.

KOCKÁZATI ÉTVÁGY: A kockázatkezelés célja megtalálni annak a módját, hogyan tartható a kockázat a vállalat vagy a közösség számára elfogadható szinten. Ez a szint az úgynevezett „kockázati étvágó”. A stratégia kialakítása és a célok relatív fontosságának megállapítása során ez a kiindulási pont. A gyakorlatban a kockázati étvágó a kockázatnak az a szintje, amelyet egy entitás még elfogad a kockázatviselők számára történő értéknyújtás (közszolgáltatások formájában) során. A kockázati étvágó a kockázat elfogadására vagy eltűrésére irányuló hajlandóság, az a kockázatt mennyiség tágabban értelmezve, amelyet egy entitás hajlandó elfogadni céljai elérése érdekében.

6.4 Kockázat-alapú keretrendszer kialakításának módszertana

A következő bekezdések a kockázatkezelésben alkalmazott specifikus terminológiát ismertetik, ezenkívül azt a módszertant, amelynek alkalmazásával a tanulmány első fázisában kialakított jogi, szociodemográfiai és gazdasági mutatókat integráltuk a kockázat-alapú keretrendszerbe. Az MPM-mel kapcsolatos általános információkat, illetve az annak használatára vonatkozó részletes utasításokat a felhasználói útmutató (I. Melléklet) tartalmazza, így azt itt nem ismételjük meg.

6.4.1 Háttér

Az MPM kialakítására használt módszertant a COSO „Belső kontroll – integrált keretrendszer” ihlette. A COSO, a Treadway Bizottság szponzor szervezeteinek bizottsága egy nemzetközileg elismert magánszektorbeli kezdeményezés, amely a szervezetrányítás, az üzleti etika, a belső ellenőrzés, a vállalati kockázatkezelés, a család- és pénzügyi jelentések területén nyújt tanácsadást. A Bizottság irányelveket dolgozott ki a kockázatkezelés és a kockázatfigyelés végrehajtására.¹⁰⁹ Ez a módszertan nemzetközi szinten széles körben elismert, mint egy szilárd vállalatközpontú modell.

¹⁰⁸ A kulturális sokszínűséggel kapcsolatos programok mutatóinak kidolgozásával és használatával kapcsolatban ld. még: <http://www.unescobkk.org/index.php?id=2655>.

¹⁰⁹ Ld. különösen a Belső ellenőrzés – integrált keretrendszer (1992) és Vállalati kockázatkezelés – integrált keretrendszer (2004); további részletek itt: <http://www.coso.org/TCIntegratedFramework-summary.htm> and <http://www.coso.org/ERM-IntegratedFramework.htm>.

A belső ellenőrzés COSO-modellje

6.4.2 A COSO alapú keretrendszer és a médiapluralizmus figyelő közötti kapcsolat

6.4.2.1 A kontrollkörnyezet

A kontrollkörnyezet a médiakörnyezet alapelveit tartalmazza az EU tagállamaiban.

Ezeket az alapelveket fordítják le egy *alapvető* kockázati tartománnyá – figyelembe véve az olyan alapvető jogokkal kapcsolatos kockázatokat, mint a szólásszabadság és az információ szabadsága – és öt *specifikus* kockázati tartománnyá, amelyek a médiapluralizmus alábbi dimenzióira terjednek ki:

- 1) a tulajdon és az ellenőrzés pluralizmusa;
- 2) a médiatípusok és műfajok pluralizmusa;
- 3) politikai pluralizmus;
- 4) kulturális pluralizmus;
- 5) földrajzi pluralizmus.

Az MPM kontrollkörnyezete csupán koncepcionális keretrendszert biztosít a jogi, a gazdasági és a szociodemográfiai mutatók kategorizálásához, azonban nem határoz meg tényleges és precíz célokat a médiapluralizmus számára. Ez az egyes tagállamok felelőssége, amelyek követhetik az Európai Bizottság által ebből a célból meghatározott irányelveket. A jelen tanulmánynak nem volt célja, hogy összehangolt célokat fogalmazzon meg a médiapluralizmus területén.

6.4.2.2 Kockázatértékelés

A *kockázatértékelés* az a módszer, amelynek alkalmazásával felmérhetők a tagállamok médiapluralizmussal kapcsolatos célkitűzéseit fenyegető kockázatok. A módszer egy szisztematikus folyamatra épül, amelynek alapját az előzetesen definiált kockázati kritériumok, a szakmai vélemény és a tapasztalat képezik, amellyel meghatározható egy hátrányos feltétel bekövetkezésének a valószínűsége. Eredménye a médiapluralizmust fenyegető eredeti kockázatok áttekintése. Az eredeti kockázat olyan kockázat, amely általános a kontrollkörnyezetben. A kockázatelemzési módszert alkalmazták az MPM felépítésének előzetes lépései során.

6.4.2.3 Kontrolltevékenységek

Az MPM alapján lefolytatott kockázatelemzést követően a tagállamnak meg kell határoznia azokat a specifikus intézkedéseket, amelyeket meg kell valósítani az azonosított kockázatok „kontrollálása” érdekében. A kontrolltevékenységeket minden esetben tovább kell értékelní a kockázat következményeinek és az intézkedések tényleges költségeinek összehasonlításával.

Mivel minden tagállamnak magának kell meghatároznia saját céljait és megvalósítási megközelítését, különbségek lesznek a kockázatokra adott válaszokban és a kapcsolódó kontrolltevékenységekben. Még ha két tagállamnak ugyanazok lennének is a céljai, és hasonló döntéseket hozna azok megvalósítása érdekében, az ennek eredményeképpen megszülető kontrolltevékenységek akkor is eltérőek lehetnek, mivel elképzelhető, hogy ezeknek az országoknak más a kockázati étvágyuk és a kockázattűrésük. A kockázatkezelés kontextusában az összes kontrolltevékenység négy tag kategóriába sorolható.

- A **megelőző kontroll** célja, hogy korlátozza a kockázat bekövetkezésének valószínűségét, és a nem kívánatos eredmény bekövetkezését. Minél nagyobb a kockázat hatása az entitás azon képességére, hogy megvalósítsa céljait, annál fontosabb a megfelelő megelőző kontrollok alkalmazása.
- Az **irányítási kontroll** célja a kitűzött eredmény elérésének biztosítása. Ezek a kontrollok akkor különösen fontosak, amikor létfontosságú a nemkívánatos események (például a biztonsági szempontok sérülése) bekövetkezésének elkerülése, így az ilyen típusú kontrollokat alkalmazzzák például a megfelelő cél elérésének támogatására.
- Az **észlelési kontroll** célja annak megállapítása, hogy történtek-e nem kívánatos következmények az „esemény” után. Ugyanakkor a megfelelő észlelési kontrollok megléte enyhítheti a nem kívánatos következmények kockázatát, egy késleltetési effektus megteremtésével.
- A **korrekciós kontroll** célja a már bekövetkezett nem kívánatos következmények korrigálása. Ezek a kontrollok tartalék megoldásként is szolgálhatnak károk vagy veszteségek bekövetkezése esetén azok egy részének megtérülésére.

Az alábbi opciók állnak rendelkezésre:

- a kockázat bekövetkezésének kizárása a szükséges intézkedések teljes körének bevezetésével, tekintet nélkül azok költségeire annak érdekében, hogy korlátozzák a kockázat bekövetkezési valószínűségét és a nemkívánatos következményeket;
- a kockázat bekövetkezési valószínűségének minimalizálása vagy teljes kiküszöbölése kizárólag azon intézkedések bevezetésével, amelyek ésszerű költségek mellett megvalósíthatók;
- a kockázat következményeinek felosztása vagy enyhítése ésszerű vagy megosztott költségek mellett megvalósítható intézkedésekkel;
- a kockázat bekövetkezésének elfogadása elégtelen intézkedések meghozatalával vagy azok meg nem hozatalával.

A pontos és részletes kontrolltevékenységek meghatározása nem képezte a jelen tanulmány részét; így azokat nem dolgoztuk ki a Felhasználói útmutatóban. Az MPM alapján elvégzett kockázatomérés eredményei általános, első ötleteket adnak a felhasználónak a szükséges intézkedésekről. A végrehajtandó lépések pontos hatóköre ugyanakkor a tagállamok által a múltban választott politikától, prioritásoktól, a rendelkezésre álló forrásoktól és mindenekelőtt a kockázati étvágytól (vagy a kockázat elutasításától) függ. Az MPM-et egyfajta radarnak, jelzőszköznek kell tekinteni, amely azonosítja azokat a problémás területeket, ahol kontrolltevékenységeket vagy javító lépéseket tanácsos (narancsszínű zónák) vagy kell (vörös zónák) végrehajtani.

6.4.2.4 Információ és kommunikáció

Az MPM megadja az EU tagállamoknak a lehetőséget, hogy a kialakult eredmények alapján széleskörű vitát vagy párbeszédet kezdeményezzen a médiapluralizmusról. Ebben az értelemben az MPM olyan eszköznek tekinthető, amellyel javítható a médiapluralizmussal kapcsolatos *információ és kommunikáció* a tagállamokban.

Az MPM emellett javíthatja az átláthatóságot az EU szintjén is: valamennyi tagállam esetében azonos mutatókat és módszertanokat alkalmazó objektív mérőeszközként lehetővé teszi a tagállamok szintje feletti összehasonlítást (ld. lentebb), lehetővé teszi a fejleményeket nyomon követő rendszer monitoringot, és hozzájárul a médiapluralizmussal kapcsolatos nyílt és objektívebb vitához.

Egy ilyen vita eredményes konzultációt és visszacsatolási mechanizmusokat tesz szükségessé, amelyek aktivizálják a különböző kockázatviselőket, és lehetőséget biztosít számukra, hogy kommentálják az eredményeket a javasolt megoldásokat. Ugyancsak magában foglalja a monitoring testület kötelességét, hogy motíválja és megmagyarázza a tervezett döntéseket és javasolt megoldásokat.

A monitoring testület kötelessége, hogy számba vegye intézkedéseit tükröződik abban a kötelességében, hogy megmagyarázza és megvilágítsa érvényesítési politikáját.

Ideális esetben a monitoring testület számon kérhető a demokratikusan választott hatalom felé (parlament, kormány), a média kockázatviselői felé, valamint – éves beszámolók és médiaközlemények formájában – az érdekelt szervezetek és a polgárok felé.

6.4.2.5 Monitoring

Az MPM kínál egy *monitoring* eszközt. A monitoring megvalósítható folyamatos monitoring tevékenységekkel, különálló értékelésekkel, illetve a kettő kombinációjával.

A mutatók mérésének eredményei világos képet adnak a tagállam (vagy egy másik felhasználó) számára a problémás területekről, ahol lépéseket és intézkedéseket kell tenni és/vagy nyomon követés szükséges. A gyakorlat eredményei alapján kidolgozható és végrehajtható egy részletes intézkedési terv, figyelembe véve az intézkedések költségét, összehasonlítva a kockázat bekövetkezésének kockázataival és lehetséges hatásával.

Ezen túlmenően lehetőség nyílik az adatok összehasonlítására a többi tagállammal, valamint viszonyítási alapok és/vagy legjobb gyakorlatok kialakítására. Amennyiben a mérésre rendszeres időközönként kerül sor (például évente vagy kétevente), a tagállam tisztább képet kaphat a médiapluralizmussal kapcsolatos trendekről és fejleményekről.

A kockázatkezelés és a kockázatfigyelés céljai idővel változhatnak. A meglévő kockázatok portfóliója és azok viszonylagos fontossága idővel valószínűleg szintén változik, valamint a kockázatkezelés eredményességének értékelései is változnak hatókörükben és gyakoriságában, a kockázatsportok jelentősége, a kockázatra adott válaszok fontossága és a kockázatok menedzselése során a kapcsolódó kontrollok függvényében.

Az egykor eredményes kockázati válaszok irrelevánssá, a kontrolltevékenységek pedig kevésbé eredményessé válhatnak. Ezért a tagállamnak folyamatosan monitoroznia kell kockázatkezelő rendszerének eredményességét, hogy meggyőződjön annak megfelelőségéről és eredményességéről.

Amennyiben a tagállamok úgy döntenek, hogy aktívan alkalmazzák munkaeszközükként az MPM-et, az alábbi javaslatokat célszerű szem előtt tartani:

- a médiamonitoring feladat konkrét testülethez történő rendelése önmagában jogi alapra épüljön, szolgáljon részletes adatokkal a monitoring hatóköréről, gyakoriságáról, feltételeiről és eszközeiről. Ez megkönnyíti a monitoring végrehajtását és az információk átadását;
- a monitoringért felelős testület legyen független az állami hatóságoktól és médiacégektől. A monitoring testület legyen egy független és részrehajlástól mentes döntőbíró. A meglévő médiaszabályozó hatóságok jó pozícióban vannak ahhoz, hogy ezt a feladatot ellássák, és előnyük származhat a többi kockázatviselővel – például a távközlési szabályozók, versenyfelügyeleti hatóságok, kormányhivatalok, akadémikus szakértők stb. – folytatott együttműködésből;
- a monitoringot célszerű kombinálni a kutatással, különös tekintettel a tartalomelemzéssel, a szabályozás eredményes megvalósítására alkalmazott módszertanokká, és a gazdasági és technológiai fejlődés hatásává,
- a médiamonitoring módszereit és eredményeit – például online közzététel útján – átláthatóvá kell tenni.

6.4.3 Előkészületi lépések

Az előkészületi lépések sematikus áttekintése:

1. lépés A veszélyek listájának összeállítása	2. lépés A mutatók listájának összeállítása	WP1/WP2/WP3
3. lépés A kockázat azonosítása		WP1/WP2/WP3/WP4
4. lépés A kockázat elemzése		WP1/WP2/WP3/WP4
5. lépés A mutatók értékelése		WP1/WP2/WP3/WP4
6. lépés A kockázatok és a mutatók kombinálása		WP1/WP2/WP3/WP4
7. lépés A határértékek meghatározása		WP1/WP2/WP3/WP4
8. lépés Alap adatlapok kidolgozása		WP4

6.4.3.1 Az 1. lépés: A veszélyek listájának összeállítása

A tanulmány első fázisában minden kutatócsoport felsorolta a médiapluralizmust fenyegető lehetséges veszélyeket az egyes területeken (jogi/szabályozói, gazdasági, szociodemográfiai tényezők). A tanulmány első szakaszában azonosított és tételesen felsorolt ezen veszélyeket használtuk kiindulópontként a EU médiapluralizmusát fenyegető veszélyek végső kockázati listájának kialakításához (3. lépés: a kockázatok azonosítása).

A kutatócsoport megállapította, hogy a munkacsomagokban újra és újra hasonló veszélyek jelentek meg, azonban olykor más módon megfogalmazva és leírva, illetve szorosan kapcsolódó kérdéseket tárgyaltak. Így a 3. lépés során fel kellett számolni a kockázatok közötti átfedéseket, és biztosítani a megfogalmazások következetességét.

6.4.3.2. A 2. lépés: A mutatók listájának összeállítása

Az egyes csoportok a vonatkozó munkacsomagokban a jogi, a szociodemográfiai és a gazdasági mutatók három különböző listáját készítették el a tanulmány első fázisában. Az alábbi feltételezéseket vették figyelembe:

- a mutatók diagnosztikai eszközök, nem parancsok;
- a mutatóknak, amikor csak lehetséges, mennyiségi méréseket kell lehetővé tennie;
- a mutatókat úgy kell meghatározni, hogy azok egyszerre egy kulcskérdéssel foglalkozzanak, így megfelelően értékelhetőek legyenek;
- valamennyi mutatónak azonos súlyt kell adni annak érdekében, hogy elkerülhetőek legyenek a mutatók hierarchiájára vonatkozó örökös viták (Melyik fontosabb a másiknál? És mennyivel?), és az eredmények az egész Európai Unióban összehasonlíthatóak legyenek;
- a mutatók kiválasztásának folyamatában figyelmet kell fordítani a mérési adatok összegyűjtésével kapcsolatos költség- és időráfordítás gyakorlati vonatkozásaival.
- a mutatóknak meg kell felelniük a SMEEI teszten.

Az 5. lépés: a mutatók értékelése kiindulási pontjaként került sor a mutatók három készlete általános listájának összeállítására.

6.4.3.3. A 3. lépés: A kockázatok azonosítása

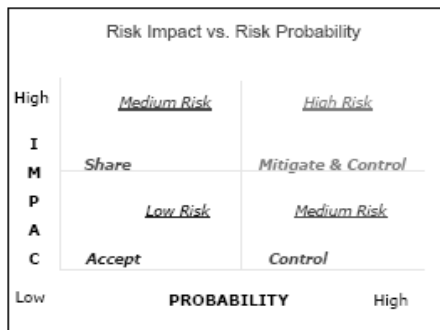
Az első időközi jelentésben említett veszélyekből származó általános kockázati lista alapján (a mutatókkal foglalkozó három munkacsomag mindegyikében), a kutatócsoport hasonlóságokat és átfedéseket azonosított a megfogalmazott kockázatokban.

Intenzív csoportos vitákon keresztül, valamint a csoporttagok tudása, tapasztalata és józan helyzetértékelése alapján az egyes munkacsomagokban eredetileg azonosított 75 veszélyt következetesen és redundanciáktól mentesen sikerült újrafogalmazni. Az első időközi jelentésben azonosított veszélyek olykor egyetlen kockázattá olvadtak össze; máskor a veszélyek két kockázattá váltak szét.

A gyakorlat eredményeként a médiapluralizmust fenyegető 43 kockázat részletes listáját sikerült összeállítani a kiválasztott kockázati tartományokban és területeken. E kockázatok sematikus áttekintése az alábbiakban található a 6.4.3.4 fejezetben, valamint ugyancsak megtalálható az „Általános beszámoló” lapon az MPM-ben (I a Felhasználói Útmutató 5.2.3 fejezetét).¹¹⁰

6.4.3.4.A 4. lépés: A kockázatok elemzése

A kockázatok azonosítását normális esetben a kockázatértékelési gyakorlat követi. Ez az irreleváns és releváns kockázatok elkülönítését jelenti. Egy kockázat általában akkor tekinthető relevánsnak, ha a jelentős bekövetkezési valószínűség jelentős hatással párosul.¹¹¹ Az alábbi sémával összhangban, a „magas” vagy „közepes” zónába eső kockázatokat általában releváns kockázatként kezelik.

A kockázatok értékelését követően a kockázati prioritásoknak kell előtérbe kerülniük. Amennyiben a kockázati étvágy miatt a kockázatnak való kitétség elfogadhatatlan, a kockázatot magas szintű kockázatnak kell nyilvánítani. A magas szintű kockázatoknak rendszeres figyelmet kell szentelni a legmagasabb szinten. A célok változásával, a kockázati környezet változásával, illetve a magas szintű kockázatok kezelésével idővel a kockázati prioritások is változnak.

Ugyanakkor az MPM kialakítása során követett módszer különbözik a COSO keretrendszerétől, amelyben a kockázatértékelésre csupán nagyon magas szinten került sor: Amikor a „tapasztalatok” alapján a kutatócsoport megállapíthatta, hogy – az akadémikus irodalom, a szabályozói biztosítékok és/vagy politikai vita segítségével – egy specifikus szituációt széles körben a mai médiapluralizmust veszélyeztető kockázatnak ismernek el, azt létező kockázatnak fogadták el, és bekerült az MPM-be.

Ez megmagyarázza, hogy az MPM-ben egyes kockázatokat egyes felhasználók miért tekintenek esetleg már ma releváns kockázatnak, míg mások ugyanezeket csak kialakulóban lévő kockázatoknak

¹¹⁰ Meg kell jegyezni, hogy az összes kockázat számbavételére irányuló erőfeszítések ellenére nem kizárt, hogy úgynevezett „fehér holló” kockázatok (nagyon ritka, nehezen megjósolható, ezért alacsony valószínűséggel bekövetkező, viszont jelentős következményekkel járó kockázatok, az ésszerű várakozásokon túl) kimaradhattak az elemzésből. Mindig lesznek precedens nélküli esetek, amelyek történeti elemzéssel vagy logikai dedukcióval nem jelezhetők előre.

¹¹¹ Ez a hatás lehet stratégiai, működési vagy pénzügyi természetű (vagy ezek kombinációja).

tekintik, és annak csak rövid vagy középtávon tulajdonítanak jelentőséget (a kialakulóban lévő és jövőbeni kockázatokkal kapcsolatban ld. az alábbi 6.6 alfejezetet).

A kockázatok bekövetkezésének valószínűségét és a kockázatok hatását figyelembe vevő részletes kockázattértékelés csak abban az esetben végezhető el eredményesen, ha az figyelembe veszi az érintett tagállam nemzeti sajátosságait. Az ország profiljának függvényében (a piac mérete és gazdagsága, a kisebbségek százalékos aránya, a rádiós és televíziós műsorsugárzás elsődleges eszközei stb.) a kockázat valószínűsége és bekövetkezése változhat. Annak érdekében, hogy az MPS egyes felhasználói saját országuk tekintetében kockázattértékelést hajthassanak végre, a kutatócsoport eredetileg egy *ex ante* relevanciaszt elhelyezését javasolta az MPM-ben. Ezt az opciót végül azért hagyták el, hogy biztosítható legyen a tagállamok közötti összehasonlíthatóság (ld. fenti 4.4.5 alfejezetet).

Így a 4. lépés eredménye megegyezik a 3. lépés eredményével, ami a kockázatok listája.

A KOCKÁZATOK LISTÁJA

KOCKÁZAT	
B1	A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme
B2	A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete
B3	Elégtelen médiajártasság (a digitális médiát is ideértve)
A média tulajdonosi szerkezetének/ellenőrzésének pluralizmusa	
O1	Magas tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban
O2	Magas tulajdonosi koncentráció a rádiózásban
O3	Magas tulajdonosi koncentráció a hírlapokban
O4	Magas tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADLS/TV területén
O5	Magas tulajdonosi koncentráció a magazinokban
O6	Magas tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban
O7	Magas tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban
O8	Magas médiaközi tulajdonosi koncentráció
O9	Magas vertikális koncentráció
O10	A tulajdonosi szerkezet átláthatóságának hiánya
A médiatípusok és műfajok pluralizmusa	
T1	Médiatípusok hiánya/alulreprezentáltsága/dominanciája
T2	Médiaműfajok hiánya/alulreprezentáltsága/dominanciája
T3	Egyes médiaterületek támogatásához elégséges piaci források hiánya
T4	A közszolgálati támogatásához elégséges piaci források hiánya
T5	A PSM elégtelen jelenléte az új médiában
T6	A közösségi részvétel elégtelen hangsúlyozása
Politikai pluralizmus a médiában	
P	Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában
P	Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején
P	A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitikáltsága
P	Elégtelen szerkesztői függetlenség
P	A PSM elégtelen függetlensége
P	A hírtügnökségek elégtelen pluralizmusa
P	A terjesztési rendszerek elégtelen pluralizmusa
P	Elégtelen állampolgári részvétel és politikai hatás az online médiában
Kulturális pluralizmus a médiában	

- C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése
- C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése
- C3 A független gyártás elégtelen aránya
- C4 A házon belüli gyártás elégtelen aránya
- C5 A világkultúrák elégtelen aránya
- C6 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselése a központi médiatartalomban és szolgáltatásokban
- C7 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselése a PSM-ben
- C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere
- C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselése a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában
- C10 A fogyatékkal élők elégtelen hozzáférése

Földrajzi pluralizmus a médiában

- G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága
- G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere
- G3 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselése a médiatartalomban és szolgáltatásokban
- G4 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselése a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában
- G5 Kiszámú információforrás dominanciája a helyi kérdések vonatkozásában
- G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez

6.4.3.5 Az 5. lépés: A mutatók értékelése

Az általános lista alapján (egyesítve a jogi, a szociodemográfiai és a gazdasági mutatók három önálló listáját, l. fent), az egyes mutatókat SMEEI tesztnek vetettük alá. A SMEEI módszertan alkalmazására azért került sor, hogy meghatározható legyen, hogy az egyes mutatók „első szintű” mutatóknak tekinthetők-e (amelyek bekerülnek az MPM-be) vagy csak „második szintű mutatóknak” (amelyek ismertetésére a jelen beszámolóban került sor a 6.5 fejezetben, illetve egyes esetekben potenciális jövőbeni mutatóknak tekinthetők).

Az eredeti 259 mutatóból csupán 166 minősült első szintű mutatónak. A fennmaradó mutatók vagy kimaradtak a számításból (mivel átfedésben voltak más mutatókkal), vagy átkerültek a második szintű mutatók listájára, mivel nem feleltek meg a SMEEI követelményeinek. A második szintű mutatók zömének esetében ennek az volt az oka, hogy a mérés költsége túl magasnak bizonyult (az adatok mérésének igen bonyolult módszertana, illetve az adatok hiánya eredményeképpen). Ezt az értékelést az első fázisban az 1, 2 és 3 munkacsomagok kulcsszakértői végezték a 4. munkacsomag koordinációja alatt, majd az eredményeket a második fázisban a teljes kutatócsoport tesztelte.

Az értékelés során a kutatócsoport arra a megállapításra jutott, hogy a három munkacsomagban azonos (vagy nagyon hasonló) mutatók ismétlődnek. A redundancia és az ismétlődés elkerülése érdekében az a döntés született, hogy ezek a mutatók csupán egyszer kerülnek felsorolásra a mutatók globális listájában (és amennyiben nagyon szorosan kapcsolódnak, összevonásra és újrafogalmazásra kerül sor).

6.4.3.6 A 6. lépés: A kockázatok és mutatók kombinálása

A 6. lépésben (ami gyakorlatilag az 5. lépéssel párhuzamosan kerül végrehajtásra) valamennyi első szintűként azonosított mutatót (ld. a fenti 5. lépést) összekapcsolnak egy a listában szereplő kockázattal (ld. a fenti 3. és 4. lépéseket). Minden mutató csak egy kockázathoz kapcsolódhat (a redundáns lépések elkerülése érdekében, mely torzítaná az eredményeket). Minden egyes kockázathoz legalább egy első szintű mutató azonosítására került sor (habár a legtöbb kockázat gazdasági, szociodemográfiai és jogi mutatók csoportjához kapcsolódik).

Az alábbi táblázat az MPM-be integrált kockázatok és a megfelelő mutatók áttekintését tartalmazza, minden mutató esetében az alábbi információk meghatározásával:

- **Szám:** A sorszám, amellyel az adott mutató szerepel az „alap adatlapon” (ld. az alábbi 8. lépést).

- **ID:** A mutatóhoz rendelt egyedi azonosító amely egy betűből és két számból áll. A betű a kockázati tartományra utal, míg a két számból az egyik a *kockázat sorszáma* (a kockázati tartományon belül), a második pedig a *mutató száma* (az adott kockázaton belül); például a P1.1 az első kockázat első mutatójára utal a „politikai pluralizmus a médiában” kockázati tartományban; míg a C4.5 „kulturális pluralizmus a médiában” kockázati tartomány negyedik kockázatának ötödik mutatójára utal. Ez a számozás bizonyos fokig tükrözi a kutatócsoport által a különböző kockázatokhoz és mutatókhoz rendelt prioritást, azonban nem jelöl ki határozott hierarchiát.
- **Típus:** Az indikátor típusa, amely lehet jogi (L), szociodemográfiai (S) vagy gazdasági (E).
- **(Kockázati) terület:** Ellátottság (S), terjesztés (D) és használat (U).
- **Kulcsmutató:** A mutató ismertetése.

Az első szintű mutatók áttekintése

SZÁM.	ID	KOCKÁZAT		TÍPUS MUTATÓ	KULCSMUTATÓ
1	B1.1	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	Szabályozói biztosítékok a kifejezés szabadságának biztosítására
2	B1.2	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	Szabályozói biztosítékok az információhoz való jog biztosítására
3	B1.3	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	A médiapluralizmus, mint a médiaszabadságok szerves részeként és/vagy a médiatörvény és/vagy szabályozás politikai céljaként történő elismerése
4	B1.4	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	Az újságírói gyakorlat szabályozói biztosítékai
5	B1.5	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	Az újságírói források védelmének szabályozói biztosítékai
6	B1.6	B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme	L	S	Az újságírók eseményekhez való tudósítói célú hozzáféréseinek szabályozói biztosítékai
7	B2.1	B1 A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete	L	S	A médiahatóság (médiahatóságok) függetlenségének és hatékonyságának szabályozói biztosítékai
8	B2.2	B2 A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete	L	S	A sajtószektor önszabályozó testülete függetlenségének és hatékonyságának szabályozói biztosítékai
9	B2.3	B2 A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete	L	S	A versenyhatóság függetlenségének és hatékonyságának szabályozói biztosítékai
10	B2.4	B2 A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete	L	S	A távközlési hatóság függetlenségének és hatékonyságának szabályozói biztosítékai
11	B3.1	B3 Elégtelen médiajártasság (a digitális médiát is ideértve)	L	U	A médiajártasság (és különösen a digitális műveltség) támogatására irányuló politika és intézkedések a különböző társadalmi csoportokban
12	C1.1	C1 Az európai kultúrák elégtelen mediaképviselete	S	S	Az európai alkotások aránya a televíziós műsorszolgáltatásban (lineáris AVMS)

13	C1.2	C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	L	S	Az európai munkák televíziós sugárzásának szabályozói biztosítékai
14	C1.3	C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	S	S	Az európai munkák aránya a nem lineáris AVMS-ben
15	C1.4	C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	L	S	Az európai munkák szabályozói biztosítékai a nem lineáris AVMS-ben
16	C1.5	C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	S	S	A nem belföldi európai munkák aránya a televíziós műsorsugárzásban (lineáris AVMS)
17	C1.6	C1Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	S	S	A nem belföldi európai munkák aránya a vezető TV műsorokban a lineáris AVMS-ben
18	C1.7	C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	S	S	A nem belföldi európai kérdésekkel foglalkozó TV-tudósítások a nem lineáris AVMS hírműsoraiban
19	C1.8	C1Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése	S	S	A nem belföldi európai kérdésekkel foglalkozó tudósítások aránya a mértékadó napilapokban
20	C2.1	C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése	S	S	A nemzeti alkotások aránya a lineáris AVMS TV-műsoraiban
21	C2.2	C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése	S	S	A nemzeti alkotások aránya a lineáris AVMS vezető TV-műsoraiban
22	C2.3	C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése	L	S	Szabályozói biztosítékok a nemzeti alkotások TV-sugárzásához
23	C2.4	C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése	L	S	Szabályozói biztosítékok a nemzeti zene rádióban történő sugárzásához
24	C2.5	C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése	L	S	Politikai és támogató intézkedések a nemzeti alkotások népszerűsítésére (a PSM általános támogatásán felül)
25	C3.1	C3 A független gyártás elégtelen aránya	S	S	A független gyártók által készített európai munkák aránya a televíziós műsorsugárzásban (lineáris AVMS)
26	C3.2	C3 A független gyártás elégtelen aránya	S	S	A független gyártók által készített európai alkotások aránya a lineáris AVMS vezető TV-műsoraiban
27	C3.3	C3 A független gyártás elégtelen aránya	L	S	Szabályozói biztosítékok a független gyártók által készített európai alkotások televíziós sugárzásához (lineáris AVMS)
28	C4.1	C4 A házon belüli gyártás elégtelen aránya	S	S	A házon belüli gyártás aránya a televíziós műsorsugárzásban (lineáris AVMS)
29	C4.2	C4 A házon belüli gyártás elégtelen aránya	S	S	A házon belüli gyártás aránya a 10 vezető TV-műsorban a lineáris AVMS-ben
30	C5.1	C5 A világkultúrák elégtelen aránya	S	S	A nem európai és nem egyesült államokbeli alkotások aránya a televíziós műsorsugárzásban (lineáris AVMS)
31	C5.2	C5 A világkultúrák elégtelen aránya	S	S	A nem európai és nem egyesült államokbeli régiókkal foglalkozó tudósítások aránya a lineáris AVMS hírműsoraiban
32	C5.3	C5 A világkultúrák elégtelen aránya	S	S	A nem európai és nem egyesült államokbeli régiókkal foglalkozó tudósítások aránya a mértékadó napi sajtóban
33	C6.1	C6 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a központi médiatartalomban és szolgáltatásokban	S	S	A különböző kulturális és társadalmi csoportokat képviselő szereplők aránya a kiválasztott hírlapokban, TV- és rádióműsorokban és internetes hírtartalmakban

34	C6.2	C6 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a központi médiatartalomban és szolgáltatásokban	S	S	A kisebbségek képviselete a TV képernyőjén és a hírműsorokban
35	C6.3	C6 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a központi médiatartalomban és szolgáltatásokban	L	S	A média kulturális sokszínűségét népszerűsítő politika és támogató intézkedések (a PSM általános támogatásán felül)
36	C7.1	C7 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a PSM-ben	S	S	A kulturális és kisebbségi csoportoknak szentelt műsorok elérhetősége és aránya a PSM csatornáin és szolgáltatásaiban
37	C7.2	C7 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a PSM-ben	S	S	A kisebbségi nyelveken elérhető médiatartalom a PSM csatornákon és szolgáltatásokban
38	C7.3	C7 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a PSM-ben	L	S	A különböző kulturális és társadalmi csoportok PSM műsoridőhöz jutásának szabályozói biztosítékai
39	C8.1	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	Az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeknek szentelt földfelszíni TV-csatornák aránya a belföldi földfelszíni TV-csatornák teljes számához képest
40	C8.2	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	Az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeknek szentelt TV//kábel/műhold/ADSL televíziós csatornák száma a belföldi TV/kábel/műhold/ADSL televíziós csatornák teljes számához képest.
41	C8.3	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	Az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeknek szentelt rádiócsatornák száma a belföldi rádiócsatornák teljes számához képest.
42	C8.4	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	Az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeknek szentelt hírlapok száma a belföldi hírlapok teljes számához képest.
43	C8.5	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	Az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeknek szentelt magazinok száma a belföldi magazinok teljes számához képest.
44	C8.6	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	E	S	A másodlagos nyelvi média finanszírozásának kiegyenlítetttsége a népesség lélekszámához képest
45	C8.7	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	S	D	A különböző közösségeket és kisebbségi csoportokat kiszolgáló (egyéb) közösségi médiaegységek száma, becslült elérése és megléte
46	C8.8	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	S	S	A kisebbségi és közösségi média beruházásainak fenntarthatósága és támogatásának aránya
47	C8.9	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	S	D	A kisebbségi és közösségi média hozzáférése a hálózatokhoz és platformokhoz
48	C8.10	C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	L	S	A kisebbségi és közösségi média szabályozói biztosítékai

49	C9.1	C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	S	S	A különböző kulturális és társadalmi csoportokhoz (ideértve az etnikai/nyelvi/nemzeti kisebbségeket, nőket és fogyatékkal élőket) tartozó újságírók és médiavezetők aránya a közszolgálati médiában.
50	C9.2	C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	SS	S	A sokszínűséget biztosító intézkedések az egyes médiacégeknel (pl. sokszínűségért fellelős alkalmazott, célzott képzés stb.)
51	C9.3	C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	L	S	Szabályozói biztosítékok a különböző kulturális és társadalmi csoportok képviseletére a vezetői és felügyelő testületekben a magán (kereskedelmi és/vagy non-profit) médiában
52	C9.4	C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	L	S	Szabályozói biztosítékok a különböző kulturális és társadalmi csoportok képviseletére a vezetői és felügyelő testületekben a közszolgálati médiában
53	C9.5	C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	L	S	Szabályozói biztosítékok a különböző kulturális és társadalmi csoportok képviseletére a médiatanácsokban és a médiaszektor más tanácsadó testületeiben
54	C10.1	C 10 A fogyatékkal élők elégtelen hozzáférése	S	U	Tartalom és szolgáltatások rendelkezésre állása a fogyatékkal élők számára
55	C10.2	C 10 A fogyatékkal élők elégtelen hozzáférése	L	U	Politika és támogató intézkedések a médiatartalomhoz és szolgáltatásokhoz való megkülönböztetett szükségletekkel élő társadalmi csoportok, például az idősek, fogyatékkal élők számára
56	G1.1	G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	S	S	A helyi/regionális média (napilapok, TV-csatornák, rádióállomások, internetes híroldalak) viszonylagos erőssége egy adott médiarendszerben
57	G1.2	G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	S	S	A regionális nagyvárosok (az adott régió, tartomány, vidék fő városa) aránya versengő regionális vagy helyi médiával (napilapok, TV-csatornák, rádióállomások, internetes híroldalak)
58	G1.3	G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	S	S	A regionális/helyi média és az országos médiaegységek egyazon cég általi kombinált tulajdonjoga.
59	G1.4	G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	E	S	A TV és rádióállomással rendelkező városok aránya az összes városok számához képest
60	G1.5	G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	E	S	A saját hírlappal rendelkező városok aránya az összes városok számához képest
61	G2.1	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	E	S	A regionális és helyi televíziós és rádiócsatornák aránya az összes műsorszolgáltató csatorna számához képest
62	G2.2	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	E	S	A regionális és helyi hírlapok száma az összes hírlap számához képest
63	G2.3	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	E	S	Herfidalh–Herschmann-index (HHI) a régióban elérhető regionális csatornák/hírlapok alapján, elosztva a csatornák/hírlapok teljes számával

64	G2.4	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	E	S	A regionális és helyi TV- és rádiócsatornák, valamint hírlapok finanszírozásának kiegyensúlyozottsága a népesség lélekszámaéhoz viszonyítva
65	G2.5	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	S	U	A regionális és helyi média becsült elérése és közönsége
66	G2.6	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	S	D	A regionális és helyi média hozzáférése a hálózatokhoz és platformokhoz
67	G2.7	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	S	S	A különböző típusú médiatulajdon aránya a regionális és helyi médiában
68	G2.8	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	S	S	A regionális/helyi hírek gyártásába eszközölt befektetések szintje a regionális és helyi médiában
69	G2.9	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	L	S	Szabályozói biztosítékok a regionális és helyi média számára
70	G2.10	G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	L	S	Politikai és támogató intézkedések a regionális és helyi média számára.
71	G3.1	G3 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiatartalomban és szolgáltatásokban	S	S	A helyi orientációjú és helyi gyártású tartalom aránya.
72	G3.2	G3 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiatartalomban és szolgáltatásokban	L	S	Szabályozói biztosítékok a helyi orientációjú és helyi gyártású tartalom számára a közszolgálati csatornákon és szolgáltatásokban
73	G4.1	G4 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	S	S	A helyi közösségekhez tartozó újságírók és médiavezetők aránya
74	G4.2	G4 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában	L	S	Szabályozói biztosítékok a regionális és helyi közösségek képviseletéhez a médiatanácsokban és/vagy a médiaszektor egyéb tanácsadói testületeiben
75	G5.1	G5 Kiszámú információforrás dominanciája a helyi kérdések vonatkozásában	S	U	A helyi kérdésekkel kapcsolatos hírforrások közönség általi preferenciái (mi az elsődleges információforrás?)
76	G6.1	G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez	S	U	A földrajzi okokból a közszolgálati médiához hozzá nem férő emberek száma
77	G6.2	G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez	L	D	Szabályozói biztosítékok a PSM csatornák és szolgáltatások univerzális lefedettségére
78	G6.3	G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez	S	D	A szélessávú szolgáltatások elérhetősége a vidéki régiókban
79	G6.4	G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez	L	D	Politikai intézkedések a szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés bevezetésének népszerűsítésére vidéken és a távoli régiókban
80	G6.5	G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez	L	D	Politikai és támogató intézkedések a hírlapok távoli régiókban történő terjesztésére

81	O1.1	O1 Magas tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban	E	S	A földfelszíni televíziózás tulajdonosi koncentrációja (horizontális)
82	O1.2	O1 Magas tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban	E	D	A földfelszíni televíziózás közönségének koncentrációja
83	O1.3	O1 Magas tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban	L	S	Szabályozói biztosítékok a televíziózás területén a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására
84	O2.1	O2 Magas tulajdonosi koncentráció a rádiózásban	E	S	Tulajdonosi koncentráció a rádióban (horizontális)
85	O2.2	O2 Magas tulajdonosi koncentráció a rádiózásban	E	D	A közönség koncentrációja a rádióban
86	O2.3	O2 Magas tulajdonosi koncentráció a rádiózásban	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására a rádióban
87	O3.1	O3 Magas tulajdonosi koncentráció a hírlapokban	E	S	Tulajdonosi koncentráció a hírlapokban (horizontális)
88	O3.2	O3 Magas tulajdonosi koncentráció a hírlapokban	E	D	Olvasói koncentráció a hírlapokban
89	O3.3	O3 Magas tulajdonosi koncentráció a hírlapokban	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására a hírlapokban (horizontális)
90	O4.1	O4 Magas tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADLS/TV területén	E	S	Tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADSL TV-ben
91	O4.2	O4 Magas tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADLS/TV területén	E	D	A közönség koncentrációja a kábel/műholdas/ADSL TV-ben
92	O4.3	O4 Magas tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADLS/TV területén	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi és/vagy ellenőrzés megakadályozására a kábel/műholdas/ADSL TV-ben
93	O5.1	O5 Magas tulajdonosi koncentráció a magazinokban	E	S	Tulajdonosi koncentráció a magazinokban (horizontális)
94	O5.2	O5 Magas tulajdonosi koncentráció a magazinokban	E	D	A közönség koncentrációja a magazinokban
95	O5.3	O5 Magas tulajdonosi koncentráció a magazinokban	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására a magazinokban (horizontális)
96	O6.1	O6 Magas tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban	E	S	Tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban (horizontális)
97	O6.2	O6 Magas tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban	E	D	A közönség koncentrációja az internetes tartalomszolgáltatásban
98	O6.3	O6 Magas tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására az internetes tartalomszolgáltatásban (horizontális)

99	O7.1	O7 Magas tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban	E	S	Tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban (horizontális)
100	O7.2	O7 Magas tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban	E	D	A közönség koncentrációja a könyvkiadásban
101	O7.3	O7 Magas tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas tulajdonosi koncentráció és/vagy ellenőrzés megakadályozására a könyvkiadásban (horizontális)
102	O8.1	O8 Magas médiaközi tulajdonosi koncentráció	E	S	A szektorok száma, amelyekben a 8 vezető cég/tulajdonos aktív
103	O8.2	O8 Magas médiaközi tulajdonosi koncentráció	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas kereszttulajdonlás megakadályozására a rádió és a televízió között
104	O8.3	O8 Magas médiaközi tulajdonosi koncentráció	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas kereszttulajdonlás megakadályozására a nyomtatott (vagy szöveges) és az audiovizuális média között
105	O9.1	O9 Magas vertikális koncentráció	L	D	Szabályozói biztosítékok a vertikális integrációból következő szűk keresztmetszetek megakadályozására
106	O9.2	O9 Magas vertikális koncentráció	L	S	Szabályozói biztosítékok a magas fokú integráció megakadályozására a reklám- és a médiatevékenységek között
107	O10.1	O10 A tulajdonosi szerkezet átláthatóságának hiánya	L	S	Szabályozói biztosítékok a tulajdonjog/ellenőrzés nyilvánosság felé történő átláthatóságának biztosítására
108	O10.2	O10 A tulajdonosi szerkezet átláthatóságának hiánya	L	S	Szabályozói biztosítékok a tulajdonjog/ellenőrzés átláthatóságának biztosítására a releváns hatóságok felé
109	PP1.1	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	S	S	A különböző politikai és ideológiai nézetek és érdekek megjelenítésének aránya médiában
110	PP1.2	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	S	S	A konkrét politikai szereplők domináns médiaszerepléseinek (pozitív vagy negatív) jelzése
111	PP1.3	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	S	S	A különböző politikai szereplők és csoportok kutató, jelentő, feltáró rejtett tevékenységének jelzése
112	PP1.4	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói eszközök a média politikai befolyásolásának megakadályozására (a válaszadás joga, panaszkezelési mechanizmusok...)
113	PP1.5	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a kiegyensúlyozott, tisztességes és pártatlan politikai tájékoztatás biztosítására a közszolgálati médiában.
114	PP1.6	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a tisztességes és pontos politikai tájékoztatás biztosítására a magán rádiós és televíziós műsorszolgáltatókban.
115	PP1.7	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a tisztességes és pontos tájékoztatás biztosítására a nyomtatott sajtóban
116	PP1.8	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a különböző politikai csoportok kiegyensúlyozott képviselésének biztosítására a magán audiovizuális média vezető és felügyelő testületeiben (amennyiben ezekben vannak politikai képviselők)

117	PP1. 9	PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a különböző politikai csoportok kiegyensúlyozott képviselétének biztosítására a médiatanácsokban és/vagy egyéb tanácsadó testületekben a médiaszektorban (amennyiben ezekben vannak politikai képviselők)
118	PP2. 1	PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején	S	U	Az állampolgárok és politikai csoportok által a média és az önszabályozó testületek felé tett sikeres panaszok aránya, a választási kampány idején tett politikai tudósítások kiegyensúlyozatlanságokkal kapcsolatban
119	PP2. 2	PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején	S	S	A partizánakciók és politikai részrehajlás szintjének jelentése választási kampány idején
120	PP2. 3	PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején	L	S	Szabályozói biztosítékok a tisztességes, kiegyensúlyozott és pártatlan tájékoztatás biztosítására választási kampány idején a rádióban és televízióban
121	PP2. 4	PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején	L	S	Szabályozói biztosítékok a politikai szereplők kiegyensúlyozott közszolgálati szereplésének biztosítására választási kampány idején
122	PP2. 5	PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején	L	S	A választási kampányok idején sugárzott politikai hirdetésekhez kapcsolódó szabályozói biztosítékok
123	PP3. 1	PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága	S	S	A médiatulajdonosok politikai hovatartozásával kapcsolatos adatok nyilvános hozzáférhetősége
124	PP3. 2	PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága	S	S	A médiatulajdonosok specifikus politikai hovatartozásának aránya a médiában a közönség megoszlása szempontjából ideértve a politikai pártok, politikusok vagy politikai csoportosulások tulajdonában lévő médiát.
125	PP3. 3	PP3 V	S	S	Az állami tulajdon aránya a médiában a különböző médiapiacokon a közönség megoszlása szempontjából
126	PP3. 4	PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága	S	S	A diszkrimináció szintje az állami hirdetések disztribúciójában a politikai pártok vagy azok kormánybeli képviselői által birtokolt médiában vagy a médiakritikusok büntetése
127	PP3. 5	PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága	L	S	Szabályozói biztosítékok a politikusok általi túlzott médiatulajdon és/vagy ellenőrzés ellen
128	PP3. 6	PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága	L	S	Szabályozói biztosítékok a központi televízió és rádióállomások strukturális, pénzügyi... függetlenségéért a politikai pártoktól/politikusoktól (a szerkesztői függetlenség mellett)
129	PP4. 1	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	S	S	A profi médiaszereplők és médiafoglalkoztatók érdekeinek képviselete a munkaviszonyokban szakmai szövetségeken keresztül jön létre, ami magas szintű részvételt biztosít a médiaszakemberek és médiakiadók számára.
130	PP4. 2	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	S	S	A szerkesztői csapat és a médiatulajdonosok közötti konfliktusok bizonyítékai a média politikai eszközzé tételére irányuló kísérletek miatt
131	PP4. 3	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	S	S	A szerkesztői függetlenség és a szakmai szabványok követése érdekében tanácsadást biztosító szakmai szervezetek

132	PP4.4	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	L	S	Szabályozói biztosítékok a politikai szereplőktől való szerkesztői függetlenség biztosítására a nyomtatott médiában.
133	PP4.5	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	L	S	Szabályozói biztosítékok a központi rádiós és televíziós műsorszolgáltatók (lineáris AVMS) politikai szereplőktől való szerkesztői függetlenségének biztosítására
134	PP4.6	PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség	L	S	Szabályozói biztosítékok a központi nem lineáris AVMS politikai szereplőktől való függetlenségének biztosítására
135	PP5.1	PP5 A PSM elégtelen függetlensége	S	S	A PSM függetlenségének szintje, figyelembe véve a kinevezési eljárásokat és a vezető testületek összetételét/valamennyi (parlamentari képvisellel rendelkező) politikai csoport egyenlő/arányos megjelenésének szintjét az irányító testületekben
136	PP5.2	PP5 A PSM elégtelen függetlensége	S	S	A PSM függetlenségének szintje a finanszírozási mechanizmusok szempontjából
137	PP5.3	PP5 A PSM elégtelen függetlensége	S	S	A PSM függetlenségének szintje a kulcsszemélyek kinevezési és elbocsátási mechanizmusainak szempontjából (annak megállapítása, hogy a PSM szerkesztőségi kulcsszereplői és menedzsmentje változik-e kormányváltáskor
138	PP5.4	PP5 A PSM elégtelen függetlensége	L	S	Szabályozói biztosítékok a PSM csatornák szerkesztői függetlenségének biztosítására a kormányzó politikai erőtől
139	PP5.5	PP5 A PSM elégtelen függetlensége	L	S	Tisztes, objektív és átlátható kinevezési eljárások a PSM szakmai, vezetői és felügyelő testületi funkcióiba, amelyek biztosítják a kormánytól/politikai csoportoktól való függetlenséget
140	PP6.1	PP6 A hírügynökségek elégtelen pluralizmusa	S	S	A versenyző hírügynökségek hatálya és függetlensége
141	PP6.2	PP6 A hírügynökségek elégtelen pluralizmusa	S	S	Az állami tulajdon mértéke a hírügynökségekben, és az állami tulajdonban lévő hírügynökségek függetlensége
142	PP7.1	PP7 A terjesztési rendszerek elégtelen pluralizmusa	S	D	A politikailag elkötelezett televízió és rádióhálózatok általi diszkrimináció
143	PP7.2	PP7 A terjesztési rendszerek elégtelen pluralizmusa	S	D	A politikailag elkötelezett nyomtatott médiahálózat általi diszkrimináció
144	PP8.1	PP8 Elégtelen állampolgári részvétel és politikai hatás az online médiában	S	D	Az online médiát a politikai véleményük megjelenítésére használó állampolgárok és állampolgári csoportok nagysága
145	PP8.2	PP8 Elégtelen állampolgári részvétel és politikai hatás az online médiában	S	U	A bloggerek befolyásának szintje a politikai és nyilvános vitára
146	T1.1	T1 Média típusok hiánya/alulreprezentáltság a/dominanciája	E	D	A közönség kiegyensúlyozottsága a kereskedelmi műsorszolgáltatók TV-csatornáiban és a közszolgálati média között
147	T1.2	T1 Média típusok hiánya/alulreprezentáltság a/dominanciája	E	S	Pénzügyi kiegyensúlyozottság a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média TV-csatornáiban között
148	T1.3	T1 Média típusok hiánya/alulreprezentáltság a/dominanciája	E	D	A közönség kiegyensúlyozottsága a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média rádiócsatornáiban között

149	T1.4	T1 Médiatípusok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	S	Pénzügyi kiegyensúlyozottság a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média rádiócsatornái között
150	T1.5	T1 Médiatípusok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	U	Az egy főre jutó GDP ahhoz szükséges százaléka, hogy egy egyén TV- vagy rádióvetelre, hírlap-előfizetésre magazin-előfizetésre vagy internet-szolgáltatásra tegyen szert
151	T1.6	T1 Médiatípusok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	L	D	Szabályozói biztosítékok a közérdekű csatornák kábelén, DSL-en és/vagy műholdas platformon történő továbbítására.
152	T2.1	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	S	A hírek/közügyek, oktatási és szórakoztató programok aránya az összes programhoz képest a földfelszíni televízióban
153	T2.2	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	S	A hírek/közügyek, oktatási és szórakoztató programok aránya az összes programhoz képest a rádióban
154	T2.3	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	S	A hírek/közügyek, oktatási és szórakoztató programok aránya az összes programhoz képest a magazinokban
155	T2.4	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	E	S	A hírek/közügyek, oktatási és szórakoztató programoknak szentelt kábel/műhold/ADSL-TV csatornák aránya a kábel/műhold/ADSL-TV csatornák teljes számához képest
156	T2.5	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	L	S	Szabályozói biztosítékok a médiaműfajok sokszínűségének biztosítására a magánmédia (kereskedelmi és nonprofit) csatornáin és szolgáltatásaiban
157	T2.6	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	L	S	Szabályozói biztosítékok a közönség főbb eseményekhez való hozzáféréseinek biztosítására az ingyenes televíziókban
158	T2.7	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	L	S	Szabályozói biztosítékok a nagy érdeklődésre számot tartó eseményekkel kapcsolatos rövid hírbeszámolókkal kapcsolatban kizárólagos közvetítési jogok esetén.
159	T2.8	T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprézantálttság a/dominanciája	L	S	Szabályozói biztosítékok a PSM csatornák és szolgáltatások sokoldalú és pluralisztikus kínálatának biztosítására
160	T3.1	T3 Egyes médiaterületek támogatásához elégséges piaci források hiánya	E	U	A különböző médiával kapcsolatos egy főre eső fogyasztói ráfordítások az egy főre eső GDP-hez képest
161	T3.2	T3 Egyes médiaterületek támogatásához elégséges piaci források hiánya	E	U	Az egy főre eső hirdetési ráfordítások aránya az egy főre eső GDP-hez képest.
162	T4.1	T4 A közszolgálati támogatásához elégséges piaci források hiánya	L	S	Szabályozói biztosítékok a (megfelelő, következetes és elégséges) forrásoknak a PSM számára történő objektív és független biztosításához
163	T5.1	T5 A PSM elégtelen jelenléte az új médiában	L	S	Szabályozói biztosítékok a PSM jelenlétének/érvényesülésének biztosítására az új médiában
164	T5.2	T5 A PSM elégtelen jelenléte az új médiában	S	S	Az új médiaszolgáltatásoknak elkötelezett alkalmazottak aránya.
165	T5.3	T5 A PSM elégtelen jelenléte az új médiában	S	S	A PSM által az új médiába eszközölt beruházások mértéke
166	T6.1	T6 A közösségi részvétel elégtelen hangsúlyozása	S	S	Az online média által a megjegyzések és panaszok számára biztosított terjedelem

A következő táblázat a kockázatok és a mutatók típus szerinti lebontását tartalmazza (gazdasági, jogi vagy szociodemográfiai). Tartalmazza a 54 kockázat leírását, a kockázatonkénti mutatók számát típus szerint, valamint a végösszeget (vagyis a mutatók teljes számát kockázatonként).

A kockázatok és típusok szerinti mutatók áttekintése

KOCKÁZAT	E	L	S	Összesen
B1 A szólásszabadság és a kapcsolódó jogok és szabadság elégtelen védelme		6		6
B2 A médiaszektor nem kellőképpen független felügyelete		4		4
B3 Elégtelen médiajártasság (a digitális médiát is ideértve)		1		1
C1 Az európai kultúrák elégtelen médiaképviselése		2	6	8
C2 A nemzeti kultúra elégtelen médiaképviselése		3	1	4
C3 A független gyártás elégtelen aránya			1	1
C4 A házon belüli gyártás elégtelen aránya		1	2	3
C5 A világkultúrák elégtelen aránya			3	3
C6 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a központi médiatartalomban és szolgáltatásokban		1	2	3
C7 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a PSM-ben		1	2	3
C8 A kisebbségi és közösségi média elégtelen rendszere	6	1	3	10
C9 A különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában		3	2	5
C10 A fogyatékkal élők elégtelen hozzáférése		1	1	2
G1 A nemzeti médiarendszer magas szintű centralizáltsága	2		3	5
G2 A regionális és helyi média elégtelen rendszere	4	2	4	10
G3 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiatartalomban és szolgáltatásokban		1	1	2
G4 A regionális és helyi közösségek elégtelen képviselete a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában		1	1	2
G5 Kiszámú információforrás dominanciája a helyi kérdések vonatkozásában			1	1
G6 Földrajzi tényezők miatt elégtelen hozzáférés a médiához és a terjesztési rendszerhez		3	2	5
O1 Magas tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban	2	1		3
O2 Magas tulajdonosi koncentráció a rádiózásban	2	1		3
O3 Magas tulajdonosi koncentráció a hírlapokban	2	1		3
O4 Magas tulajdonosi koncentráció a kábel/műholdas/ADLS/TV területén	2	1		3
O5 Magas tulajdonosi koncentráció a magazinokban	2	1		3
O6 Magas tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban	2	1		3
O7 Magas tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban	2	1		3
O8 Magas médiaközi tulajdonosi koncentráció	1	2		3
O9 Magas vertikális koncentráció		2		2
O10 A tulajdonosi szerkezet átláthatóságának hiánya		2		2
PP1 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában		8	3	11
PP2 Politikai kiegyensúlyozatlanság a médiában választási kampány idején		1	2	3
PP3 A médiatulajdonosi szerkezet/ellenőrzés túlzott átpolitizáltsága		2	4	6
PP4 Elégtelen szerkesztői függetlenség		3	3	6

PP5 A PSM elégtelen függetlensége	2	3	5
PP6 A hírügynökségek elégtelen pluralizmusa		2	2
PP7 A terjesztési rendszerek elégtelen pluralizmusa		2	2
PP8 Elégtelen állampolgári részvétel és politikai hatás az online médiában		2	2
T1 Médiatípusok hiánya/alulreprezentáltsága/dominanciája	5	1	6
T2 Médiaműfajok hiánya/alulreprezentáltsága/dominanciája	4	4	8
T3 Egyes médiaterületek támogatásához elégséges piaci források hiánya	2		2
T4 A közszolgálati támogatásához elégséges piaci források hiánya		1	1
T5 A PSM elégtelen jelenléte az új médiában	1	1	1
T6 A közösségi részvétel elégtelen hangsúlyozása		1	1
Összesen	39	67	166

6.4.3.7 A 7. lépés: A határértékek meghatározása

Az első szintű mutatók listájában található minden első szintű mutatóhoz határértékek meghatározására került sor. Ezek a határértékek mértékegységek, és kifejezetten mennyiségi (számok, százalékok, hányadok stb.) vagy minőségi (értékelések) jellegűek. Az értékeket három tartományra vagy zónára osztották, amelyek a magas, mérsékelt vagy alacsony kockázatokat képviselik, és az MPM-ben az alábbi színeknek felelnek meg (ezek a színek automatikusan megjelennek):

- Vörös = magas kockázat,
- Narancs = mérsékelt kockázat,
- Zöld = alacsony kockázat.¹¹²

Abból a követelményből kiindulva, hogy az MBM legyen felhasználóbarát, valamint „lehetőség szerint egyszerű és a szükséges mértékben bonyolult”, e három határérték mellett döntöttünk a következő okokból:

- a felhasználó könnyen értelmezi a három szint „magas kockázatként” (vörös), „mérsékelt kockázatként” (narancs) és „alacsony kockázatként” (zöld); ugyanez az általánosan elfogadott kockázatkezelési osztályozás más területeken, sőt a mindennapi életben is (gondoljunk csak a piros közlekedési lámpára);
- a felhasználó ezeket a színeket logikusan társítja a következő kategóriákkal: „problémás terület – intézkedést igényel”, „nyomon követési zóna – figyelmet igényel”, „biztonságos zóna – nem igényel intézkedést”;
- változatosabb határértékek alkalmazása nem teszi egyszerűbbé a mutatók pontozását, ellenkezőleg, növeli a vitás területek számát és megsokszorozza a „zöld zónák” potenciális számát.

Minden mutató különböző, egyénileg meghatározott határértékekkel rendelkezik. Erre azért van szükség, mivel a mutató nem minden mérési szintje egyezik meg a megfelelő kockázati szinttel (magas, mérsékelt vagy alacsony): az egyik mutató esetében a 0-20% közötti érték felelhet meg a magas kockázati szintnek, míg más mutató esetében ugyanez az érték az alacsony kockázati szintet jelölheti.

A jogi mutatók határértékei a következők (bizonyos kivételekkel):

- Zöld/Biztonságos zóna = „Létező” (*vagyis* a szabályozói biztosítékok léteznek, és azokat eredményesen alkalmazzák);
- Narancs/Nyomon követési zóna = „Létező, nem eredményesen megvalósított” (*vagyis* a szabályozói biztosítékok léteznek, ám megvalósításuk komoly problémákba ütközik);
- Vörös/Problémás zóna = „Nem létező” (*vagyis* a megfelelő szabályozói biztosítékok nem léteznek).

¹¹² Kérjük figyelembe venni, hogy amennyiben az adatok nem szerezhetőek meg, a felhasználó az „adat nem áll rendelkezésre” alapértelmezett eredményt is meghagyhatja, ebben az esetben a pontszám melletti szín kék marad (ld. az alábbi 6.4.4.3 pontot).

A gazdasági és szociodemográfiai mutatók mennyiségi és minőségi jellegű határértékek széles körével rendelkeznek.

Mivel a modell figyelmeztető rendszerként működik, valamennyi mutató (akár egy bizonyos médiatípusra vonatkozik, mint a hírlapok, TV, internet, vagy a teljes szektorra) önállóan is érvényes marad, és képes figyelmeztető jelként funkcionálni. Az összes mutató és azok határértékei az alap adatlapon tekinthetők át, amely a 8. lépés és a Felhasználói útmutató *4. fejezete: Hogyan használjuk a médiapluralizmus figyelőt?* után található.

6.4.3.8 A 8. lépés: Alap adatlap

Az előző pontokban leírt hét lépés végrehajtását követően begyűjtésre kerültek a különböző adatok, és Microsoft Excel formátumban rákerülte az alap adatlapra.

Ez a lap tizenkét oszlopot tartalmaz, bizonyos mértékig utal a közös sémára (ld. fent),¹¹³ és az MPM programozásához szükséges valamennyi adatot tartalmazza:

- 6) **A Oszlop „Szám”**: A sor száma, ahol a mutató, és az ahhoz kapcsolódó valamennyi adat elhelyezkedik.
- 7) **B Oszlop „ID”**: A mutató egyedi azonosítója, amely egy (a kockázati tartományra utaló) betű és két szám kombinációjából áll, amely számok közül az első a kockázat számára utal (a kockázati tartományon belül), a második pedig a mutató számára (az adott kockázaton belül); például GT1.1 az „általános szintű” kockázati tartományban az első kockázat első mutatójára utal; a C4.5 a „kulturális pluralizmus a médiában” kockázati tartományban a negyedik kockázat ötödik mutatójára utal. Ez a számozás bizonyos mértékig tükrözi a kutató csoport által az egyes kockázatokhoz és mutatókhoz rendelt prioritások sorrendjét, azonban nem jelenít meg szilárd hierarchiát.
- 8) **C Oszlop „Kockázat”**: A kockázat bemutatása.
- 9) **D Oszlop „Típus”**: A mutató típusa, amely lehet jogi (L), szociodemográfiai (S) vagy gazdasági (E).
- 10) **E Oszlop „Kockázati tartomány”**:
 - 11) Alaptartomány;
 - 12) A tulajdon és/vagy ellenőrzés pluralizmusa;
 - 13) A médiatípusok és médiaműfajok pluralizmusa;
 - 14) Politikai pluralizmus a médiában;
 - 15) Kulturális pluralizmus a médiában;
 - 16) Földrajzi pluralizmus a médiában.
- 17) **F Oszlop „(Kockázati) terület”**: Ellátottság (S), disztribúció (D), használat (U).
- 18) **G Oszlop „Kulcsmutató”**: A mutató leírása.
- 19) **H Oszlop „Mérési módszer”**: Mérési módszer a mutató kiszámításához és pontozásához.
- 20) **I Oszlop „Adatforrás”**: Hol találhatóak a mutató kiszámításához és pontozásához szükséges információk.
- 21) **J Oszlop „H Határérték”**: A magas kockázatot jelző mennyiségi értékek vagy a minőségi értékelés bemutatása.
- 22) **K Oszlop „M határérték”**: A mérsékelt jelző mennyiségi értékek vagy a minőségi értékelés bemutatása.
- 23) **L Oszlop „L Határérték”**: Az alacsony kockázatot jelző mennyiségi értékek vagy a minőségi értékelés bemutatása.

¹¹³ A kulcskérdések nem kerülnek át az alap adatlapra, azonban kifejtésre kerülnek a mutatók leírásában és mérési módszerekben a Felhasználói útmutatóban.

6.4.4 A médiapluralizmus monitor kidolgozása

6.4.4.1 Az építőkövek áttekintése

Ez a fejezet bemutatja az MPM programozása során alkalmazott módszertant. Az MPM használatára vonatkozó gyakorlati irányelvek megtalálhatók az I melléklet részét képező Felhasználói útmutatóban. Az MPM kidolgozása során a legmesszebbmenőkig figyelembe vettük a felhasználóbarát jelleg elvárását, *vagyis* az MPM-nek könnyen kitölthetőnek érthetőnek és értelmezhetőnek kell lennie.

Az MPM programozása a Microsoft Office Excel programban történt, és a következő látható fülekkel ellátott adatlapokat tartalmazza (a zöld fülek a felhasználó által kitöltendő adatlapra utal; a sárga fülek az adott pontszámoktól függően automatikusan létrehozott jelentéseket tartalmazzák):

- **Áttekintés:** Alapértelmezett adatlap, amely az Excel-fájl megnyitásakor automatikusan megnyílik. Ez az induló képernyő, ahonnan a felhasználó a megfelelő hiperhivatkozásra kattintva elérheti azokat az adatlapokat, amelyeket ki akar tölteni, tanulmányozni akar. Ily módon ez a képernyő alternatívát jelent a képernyő alján található fülek mellett, amelyek segítségével szintén elérhetőek a különböző adatlapok.
- **Általános beszámoló:** Ez az adatlap tartalmazza azt a jelentést, amely automatikusan kerül létrehozásra a pontszámok kitöltését követően, és amely a különböző kockázatok valamennyi pontszámát megjeleníti.
- **Alaptartomány:** Ezen az adatlapon adhatja meg a felhasználó azokat a pontszámokat (*vagyis* Felhasználói útmutatóban leírt módszertan alkalmazásával elvégzett mérések eredményeit) az „alaptartomány” elnevezésű kockázati tartományokban található mutatókhoz.
- **Alaptartomány beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely az „alaptartomány” eredményeit tartalmazza.
- **Pluralizmus tulajdon és ellenőrzés:** Ezen az adatlapon a felhasználó adja meg a „pluralizmus a médiatulajdonlásban és/vagy ellenőrzésben” kockázati tartomány mutatóinak pontszámait.
- **Pluralizmus tulajdon és ellenőrzés beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely a „pluralizmus a médiatulajdonlásban és/vagy ellenőrzésben” kockázati tartomány eredményeit jeleníti meg.
- **Pluralizmus médiatípusok és műfajok:** Ezen az adatlapon a felhasználó adja meg a „pluralizmus a médiatípusokban és műfajokban” kockázati tartomány mutatóinak pontszámait.
- **Pluralizmus médiatípusok és műfajok beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely a „pluralizmus a médiatípusokban és műfajokban” kockázati tartomány eredményeit jeleníti meg.
- **Politikai pluralizmus:** Ezen az adatlapon a felhasználó adja meg a „politikai pluralizmus a médiában” kockázati tartomány mutatóinak pontszámait.
- **Politikai pluralizmus beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely a „politikai pluralizmus a médiában” kockázati tartomány eredményeit jeleníti meg.
- **Kulturális pluralizmus:** Ezen az adatlapon a felhasználó adja meg a „kulturális pluralizmus a médiában” kockázati tartomány mutatóinak pontszámait.
- **Kulturális pluralizmus beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely a „kulturális pluralizmus a médiában” kockázati tartomány eredményeit jeleníti meg.
- **Földrajzi pluralizmus:** Ezen az adatlapon a felhasználó adja meg a „földrajzi pluralizmus a médiában” kockázati tartomány mutatóinak pontszámait.
- **Földrajzi pluralizmus beszámoló:** Automatikusan generált jelentés, amely a „földrajzi pluralizmus a médiában” kockázati tartomány eredményeit jeleníti meg.
- **Alap adatlap:** Az MPM programozásához szükséges valamennyi adatot tartalmazza.

A fenti látható munkalapok mellett az MPM két „lezárt adatlapot” is tartalmaz, amelyek rejtettek (nem láthatók) a felhasználó számára:

- **Általános értékek:** A modell programozásához, a legördülő menükhöz szükséges általános értékeket tartalmazza, amelyek biztosítják, hogy valamennyi mutatóhoz egy egyedi leírás, kockázati tartomány, terület és mutatótípus tartozik.

- **Sarokpontok:** Lehetővé teszi a kockázatokkal, mutatókkal stb. kapcsolatos mennyiségi adatokat összegző táblázatok létrehozását (például a jogi mutatók teljes számát egy adott kockázati tartományon belül, vagy egy adott kockázathoz rendelt gazdasági mutatók száma).

6.4.4.2 Az „Áttekintő” lap részletesebb vizsgálata

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

JÖNKÖPING INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL

CEU

ICFRI

MEDIA PLURALISM MONITOR

SCORES	RESULTS
Basic Domain	Report Basic Domain
Pluralism ownership & control	Pluralism of ownership & control
Pluralism media types & genre	Pluralism of media types & genre
Political pluralism	Political pluralism
Cultural pluralism	Cultural pluralism
Geographical pluralism	Geographical pluralism
General Report	
Country	country
Population	small
GDP/Capita	low
Result for a country with small population and a low GDP/Capita	

Az MPM megnyitásakor automatikusan az „Áttekintés” oldal jelenik meg. Erről a képernyőről valamennyi adatlap elérhető a hiperhivatkozásokon, vagy az oldal alján található füleken keresztül az értékek kitöltése vagy az eredmények tanulmányozása érdekében.

Az induló képernyő tartalmaz egy „PONTSZÁMOK” táblázatot, amely felsorolja azokat a pontozólapokat, ahol mutatók mérési eredményei kitölthetők, kockázati tartományként rangsorolhatók. Az „EREDMÉNYEK” táblázat a beszámoló adatlapokra vezető hivatkozásokat tartalmazza, amelyek automatikusan létrehozzák a pontozás eredményét tartalmazó jelentéseket, ismét csak kockázati tartományként.¹¹⁴

Az „Általános beszámoló” az induló képernyő közepén az MPM-ben lévő valamennyi kockázat átlagos pontszámainak általános áttekintését tartalmazza.

¹¹⁴ Egy adott kockázati tartományhoz a beszámoló létrehozására csak azt követően kerül sor, hogy az adott kockázati tartomány mutatóihoz valamennyi érték megadásra került.

Az induló képernyő alsó részén hozhatja létre a felhasználó saját országának *ex ante* profilját a népesség mérete és az egy főre eső GDP alapján (ami információt közvetít a piac méretéről és gazdagságáról). Az alapértelmezett profil a „Nagy népesség és magas GDP/fő”. A profilnak az alábbi irányelveknek megfelelő változtatásokkor a határértékek automatikusan módosulnak a mutatók számának megfelelően.

Kérjük figyelembe venni, hogy ez az ex ante profilkészítés opcionális. A felhasználó akkor is kitöltheti a pontozólapokat, ha nem változtatja meg az alapértelmezett profilt, így az eredmények az alapértelmezett határértékekre alapulnak majd.

A profil meghatározásának módja:

Méret (népesség)

Nagy: 20 millió fő felett

Kicsi: 20 millió fő alatt

Jólét

Magas: 23,500 Euro GDP/fő felett

Alacsony: 23,500 Euro GDP/fő alatt

A határértékek korrekciójának módja:

Nagy népesség és magas GDP/fő: alapértelmezett határértékek

Nagy népesség és alacsony GDP/fő: határértékek 1,20-dal szorozva

Kis népesség és magas GDP/fő: határértékek 1,25-dal szorozva

Kis népesség és alacsony GDP/fő: határértékek 1,33-dal szorozva

A mutatók listája, amelyekhez a határértékek igazításra kerülnek:

- O1.1 Tulajdonosi koncentráció a földfelszíni televíziózásban (horizontális) (E)
- O1.2 A közönség koncentrációja a földfelszíni televíziózásban (E)
- O2.1 Tulajdonosi koncentráció a rádiózásban (horizontális) (E)
- O2.2 A közönség koncentrációja a rádiózásban (E)
- O3.1 Tulajdonosi koncentráció a hírlapokban (horizontális) (E)
- O3.2 Az olvasók koncentrációja a hírlapokban (E)
- O4.1 Tulajdonosi koncentráció a kábel/műhold/ADSL-TV-ben (horizontális) (E)

- O4.2 A közönség koncentrációja a kábel/műhold/ADSL-TV-ben (E)
- O5.1 Tulajdonosi koncentráció a magazinokban (horizontális) (E)
- O5.2 Az olvasók koncentrációja a magazinokban (E)
- O6.1 Tulajdonosi koncentráció az internetes tartalomszolgáltatásban (horizontális) (E)
- O6.2 A közönség koncentrációja az internetes tartalomszolgáltatásban (E)
- O7.1 Tulajdonosi koncentráció a könyvkiadásban (horizontális) (E)
- O7.2 Az olvasók koncentrációja a könyvkiadásban (E)
- O8.1 A szektorok száma, ahol a 8 vezető cég/tulajdonos aktív (E)
- T1.1 A közönség kiegyensúlyozottsága a kereskedelmi műsorszolgáltatók TV-csatornái és a közszolgálati média között (E)
- T1.2 Pénzügyi kiegyensúlyozottság a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média TV-csatornái között (E)
- T1.3 A közönség kiegyensúlyozottság a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média rádiócsatornái között (E)
- T1.4 Pénzügyi kiegyensúlyozottság a kereskedelmi műsorszolgáltatók és a közszolgálati média rádiócsatornái között (E)
- T2.4 A hírek/közügyek, oktatási és szórakoztató programoknak szentelt kábel/műhold/ADSL-TV csatornák aránya a kábel/műhold/ADSL-TV csatornák teljes számához képest (E)
- G1.4 A TV és rádióállomással rendelkező városok aránya az összes városok számához képest (E)
- G1.5 A saját hírlappal rendelkező városok aránya az összes városok számához képest (E)
- G2.1 A regionális és helyi televíziós és rádiócsatornák aránya az összes műsorszolgáltató csatorna számához képest (E)
- G2.2 A regionális és helyi hírlapok száma az összes hírlap számához képest (E)
- G2.4 A regionális és helyi TV- és rádiócsatornák, valamint hírlapok finanszírozásának kiegyensúlyozottsága a népesség lélekszámához viszonyítva (E)
- G3.1 A helyi orientációjú és helyi gyártású tartalom aránya (S)

Az *ex ante* profilkészítésről és az egyéni adatlapokról további információk a Felhasználói útmutató 2. és 4. fejezetében található. A következő pontok ezért az MPM programozására használt módszertan magyarázatára korlátozódnak. Illusztrációként a „pluralizmus a médiatulajdonban és/vagy ellenőrzésben” kockázati tartományhoz készített adatlapokat használjuk.

6.4.4.3 Példa a pontozásra

Az MPM alapját képező módszertan illusztrálására a „pluralizmus a médiatulajdonban és/vagy ellenőrzésben” kockázati tartományt használjuk.

A „pluralizmus tulajdon és ellenőrzés” adatlap azokat a kockázatokat tartalmazza, amelyek a kockázati tartomány szempontjából relevánsnak számítanak (ld. a fenti 3. és 4. lépést), és mindannyian az első szintű mutatókhoz kapcsolódnak (ld. a fenti 5. és 6. lépést). Ezeket a mutatókat kell mérni a Felhasználói útmutatóban ismertetett módszertan alkalmazásával a következő célok elérése érdekében: 1) az egyes egyéni mutatók pontszámai, és 2) kockázatonkénti átlagos pontszám. Ugyancsak megjelenik a mutató típusa (gazdasági: E, szociodemográfiai: S, jogi: L) és a terület (ellátottság: S, disztribúció: D, használat: U).

A pontozólap számos különböző színű oszlopot tartalmaz: a fehér oszlopok nem szerkeszthetők; a sárga oszlopokat a felhasználó tölti ki; a kék oszlopok a pontszámok megadásakor automatikusan zöldre, narancssárgára vagy vörösre változnak. A két sárga oszlop a H és az I:

- Az első oszlop (H), a „Pontszám” címet viseli, és alapértelmezésben az „adat nem áll rendelkezésre” értéket tartalmazza (kék színnel jelölve). Ebben az oszlopban a felhasználónak meg kell adnia az indikátor mérése során kapott pontszámot a Felhasználói útmutatóban megadott módszer és irányelvek szem előtt tartásával.
- A második sárga oszlop (I) a „Megjegyzés” címet viseli; ez az oszlop használható a felhasznált adatforrások (például a jogi mutatók alapjául szolgáló jogszabály vagy rendelet), a szükséges százalékok vagy számadat kiszámításához használt pontos adatok stb. megadására.

Miután a mutatóhoz összegyűlt az összes adat, az alkalmazandó határértékek függvényében a kutatócsoport által megadott pontszám szerint (ld. a 7. lépést) a vörös, a narancsszínű vagy a zöld zónába esik. Az egyes színek az adott kockázati szintet jelentik:

- **Vörös – magas kockázat:** a médiapluralizmust fenyegető veszélyek bekövetkeznek, és rövid távon azonnali intézkedésekre vagy lépésekre van szükség azok ellensúlyozására.
- **Narancsszín – mérsékelt kockázat:** azonnali nyomon követés szükséges, intézkedésekre vagy lépésekre kerülhet sor, a narancsszínű és a vörös zóna közötti távolság függvényében.
- **Zöld – alacsony kockázat:** Biztonságos zóna, nincs szükség sem azonnali nyomon követésre, sem azonnali intézkedésre.

A monitoring gyakorlat végén a felhasználónak ezeket a kockázati profilokat értelmeznie kell. Az értelmezési irányelveket a Felhasználói útmutató 5. fejezete tartalmazza. Az eredmények alapján prioritások állíthatók fel, valamint intézkedési javaslatok és lehetséges megoldások fogalmazhatók meg.

Egy mutató pontszámának megadásához a felhasználó megadhatja a pontszámot a legördülő menüből történő kiválasztással. A határérték és az indikátor típusától függően több vagy kevesebb választható lehetőség jelenik meg a legördülő menüben (ld. az alábbi pillanatfelvételt):

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	INDICATOR	TYPE	UNIT	SCORE	Comment				
01 High ownership concentration in terrestrial television	01.1	Ownership concentration in terrestrial television (horizontal)	E	S	0%				
	01.2	Audience concentration in terrestrial television	E	D	0%				
	01.3	Regulatory safeguards against high concentration of ownership (small control in television)(horizontal)	L	S	existing, non effective				
02 High ownership concentration in radio	02.1	Ownership concentration in radio (horizontal)	E	S	0%				
	02.2	Audience concentration in radio	E	D	0%				
	02.3	Regulatory safeguards against high concentration of ownership (small control in radio)(horizontal)	L	S	existing and effective				
03 High ownership concentration in newspapers	03.1	Ownership concentration in newspapers (horizontal)	E	S	0%				
	03.2	Readership concentration in newspapers	E	D	0%				
	03.3	Regulatory safeguards against high concentration of ownership (small control in newspapers)(horizontal)	L	S	existing, non effective				
04 High ownership concentration in CableSat/ADSL-TV	04.1	Ownership concentration in CableSat/ADSL-TV (horizontal)	E	S	existing, non effective				

A pontozó adatlapot jelentési célokra is programozták. Egy adott kockázat összes mutatójának pontozását követően automatikusan kiszámításra kerül egy átlagos (vagy összesített) pontszám, amely a kockázat leírása mellett jelenik meg (B oszlop). Ezek az átlagos pontszámok „súlyozott átlagok”, amelyek kiszámítása az alábbi kódolás alapján történik:

- Amennyiben egy adott kockázathoz tartozó összes mutató több, mint 75%-a zöld, és egyetlen vörös indikátor sincs, az átlagos pontszám **zöld** színnel jelenik meg.
- Amennyiben egy adott kockázat egy mutatója vörös, az átlagos pontszám **narancs** színnel jelenik meg.
- Amennyiben egy adott kockázat mutatóinak több, mint 25%-a narancsszínű, és nincs vörös mutató, az átlagos pontszám **narancs** színnel jelenik meg.
- Amennyiben egy adott kockázat mutatóinak több, mint 40%-a vörös, az átlagos pontszám **vörös** színnel jelenik meg.

Ezek az átlagos pontszámok ugyancsak megjelennek az „Általános beszámoló” adatlapon is, ahol a megfelelő kockázatok mellett jelennek meg. Más szóval ez az adatlap tartalmazza a 43 kockázat átlagos pontszámainak áttekintését. Az „Általános beszámolóból” a felhasználó egyszerűen visszatérhet a pontozólaphoz, hogy az egyes kockázatokkal vagy mutatókkal kapcsolatban további részleteket tudjon meg.

Figyelem: Amennyiben a felhasználó nem találja a mutató méréséhez kért adatokat, megtarthatja az alapértelmezett értéket („adat nem áll rendelkezésre”). Ebben az esetben a mutatót a rendszer nem veszi figyelembe az átlagos pontszámok kiszámítása során.

Az MPM kitöltésének és a pontozó funkció használatának módját a Felhasználói útmutató lépésenként, képernyőfotók segítségével magyarázza (a pontozással kapcsolatos részletes irányelveket az az útmutató 4. fejezete tartalmazza). A következő pontok csupán néhány alapvető információt tartalmaznak a pontozás módjáról és a beszámoló olvasásáról.

6.4.4.4 Példa a beszámolóra

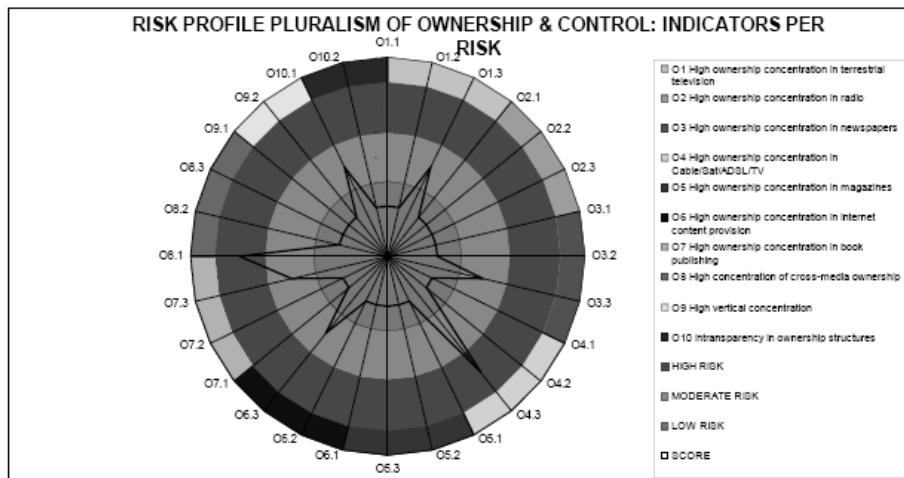
A pontszámok megadását követően minden kockázati tartományhoz automatikusan beszámoló létrehozására kerül sor. Ez a jelentés három különböző grafikont („részát”) tartalmaz: Az első a kockázati profil mutatója a mutatók kockázatonkénti eredményei alapján (példa: 1. képernyőfotó – az egyes kockázatok különböző színekkel jelennek meg a diagram külső körében, és a kockázatspecifikus mutatók az óra járásával megegyező irányban növekvő sorrendben helyezkednek el), egy második az adott kockázati tartomány valamennyi mutatójának eredményei alapján (példa: 2. fotóképernyő; valamennyi tartomány-specifikus mutatót tartalmazza az óramutató járása szerint emelkedő sorrendben), és egy harmadik az átlagos kockázati pontszámok alapján (példa: 3. képernyőfotó).

A kutatócsoport a beszámolóhoz a felhasználóbarát jelleg biztosítása érdekében a Microsoft Office Excel programot választotta a beszámoló formátumának. Az eredmények átlátható módon jelennek meg a különböző színek és grafikonok használatának köszönhetően, amelyek a problémás zónák gyors áttekintésének lehetőségét biztosítják a felhasználó számára.

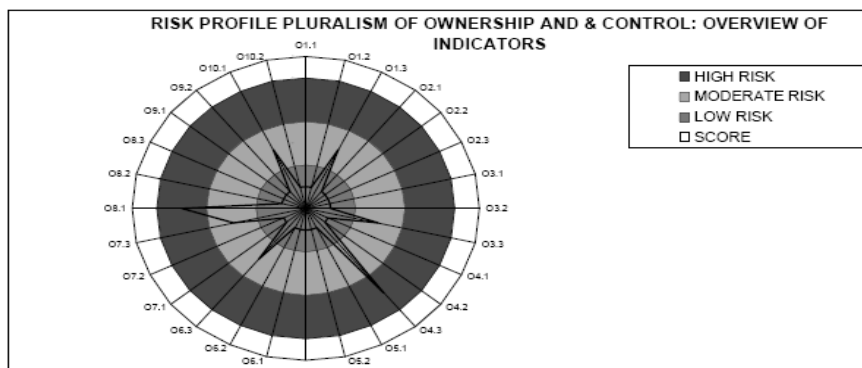
Figyelem: Amennyiben a felhasználó az pontszámot az alapértelmezett „adat nem áll rendelkezésre” helyzetben hagyta, az adott mutatóra kapott eredmény nem megfelelő tartományban jelenik meg (vörös a magas, narancsszínű a mérsékelt és zöld az alacsony kockázat esetén), hanem egy pont formájában a grafikon külső határoló vonalán.

A beszámoló csak általános áttekintéseket tartalmaz. Amennyiben a felhasználónak részletesebb információkra van szüksége egy adott mutató adott pontszámával kapcsolatban, vissza kell térnie a megfelelő pontozási adatlapokra (ahol az összes mutató egyedi pontszámai, valamint a kockázatonkénti átlagos pontszámok is tanulmányozhatók).

1. képernyőfotó

2. képernyőfotó

3. képernyőfotó

Az MPM jelentéskészítő funkciója használatának és értelmezésének módját a Felhasználói útmutató lépésként, képernyőfotók segítségével magyarázza (a pontozással kapcsolatos részletes irányelveket az útmutató 4. fejezete tartalmazza).

6.5 Második szintű mutatók

6.5.1 Leírás

A második szintű mutatók olyan mutatók, amelyek *ebben az adott pillanatban* nem mentek át a korábban említett SMEEI teszten, amelyet széles körben alkalmaznak a mutatók tervezésére és értékelésére.¹¹⁵ Más szóval ezek a mutatók az alábbi kritériumok közül egyet vagy többet nem teljesítenek:

- nem specifikus”, *vagyis* nem elég pontos a jelentésük, vagy a veszély, amelyet a médiapluralizmusra jelentenek, túl indirekt/halvány;

¹¹⁵ A mutatók használatával és fejlesztésével kapcsolatos további információért ld. például: <http://www.unescobkk.org/index.php?id=2655>.

- nem „mérhetőek”, *vagyis* nem fejezhető ki mennyiségi vagy minőségi pontszámokkal;
- nem „elérhető/megvalósíthatók”, *vagyis* nem állnak rendelkezésre adatok, és/vagy azok nem szerezhetőek be ésszerű időn belül és ésszerű költség mellett;
- nem „eredmény-orientáltak”; *vagyis* nem lehetséges megbízható határérték meghatározása; nincs általános egyetértés az eredmények értelmezésével kapcsolatban.

6.5.2 A második szintű mutatók szerepe

A második szintű mutatók nem kerültek be az MPM jelenlegi verziójába, ugyanakkor kiindulási pontként szolgálhatnak az MPM felülvizsgálatához, és új mutatók megjelenését eredményezhetik az MPM jövőbeni verzióiban. Különösen olyan mutatók esetében kerülhet erre sor, amelyek jelenleg nem felelnek meg az elérhetőségi kritériumnak, azonban ahol a politikai erőfeszítések és/vagy haladás eredményeként idővel megfelelő adatok állnak majd rendelkezésre.

6.5.3 Második szintű mutatók – nem specifikus

A következő mutatókat azonosítottuk nem specifikus mutatókként:

- Szociodemográfiai mutatók a „Női politikusok hátrányos kezeléséhez” kapcsolódó, mivel ez inkább az általános diszkrimináció és sztereotipizálás körébe tartozó kérdés, és szigorú értelemben nem a médiapluralizmus kérdésköréhez tartozik:
 - A női politikusok képviselőinek aránya a médiában (a mérés javasolt módszere: a médiatartalom elemzése a kiválasztott médiatípusok és egységek mintája alapján; ez magában foglalná kvantitatív módszerek alkalmazását a női politikusok megjelenései számának mérésére és összehasonlítására a férfi politikusok megjelenéseinek számával).
 - A női politikusok médiaábrázolásának uralkodó jellege (a mérés javasolt módszere: a női politikusok médiaábrázolásának tartalomelemzése a kiválasztott médiatípusok és egységek mintája alapján egy bizonyos idő alatt; ez kvalitatív módszerek alkalmazását vonja maga után a női politikusok ábrázolásában az uralkodó (pozitív vagy negatív) tendenciák azonosítására).

Ezek a mutatók nem felelnek meg teljes mértékben sem az elérhetőség, sem az eredmény-orientáltság kritériumainak, az adatgyűjtés feltételezhető problémái miatt, valamint az egyéb felmerülő nehézségek miatt (a jelen szakaszban) a kockázati határértékek pontos és szabványos értékelési módszereinek kidolgozásában.

- Jogi mutató az alaptartományban az aktív állami szerepvállaláshoz kapcsolódóan az újságíróképzés területén:
 - A médiapluralizmushoz való kapcsolódás túl gyengének bizonyult.
- Gazdasági mutató a tulajdonjogi tartományban, amely a „diagonális koncentrációt” méri, *vagyis* a médiában és más üzleti területeken – különös tekintettel az olyan stratégiai szektorokra, mint a fegyver- vagy energiaipar – meglévő közös tulajdon:
 - Elégtelen bizonyíték, amely alapján következtetéseket lehetne levonni bármilyen egyértelmű vagy konzisztens – pozitív vagy negatív – korrelációról egyrészt az ilyen kombinált tulajdon, és másrészt a médiapluralizmus között. Az egyének, cégek, szervezetek médiatulajdonnal rendelkeznek, és azt számos megfontolásból üzemeltetik. Ezek a megfontolások nyilvánvalóan befolyásolhatják a közvetített tartalom tartományát és típusát. Ugyanakkor a tulajdon önmagában még nem jelenti ennek a befolyásnak a gyakorlását. Egyes tulajdonosok befolyásolják a tartalmat, míg mások nem, függetlenül attól, hogy ez a tulajdon egyéni, médiacégen, nem médiacégen, illetve egyéb típusú szervezeten keresztül.

Következésképpen az MPM nem tartalmaz olyan gazdasági mutatót, amely a tulajdonjog típusát automatikusan a pluralizmust fenyegető veszélyként értékeli. Az MPM ugyanakkor politikai mutatóként foglalkozik a politikai pártok tulajdonában lévő vagy politikai pártokhoz

tartozó médiaegységekkel, mivel az ilyen médiatartalmak célja mindenekelőtt a nyilvános vita befolyásolása.

- Jogi mutató a tulajdonjog területén, amely a média és egyéb stratégiai üzleti érdekek (fegyvergyártás, energiaszektor) kombinált tulajdonlásával szembeni szabályozói biztosítékokat értékeli):
 - o Elégtelen bizonyíték, amely alapján következtetéseket lehetne levonni bármilyen egyértelmű vagy konzisztens – pozitív vagy negatív – korrelációról egyrészlől az ilyen kombinált tulajdon, és másrészlől a médiapluralizmus között (lásd fent).
- Gazdasági mutató a tulajdonjog területén, amely a külföldi (EU-n kívüli) tulajdon szintjét méri:
 - o Elégtelen bizonyíték, amely alapján következtetéseket lehetne levonni bármilyen egyértelmű vagy konzisztens – pozitív vagy negatív – korrelációról egyrészlől az ilyen kombinált tulajdon, és másrészlől a médiapluralizmus között (lásd fent). Elégtelen bizonyíték, amely alapján következtetéseket lehetne levonni bármilyen egyértelmű vagy konzisztens – pozitív vagy negatív – korrelációról egyrészlől az ilyen kombinált tulajdon, és másrészlől a médiapluralizmus között.
- Jogi mutató a tulajdonjog területén, amely a külföldi (EU-n kívüli) túlzott tulajdonnal szembeni szabályozói biztosítékokat értékeli (lásd fent).
- Jogi mutató a földrajzi tartományban, amely a távoli területek társadalmi bekapcsolásával kapcsolatos szabályokat értékeli (*aménagement du territoire*).
 - o Gyenge közvetlen kapcsolódás a médiapluralizmushoz.

6.5.4 Második szintű mutatók – Nem mérhető

A következő mutatókat azonosítottuk nem mérhető mutatókként:

- szociodemográfiai mutató a kulturális tartományban, amely médiaszolgáltatók közötti szándékokat elemzi a különböző termékek feletti tartalommegosztásra és újrafelhasználásra:
 - o a mérest és a megvalósítást problémásnak ítéltük.
- jogi mutató a tulajdonjog területén, a magas belépési korlátok hiányával kapcsolatban („a szabályozói és intézményi keretrendszer nem teremt magas belépési korlátokat, amely gátolja a potenciális új belépők csatlakozását és akadályozza növekedésüket – a piac és az innováció megfojtása”):
 - o a mérhetőség problémája: ennek a mutatónak a mérhetősége reális időn belül és ésszerű költségek mellett nem megvalósítható.

6.5.5 Második szintű mutatók – Nem elérhető/nem megvalósítható

A következő mutatókat azonosítottuk nem elérhető/nem megvalósítható mutatókként:

- gazdasági mutatók a tulajdonjog területén, amelyek a piac magas szintű koncentrációját értékelik: a tulajdon és a közönség koncentrációja mellett, számos egyéb mutató is elképzelhető a médiaterület koncentrációval kapcsolatos szélesebb és teljesebb kép kialakításához, többek között az alábbiak:
 - o a foglalkoztatás koncentrációja az adott szektorban (az alkalmazottak számának mérése a négy – vagy nyolc – vezető vállalatnál, és a tulajdonosokra lebontott foglalkoztatási arány kiszámítása);
 - o a teljes médiaipar forgalma, a bevételi források száma médiaszektoronként, átlagos nyereségesség médiaszektoronként, valamint a nettó jövedelem médiaszektoronként hasznos mutatók lennének a különböző médiaipari szektorok gazdasági helyzetének jobb megértéséhez, és ennél fogva súlyának értékeléséhez a többi, a tulajdonosi koncentrációval kapcsolatos egyéb intézkedések súlyához képest;

- a hirdetések és az időfelhasználás koncentrációja szektoronként és a teljes médiában a Top4, Top8 és HHI eszközök segítségével mérhető;
 - az e mutató méréséhez szükséges adatok nem könnyen szerezhetők be (például a különböző szektorokban aktívan tevékenykedő integrált médiacégek esetében ez különösen nehéz, ha nem lehetetlen lebontott adatokat beszerezni a nyomtatott/rádió/TV területen dolgozó alkalmazottak számára).
- gazdasági mutatók a típusok és műfajok területén, amely potenciálisan kiegészítheti az MPM jelenlegi verziójában a médiatípusokkal kapcsolatban alkalmazott mutatókat, (amelyek most elsősorban a médiaterület támogatásához szükséges megfelelő piaci források hiányával foglalkoznak), a mélyebb elemzés megvalósíthatósága érdekében:
 - a hirdetési divízió megoszlása a médiatípusok között, valamint
 - a PSM finanszírozás forrásai és összege (licencdíjakból származó bevétel, reklámbevétel, egyéb bevétel)
 - egyes országokban az adatok rendelkezésre állása nem minden esetben garantálható.
- a kulturális tartomány gazdasági mutatói, amelyek potenciálisan kiegészíthetik az MPM jelenlegi verziójában a kulturális pluralizmussal kapcsolatban alkalmazott mutatókat, konkrétan a kisebbségi és közösségi médiára vonatkozó C8 kockázattal kapcsolatban:
 - a kisebbségi média általános finanszírozása (és nem csak a kisebbségi nyelvű média támogatása);
 - a kisebbségi média egy főre eső támogatása;
 - a médiabeszerzés költségeinek támogatása az alacsony jövedelmű csoportok számára.
 - habár a kockázatok mélyebb elemzéséhez nagyon érdekesek lehetnek ezek a mutatók, a kiszámításukhoz szükséges adatok összegyűjtésének nehézsége miatt azonban a második szintre szorulnak.
- gazdasági mutatók a kulturális területen, amelyek kiegészíthetik az MPM jelenlegi verziójában a kulturális pluralizmussal, azon belül a nemzeti kulturális identitáshoz kapcsolódó C2 kockázattal kapcsolatban alkalmazott szociodemográfiai és jogi mutatókat: az alábbi gazdasági mutatók például a külföldi és a belföldi médiagyártás és terjesztő hálózatok összehasonlításával észlelheti a nemzeti kulturális identitást fenyegető veszélyeket:
 - a külföldi gyártású televíziós műsorok százalékos aránya;
 - a közönség megoszlása a külföldi és belföldi TV és rádiós csatornák között;
 - EU és országos támogatások a nemzeti TV és rádiós műsorgyártáshoz;
 - az EU/országos támogatású TV- és rádióműsorok aránya az összes EU/országos gyártású TV- és rádióműsorok számához képest;
 - EU és országos támogatás a belföldi hírügynökségek számára;
 - az EU/országos támogatású hírügynökségek aránya az összes EU/országos hírügynökség számához képest.
 - Sajnálatos módon az ezen mutatók kiszámításához szükséges adatok nehezen elérhetőek, különösen olyan országokban, amelyek például nem hozzák nyilvánosságra a támogatási adatokat. Ezen túlmenően manapság egyre nehezebb különbséget tenni a nemzeti és a külföldi média között, tekintettel a TV- és rádiócsatornák kábeles, műholdas és digitális elérhetőségére. Ennélfogva a nemzeti kulturális identitással kapcsolatos veszélyekre vonatkozó ezen gazdasági mutatók átkerültek a második szintre.
- szociodemográfiai mutató a politikai tartományban, amely potenciálisan kiegészítheti az MPM jelenlegi verziójában a P3 kockázattal („a médiatulajdon/ellenőrzés túlzott átpolitikáltsága) kapcsolatos mutatókat:
 - a nonprofit, pártoktól független tulajdonban lévő média aránya a médiapiacra a piaci részesedés szempontjából (a nonprofit, pártoktól független tulajdonban lévő média médiapiaci arányával a piaci részesedéssel kapcsolatos esettanulmány alapján mérendő).
 - problémásnak bizonyult a teljesen megbízható pontos adatforrások azonosítása, ami szintén akadályozza a pontos és szabványos értékelési módszerek kidolgozását a kockázati határértékek értékelésére (ezért ez a mutató az eredmény-orientáltság követelményének sem felel meg).

- szociodemográfiai mutatók a kulturális és/vagy típusok és műfajok tartományban, amelyek a következő kialakulásban lévő (és a digitális átállást követően megvalósuló) kockázathoz kapcsolódnak: „A digitális frekvenciák elégtelen kiosztása a nem kereskedelmi média számára” (különös tekintettel a kisebbségi és közösségi médiára egyrészlől, és a közszolgálati médiára másrészlől):
 - o az esettanulmányok elkészítéséhez szükséges adatok jelenlegi hiánya a kisebbségi és közösségi, illetve a PSM média számára kiosztott digitális frekvenciák arányával kapcsolatban, a digitális spektrum kiosztása területének további fejlődéséig.
 - o ugyancsak nehézséget jelentene az eredmény-központú, realiztikus határértékek megállapítása a fejlődés/politikai vita jelenlegi szakaszában, mivel jelenleg nem áll rendelkezésre kellő tapasztalaton alapuló bizonyíték a médiapluralizmus csorbulására a PSM használati spektrumának változása, illetve a növekvő kereskedelmi műsorkínálat növekedése eredményeképpen.
- szociodemográfiai mutatók a típusok és műfajok területén, amelyek az új média, pl. az online videoportálok vagy közösségi hálózatok számával, becsült elérhetőségével és meglétével kapcsolatosak:
 - o a YouTube IP-címek és a korlátozott nyelvi opciók lehetetlenné teszik az összehasonlító vizsgálatokat.
 - o a társadalmi közösségépítő hálózatok közönsége nem mérhető, egyrészlől ezeknek az oldalaknak a nemzetközi jellege miatt, másrészlől a korlátozott nyelvi sokszínűség miatt (*vagyis* a legtöbb ilyen oldal angol nyelvű, és a más nyelveken elérhető változatok száma egyelőre roppant alacsony).

Ezenkívül az ilyen típusú mutatók esetében a határértékek meghatározása is problematikus, ami azt jelenti, hogy a mutató nem felel meg az eredmény-központú követelménynek sem.

6.5.6 Második szintű mutatók – Nem eredmény-központú

Az alábbi mutatók nem felelnek meg az eredmény-központúság követelményének:

- gazdasági és jogi mutatók a tulajdonjog területén az egyes médiaszektorok vertikális integrációjával kapcsolatban (pl. nyomtatott média, földfelszíni televíziózás), például:
 - o a csomagoló, terjesztő és hirdetési csatornákkal is rendelkező tartalomgyártó cégeknek az összes tartalomgyártó céghez képesti arányával kapcsolatos gazdasági mutató, valamint éves szinten az összeolvadások és felvásárlások száma aránya az ötéves görgetett átlaghoz képest;
 - o jogi mutató(k), amelyek az ilyen jellegű vertikális koncentráció ellen irányuló szabályozói biztosítékok értékelésére;
 - nincs általános egyetértés az eredményekkel/határértékekkel kapcsolatban, mivel a független integrációnak a médiapluralizmusra gyakorolt negatív hatásának megítélésével kapcsolatban nem alakult ki konszenzus (különböző gazdasági elméletek – például a chicagói iskola doktrínája – a vertikális integráció előnyeit hangsúlyozza a gazdasági siker és hatókör szempontjából).¹¹⁶

¹¹⁶ A tartalom és a hálózatok együttes birtoklása bizonyos mértékig elemezhető a „szabályozói biztosítékok vertikális integrációból fakadó disztribúciós/hálózati szűk keresztmetszetek ellen” jogi mutató felhasználásával. A jelenlegi megfogalmazásban ez a mutató lehetővé teszi a tartalom és a hálózatok kombinált tulajdonjoga/ellenőrzése korlátainak meglétére (megvalósítására) vonatkozó értékelést, valamint azoknak az eszközöknek a meglétét (és megvalósítását), amelyek biztosítják a hozzáfértést a vertikálisan integrált cégek tulajdonában lévő hálózatokhoz (akár a szektorszabályozás, akár a versenyjog alapján).

6.6 Kialakulóban lévő és jövőbeni kockázatok

Amint azt a fenti 6.4.3.4 pont említi, az MPM jelenlegi verziója csak olyan kockázatokhoz tartalmaz mutatókat, amelyek *ma* relevánsnak tekinthetők az EU tagállamok többsége számára.

Ezeket tekintjük „jelenlegi” kockázatoknak (noha néhány tagállamban, ahol a modern média fejlődése később kezdődött, és a digitális technológiák bevezetése még a kezdeti fázisban van, ezek még csak kialakulóban lévő kockázatoknak tekinthetők).

Az ENISA (európai hálózati és információs biztonsági ügynökség)¹¹⁷ által alkalmazott módszerekkel és szabványokkal összhangban, a kockázatok akkor minősülnek kialakulóban lévő vagy jövőbeni kockázatnak, ha azok egyidejűleg újak (vagy változásban lévők) és növekvők. Ilyen értelemben a kialakulóban lévő és jövőbeni kockázatok megállapítása nem tapasztalatra épül, sokkal inkább előrejelzésre. *Új* alatt a következőket értjük:

- a kockázat korábban ismeretlen volt és azt új folyamatok, új technológiák, a médiagyártás, terjesztés és fogyasztás új típusai, illetve társadalmi vagy szervezeti változások okozták; vagy
- egy régóta fennálló helyzetet a társadalmi vagy közvélemény változásának hatására újabban nyilvánítottak kockázattá; vagy
- új tudományos ismeretek teszik lehetővé a régóta fennálló helyzet kockázattá minősítését.

A kockázat akkor *növekszik*, ha:

- a kockázathoz vezető tényezők száma növekszik; vagy
- a kockázathoz vezető tényezőknek való kitettség valószínűsége növekszik (a kitettség szintje és/vagy a kitett személyek száma); vagy
- a tényezőnek a médiapluralizmusra gyakorolt hatása rosszabbodik (a monopolizációs hatás komolysága és/vagy az érintett személyek száma).¹¹⁸

Ugyancsak az ENISA módszereit alkalmazva,¹¹⁹ a kialakulóban lévő és a jövőbeni kockázatok közötti határvonalon a következőkben meghatározottak szerint húzható meg:

- a *kialakulóban lévő* kockázat egy potenciálisan aggasztó tényező, amely rövid- vagy középtávon a médiapluralizmust fenyegető kockázattá válhat (1–4 év), és amely vagy meglévő technológiák új alkalmazási területeinek eredménye (például az EPG-k), vagy meglévő alkalmazások új technológiákkal történő, új vagy meglévő ágazati szereplők által ajánlott megvalósítását (pl. időarányosan igénybe vehető audiovizuális médiaszolgáltatások).
- A *jövőbeni kockázatként* vehetők számításba azok a potenciális tényezők, amelyek hosszú távon (4 vagy több év) a médiapluralizmust fenyegető kockázatokká válhatnak, és amelyek olyan helyzetekből fakadnak, amelyeket az alábbi három jellemzőből legalább kettőnek a megléte idéz elő: 1) új technológiák 2) új alkalmazásai 3) új szereplők által. A példák között megemlíthetők a keresőmotorok, online/mobil videoportálok, (pl. YouTube, DailyMotion), új médiaszolgáltatások a játékok területén stb.

A kialakulóban lévő és jövőbeni kockázatok észlelése érdekében rendszeresen végre kell hajtani a médiapluralizmus szempontjából releváns új technológiai, piaci, társadalmi vagy politikai trendekhez kapcsolódó hatásvizsgálatokat (vö. a jelen beszámoló 3. fejezete). Ezek a kockázatok végül bevezethetők az MPM-be, és új mutatók kidolgozása válik szükségessé a jövőbeni verzióhoz (ld. az

¹¹⁷ European Network and Information Security Agency. (ENISA). Kockázatkezelési úttérkép. http://www.enisa.europa.eu/mra/roadmap_04.html.

¹¹⁸ European Agency for Safety and Health at Work. (2007). *Európai kockázatfigyelési beszámoló. Szakértői előrejelzések a munkahelyi biztonság és egészségvédelemhez kapcsolódó kialakulóban lévő társadalom-télektami kockázatokkal kapcsolatban*. Luxemburg: Az Európai Közösségek hivatalos publikációinak hivatala, 6.

http://osha.europa.eu/en/riskobservatory/risks/forecasts/psychosocial_risks/index_html.

¹¹⁹ European Network and Information Security Agency (ENISA). (2007). *A kialakulóban lévő és jövőbeni kockázatok azonosításának módszerei*. http://www.enisa.europa.eu/doc/pdf/deliverables/EFR_Methods_Identification_200804.pdf.

alábbi 9. fejezetet). Alternatív módon a jelenlegi, technológiailag semleges módon megfogalmazott kockázatok kibővíthetők új mutatókkal, amelyek a kockázatot az új médiatechnológiákkal összefüggésben értékelik – példaként említhető a P4 „elégtelen szerkesztői függetlenség”, amelyhez a jövőben új mutatók adhatók hozzá, pl. a „szabályozói biztosítékok a keresőmotorok szerkesztői függetlenségének biztosítására”.

7 A MÉDIAPLURALIZMUS FIGYELŐ (MPM) TESZTELÉSE

7.1 A mérési eszköz tesztelése a koncepció alátámasztására

Amint azt a munkaterv leírásában említettük (ld. a fenti 4. fejezetet), a koncepció alátámasztása és a kockázat-alapú keretrendszer hitelesítése céljából az MPM tesztelésére különféle validációs stratégiákat (többszintű, piacközi) alkalmaztunk.

Az alkalmazhatóság és a pontosság, valamint a fenntarthatóság és skálázhatóság biztosítása érdekében a javasolt MPM rendszert az alábbi teszteknek és felülvizsgálatoknak vetettük alá:

- *először* az **MPM belső felülvizsgálatán** alapuló hitelesítést végeztük el. A különböző adatlapokat az egyes csapattagok körültekintően ellenőrizték, a pontozási és beszámolási funkciókat pedig a projektvezető és a kockázati szakértői csapat tesztelte szisztematikusan (ami magában foglalta a pontszámok és határértékek korrekt programozásának, a kockázati „zöld”, „narancs” és „vörös” zónák megfelelő megjelenítésének, valamint az átlagos pontszámoknak a beépített utasításokkal összhangban történő kiszámításának ellenőrzését);
- *másodszor*, az MPM megvalósítási módszertanának és folyamatainak szigorú **partneri ellenőrzésére** került sor. Ez az ellenőrzés a minőség-ellenőrzési csoport tagjai által végrehajtott kritikus felülvizsgálatot foglalta magában, akiknek az volt a feladata, hogy függetlenül elemezzék a keretrendszer minőségét és eredményességét a megfelelő hitelesítési mutatók alapján (átfogó jelleg, konzisztencia, megvalósíthatóság, eredményesség és skálázhatóság);
- *harmadszor*, a módszertan **meta-modellezési erőfeszítésének** vizsgálatára került sor, amely nem elsősorban az összes mutató alkalmazására összpontosított (kérjük figyelembe venni, hogy a cél *nem* egy ország médiarendszerének az áttekintése volt, hanem a javasolt MPM és az ahhoz kapcsolódó módszertan tesztelése, ami ilyen felülvizsgálathoz vezethet), sokkal inkább az alábbi szempontok azonosítására és elemzésére:
 - mely kockázati tényezők kapnak magasabb értéket az adott ország esetében, és melyek alacsonyabbat, és
 - milyen kihívásokkal kell szembeülni a módszertan alkalmazása során (pl. a megfelelő bizonyítékok összegyűjtése, illetve a különböző normatív médiarendszerek azonosítása).Ezen belül a meta-modellezés célja továbbá az alábbiak figyelembe vétele:
 - a kockázati tényezők és az azokhoz tartozó mutatók „univerzálisnak” tekinthetők-e, vagy kontextus-specifikusak; és
 - mit jelenthet ez a módszertan érvényessége és skálázhatósága szempontjából.

A mutatók egy korlátozott készletének kiválasztását követően három csoport – a minőség-ellenőrzési csoport szakértői az Egyesült Államokból, Ausztráliából és Svájcban – a résztvevő csapat támogatásával a saját országukban fennálló helyzet alapján pontozták ezeket a mutatókat. A cél a megvalósítás lehetséges eltéréseinek mérése és megerősítése volt. Ez a gyakorlat egyrészt az **MPM és módszertanának hitelesítését szolgálta**, másrészt a biztosítani a rendszer használatának magas fokú megbízhatóságát és konzisztenciáját. A módszertan hitelessége, valamint piacok és médiarendszerek közötti skálázhatósága szempontjából született teszteredmények bekerültek a jelen Előzetes végbeszámolóba.

- *végül*, az MPM **külső felülvizsgálatára** került sor a 2009. június 8-án lebonyolított nyilvános workshop keretében. Az esemény keretében a kutatócsoport bemutatta a vizsgálati eredményeket, és azokat megvitatták a széles körű közönséggel, köztük a szabályozókkal, a

politikaformálókkal, az ágazati szereplőkkel, a közérdek képviselőivel és független szakértőkkel.

A kockázatviselők szintén lehetőséget kaptak, hogy írásos észrevételeket fűzzenek az előzetes végbeszámolóhoz (amelyet a nyilvános workshop időpontja előtt hat héttel nyilvánosságra hoztak az interneten) e-mailben, illetve a workshop idején terjesztett, és a Bizottság honlapjáról letölthető értékelési űrlap visszaküldésével. A megfogalmazott aggályok összegzését, valamint az azoknak a Végbeszámolóban való figyelembevételével kapcsolatos álláspontokat a 8. fejezet tartalmazza.

7.2 A harmadik országokban végzett tesztelés eredményei

A referenciafeltételeknek megfelelően a kockázat-alapú elemzési keretrendszert tesztelni kellett a koncepció igazolása érdekében egy vagy több harmadik (nem EU-tag) országban is (ideértve legalább egy olyan országot, amely más megközelítést alkalmaz, pl. az Egyesült Államok).

A koncepció alátámasztására az MPM-et három külső országban tesztelték: az Egyesült Államokban, Ausztráliában és Svájcban. A következő pontok először azokat az indokokat mutatják be, amelyek alapján éppen ezeknek az országoknak a kiválasztására került sor, majd azokat a tanulságokat és megállapításokat összegzik, amelyek azonosítására az MPM ezekben az országokban való megvalósítása eredményeképpen került sor. A megvalósítás formája a mintamutatók pontozásának formájában történt.

7.2.1 A külső országok kiválasztása

7.2.1.1 Egyesült Államok¹²⁰

Az Egyesült Államok kiválasztására azért került sor az MPM tesztelésére, mert ebben az országban eltérő médiahatóságokat követnek.

Noha az Egyesült Államokban számos közszolgálati műsorszolgáltató csatorna működik, azok jelentősen különböznek az európai közszolgálati médiumoktól. Az Egyesült Államokban a közszolgálati műsorszolgáltatók nonprofit oktatási állomásként kapnak engedélyt egy vagy több nonprofit szervezethez, önkormányzati vagy állami kormányhoz vagy egyetemhez kapcsolódóan. Ezen állomások feladata, hogy ismeretterjesztő, oktatási és kulturális célú programokat közvetítsenek. Gyakran *saját* műsorokat is készítenek, sokuk azonban az országos programgyártóktól és terjesztőktől függ.

Ezek az állomások csekély mértékű pénzügyi támogatást kapnak az kormánytól (az úgynevezett Közszolgálati Műsorszolgáltató Vállalattól (Corporation for Public Broadcasting)). Fő finanszírozási forrásuk az adományok (reklámokat nem sugározhatnak), a tagdíjak és a közösségi támogatás. Noha az Egyesült Államok különböző régióiban mintegy 2000 közszolgálati rádió és televízióállomás, a műsorszolgáltatás meghatározó szereplői továbbra is a kereskedelmi műsorszolgáltatók, ezen belül a meghatározó terjesztési platformok a kábel és a műhold.

Ezen túlmenően a közszolgálati műsorszolgáltatás az egész Egyesült Államokban erősen decentralizált (helyi szinten szervezett) – általánosságban az USA földfelszíni műsorsugárzásának reflexiója. A közszolgálati műsorszolgáltatás a helyi műsorszolgáltatók összessége, mivel az Egyesült Államokban az összes műsorszolgáltatásnak ez a struktúrája. A helyi jelleg, vagyis a helyi közösségek szükségleteinek és érdekeinek szolgálata alapvető fontosságú kérdése a műsorszolgáltatásban, így a közszolgálati médiában is. Ez például a továbbviteli szabályokban jelenik meg, amelyek elkötelezettebbek a helyi programok terjesztése iránt (különös tekintettel a hírekre és közérdekű eseményekre), mint a közérdekű csatornák felé. Emellett a sokszínűség az Egyesült Államokban

¹²⁰ További részletek: Price, M., & Goodman, E. (2008). Közszolgálati televíziózás pluralisztikus elképzelések. In: Levy, D., & Gardam, T., *A pluralizmus ára, Sokszínűség és műsorszolgáltató intézmények a digitális korban*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism; Hitchens, L. (2006). *Műsorszolgáltatás, pluralizmus és sokszínűség*. Portland: Hart Publishing; Napoli, P. M. (2007). *Média-sokszínűség és helyi jelleg*. New Jersey: LEA.

elsősorban a demográfiai alapú gyártás (vagyis a közösség által gyártott és a közösség számára bemutatott műsorokat) és tartalom (vagyis a programok a helyi közösség érdekeit és szükségleteit szolgálják) sokszínűségét jelenti, és nem a médiumfajok sokszínűségét, mint Európában.

A tulajdonosi szerkezet diverzitása szempontjából a kereszttulajdonlási szabályok megkövetelik a televíziós tulajdonlás vis-à-vis közös hírlap- és rádiótulajdonlás piaci felülvizsgálatát (a kereszttulajdonlás korlátozása), és létezik egy úgynevezett „tulajdoni korlát”, amely országos és helyi szinten is korlátozza a több televíziós és rádiócsatorna birtoklásának lehetőségét.

Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának első kiegészítése arra a feltételre épül, hogy az információk minél több forrásból történő és minél szélesebb körű terjesztése alapvető fontosságú a társadalom jóléte szempontjából, hogy a szabad sajtó megléte előfeltétele a szabad társadalom meglétének. Mivel a szerkezeti szabályozás az első alkotmánykiegészítés szelleme szerint elfogadhatóbb, mint a tartalom szabályozása, a médiapluralizmus biztosítására sokszor a tulajdonosi szerkezet szabályozása a legalkalmasabb és legfőbb eszköz.

A szövetségi kommunikációs bizottság (FCC) az a független szabályozói hivatal, amely kongresszusi felhatalmazással rendelkezik az elektronikus kommunikáció valamennyi formájának felügyeletére az Egyesült Államokban. Noha az FCC széles körű felhatalmazásokkal rendelkezik, befolyását korlátozza a szólás szabadságának az első alkotmánykiegészítés rögzített garanciája. Ennek következtében az FCC számos szabályát és szabályozói döntését éppen az első kiegészítés hivatkozással támadják meg. Az FCC 2003. évi egyik döntése, amelyben széles körben enyhítette a médiatulajdonlás szabályozását, felettébb ellentmondásos fogadtatásra talált számos közérdekelt képviselő csoport körében.

7.2.1.2 Ausztrália¹²¹

Ausztrália testországként való kiválasztására azért került sor, mert az ország egy kis piacot képvisel, ahol a kormánypolitika a földfelszíni ingyenes rádió- és televíziós szolgáltatásoknak kedvez a rádiófrekvencia-spektrum használatával. Az előfizetési szolgáltatások, amelyek 1995 óta érhetőek el, főleg a kábeles terjesztési platformon érhetőek el, bár egyes szolgáltatásokat már műholdon is terjesztenek. A kormányzati politika és szabályozás korlátozza az előfizetési szolgáltatások versenyképességét az ingyenes szolgáltatásokkal szemben, aminek eredményeképpen az előfizetési szolgáltatások piaci penetrációja alacsony.

A rádió- és televíziószolgáltatások szabályozása főként állami törvényeken keresztül történik. A fő jogforrás az 1992. évi Műsorszolgáltatási törvény (BSA). E törvény bevezetésének az volt a célja, hogy az ágazati szabályozás érdekében csökkentse a törvényi szabályozás szintjét. Az ausztrál műsorszolgáltatási szabályozás kulcsfontosságú eleme, amelyet a BSA rögzít, hogy „a szabályozás szintjének arányban kell állnia a műsorszolgáltatás társadalmi nézeteket formáló befolyásával.”¹²² Ugyanakkor az ágazatot terhelő felesleges pénzügyi és adminisztratív terheket kerülni kell, ennél fogva ennek a tényezőnek egyensúlyban kell lennie a műsorsugárzás közérdekű jellegét előíró szabályozással.¹²³

Az országos műsorsugárzási szolgáltatások önállóan szabályozottak, és nem tartoznak a BSA hatálya alá. Ezek a szolgáltatások két köztulajdonban lévő és államilag támogatott műsorszolgáltató: az Australian Broadcasting Corporation (ABC), amely egy hagyományos közszolgálati műsorszolgáltató, és a Special Broadcasting Service (SBS), amely specializáltabb, multikulturális és többnyelvű műsorokat sugároz. Mindkettőjük működését önálló jogszabályok határozzák meg, az ABC az 1983. évi Australian Broadcasting Corporation Act, az SBS pedig az 1991. évi Special Broadcasting Service Act alapján működik.

Az ABC országos televízió hálózatot, 4 országos rádiócsatornát, valamint számos helyi és regionális rádiószolgáltatást biztosít; az SBS országos televíziós hálózattal és számos rádiószolgáltatással rendelkezik.

Ausztráliában a műsorszolgáltatásban a kereskedelmi televíziók és rádióállomások dominanciája érvényesül. A kereskedelmi műsorszolgáltatás definíciója szerint olyan szolgáltatás, amelyet reklámbevételekből finanszíroznak, nyereségorientáltan működtetnek, a nagyközönség számára vonzó

¹²¹ Uo.

¹²² BSA (Aus), s 3(1)(a) és (c).

¹²³ BSA (Aus), s 4(2)(a).

műsorokat sugároznak ingyenesen, amelyek vétele a széles körben elérhető készülékekkel lehetséges. A kontinens fő városaiban – és egyes régiókban is – három kereskedelmi televízióállomás működik, míg a többi régió legnagyobb részében két kereskedelmi adó fogható – legtöbbjük a nagyvárosi vagy regionális hálózatok tulajdonában van. A közép- és ultrarövid hullámhosszokon mintegy 274 kereskedelmi rádióállomás működik, és e szolgáltatások többsége szintén egy hálózat része.

A közösségi műsorsugárzási szolgáltatások ugyanakkor ingyenesen sugárzott non-profit szolgáltatások, amelyek a széles körben elérhető készülékekkel foghatók. A közösségi műsorsugárzás célja, hogy „a helyi közösség vagy a közösség egy adott szegmensének a szükségleteit szolgálja”.¹²⁴ Működésüket főként a tagdíjakból és adományokból finanszírozzák, mivel a reklámtevékenység számukra tilos, és az állami támogatás mértéke is igen szerény. Mintegy 350 közösségi rádióállomás működik, ami pedig a közösségi televíziózást illeti, négy állandó engedély kiadására került sor 2004-ben. A közösségi televíziós szolgáltatások csak a nagyvárosi régiókban érhetők el. A spektrum korlátozottsága miatt sugárzási minőségük elég gyengének mondható, és lefedettségük sem túl jó. Vannak előfizetéses műsorsugárzási szolgáltatások is, amelyek csupán díjfizetés ellenében érhetőek el, ezek az állomások azonban a médiapiacnak csak viszonylag szűk szeletét foglalják el. 2006-ban a kormány a médiatulajdon és média-ellenőrzés terén reformokat hajtott végre, azonban a műsorszolgáltatás más aspektusait is szabályozta, köztük a digitális televíziózást. A médiaközi tulajdonjogok korlátozásait enyhítették, és a médiatulajdon vonatkozásában eltörölték a külföldi tulajdon- és ellenőrzési jogok korlátozásait.

A nagyvárosi területeken a digitális televíziózás 2001 óta elérhető, és szakaszos bevezetése a vidéki régiókban is halad, bár a folyamat igen lassú. A digitális átállást és az analóg hálózatok lekapcsolását 2008 végére tervezték, azonban ez az időpont nem bizonyult tarthatónak. Az új terv szerint a szakaszos lekapcsolás 2010 és 2013 vége között következik be.¹²⁵ A digitális rádiószolgáltatás várhatóan 2009 júliusában indul meg, az azonban nem valószínű, hogy ez kiváltná az analóg spektrumban történő sugárzást.

7.2.1.3 Svájc

Svájc számos olyan különleges adottsággal rendelkezik, amely igen vonzóvá tette az országot az MPM tesztelésére való kiválasztáshoz.

Svájc kiválasztására mindenekelőtt földrajzi elhelyezkedése miatt került sor. Noha a jelen tanulmánynak nem célja az MPM gyakorlati alkalmazása az EU tagállamaiban, hasznosnak tartottuk egy olyan ország kiválasztását is, amely szerves részét képezi a tradicionális európai jogi, gazdasági és társadalmi berendezkedésnek, még akkor is, ha maga az ország nem tagja az Európai Uniónak. Az MPM tesztelése egy olyan országban, amely jelentős hasonlóságokat mutat az Európai Unió tagállamaival megkönnyíti a tanulságok és következtetések levonását a teszt eredményekből, majd e konklúziók extrapolálását. Ezzel a háttérrel Svájc evidens választás volt, mivel Európa szívében helyezkedik el, miközben az egyik utolsó ország, amely nem lett az Európai Unió tagja.

A svájci médiapiac önmagában is egyedi érdekességeket mutat, amelyek érdekes eredményeket valószínűsítettek.¹²⁶ Először is a svájci médiapiac igen *kicsi*. Mivel Svájcot három nyelvi régió alkotja (német, francia, olasz), az egyébként is apró svájci médiapiac három még kisebb piacra oszlik. Ezeket a kulturálisan önálló blokkokat hatalmas szomszédos országok veszik körül, amelyekkel egyező a nyelvük, ezért könnyen be tudnak lépni a svájci piacra: a külföldi televíziós csatornák aránya mindhárom nyelvterületen a legmagasabbak közé tartozik Európában.

Másodsor, a médiaszektor hagyományosan decentralizált. Az újságpiac és a privát műsorszolgáltató szektor is hajlamos főként helyi és regionális alapon szerveződni. Csupán egy közszolgálati műsorszolgáltató vállalat, az SRG SSR Idée Suisse kínál programokat mindhárom régió számára, így ez az egyetlen olyan hálózat, amely valóban országos szinten működik. A svájci médiapiac harmadik jellemző sajátossága a magas szintű tulajdonosi koncentráció. A legdecentralizáltabb újságok is csupán a sokkal kisebb számú kiadóvállalat termékeinek helyi

¹²⁴ Magyarózáry jegyzék, műsorszolgáltatási törvény, 1992. 23.

¹²⁵ A digitális átállás időpontjának megerősítése: http://www.minister.dbcde.gov.au/media/media_releases/2007/003 és a digitális átállás időbeli ütemezése: http://www.minister.dbcde.gov.au/media/media_releases/2008/077

¹²⁶ További részletek: Künzler, M. (2009). Svájc: A szabályozás nélküli sokszínűség vágya – Paradox? *International Communication Gazette*, 71., 67–76, <http://gaz.sagepub.com/cgi/content/abstract/71/1-2/67>.

mutációi. Valamennyi osztott szerkesztésű termék jellemzően monopolhelyzetben van a saját régiójában.

A médiaközi tulajdon szintje is magas. A leginkább regionális jellegű privát rádióállomások és televíziós csatornák ugyanannak a kiadóháznak a tulajdonában vannak, mint az újságok. A magas szintű tulajdonosi koncentrációt (horizontális és médiaközi szempontból egyaránt) a koncentráció gyenge szabályozása teszi lehetővé. Svájc szövetségi berendezkedését és a különböző nyelvterületek meglétét figyelembe véve, a médiakoncentráció és a gyenge szabályozás inkoheregensnek tűnik. A svájci politika ugyanakkor nem érzéketlen a médiakoncentráció problematikája iránt, azonban a médiakoncentráció megakadályozására irányuló tényleges politikai intézkedések nem kaptak kellő politikai támogatást. A médiakoncentráció szabályozását általánosságban úgy tekintik, mint az álláspontok sokszínűségét, és így a vélemények pluralizmusát segítő politikai intézkedéseket. A svájci politikai gyakorlat elemzése azt mutatja, hogy a vélemények pluralizmusának biztosítása valós svájci politikaformálók valós törekvése, a média és a verseny szabályozásának létező célja. A politikusok, különösen a politikai paletta közepén és jobbszárnyán elhelyezkedő politikai pártok (amelyek immár több mint 50 többségben vannak), a sajtó átfogó struktúráját a média-sokszínűség garanciájaként értelmezik. A kiadók részéről jelentkező erős lobbinyomásnak engedve, a médiaközi tulajdon lehetőségét kiterjesztve a műsorszolgáltató szektorra úgy értékelték, hogy ez a sokszínűséget szolgáló pozitív fejlődés.

Ezek a politikusok elfogadták a kiadóknak azt az álláspontját, hogy mivel Svájc médiapiacai kisméretűek, a médiaközi tulajdonlás elegendő finanszírozást biztosít majd a meglévő kiadók számára. Ettől eltérő alternatív politikai véleményeknek mindaddig nem sikerült széles körű támogatottságra szert tenniük.

7.2.2 A tesztelésből levont tanulságok

A felhasználói útmutatót és az Excel fájlt elküldtük a megfelelő országok helyi kulcsszakértőinek (Prof. Dr. Monroe Price és Dr. Stefaan Verhulst az Egyesült Államokban, Prof. Dr. Lesley Hitchens Ausztráliában és Dr. Josef Trappel Svájcban). A szakértők mindössze négy hét leforgása alatt tesztelték az MPM-et a médiatípusok és médiaműfajok pluralizmusa kockázati tartomány mutatóinak pontozásával, és a teszteredmények rövid értékelésével. A három szakértői csoporttól azért kértük, hogy ugyanazokat a mutatókat pontozza, hogy így biztosított legyen az összehasonlíthatóság. A médiatípusok és médiaműfajok pluralizmusa kockázati tartományt *egyrészt* azért választottuk, mert a pluralizmusnak ez a tartománya mindhárom típusú mutatót tartalmaz (gazdasági, szociodemográfiai, valamint jogi mutatókat), *másrészt* pedig azért, mert a mutatók száma kellőképpen korlátozott volt ahhoz, hogy lehetővé tegye a rövid idő alatti tesztelést.

Habár a szakértők általánosságban egyetértettek azzal, hogy az MPM megfelelően pontos képet nyújtott az országokban meglévő médiapluralizmus helyzetéről, néhány probléma azért a felszínre került. A szakértők két típusú megjegyzéssel éltek, a mérési eszköz technikai szempontjaival, illetve annak tartalmával kapcsolatban. Az előbbieket az alábbiakban részletesen ismertetjük, míg az utóbbiakat csupán röviden összefoglaljuk, mivel azok általános kérdésekre vonatkoznak. Az egyes kockázatokkal és mutatókkal kapcsolatos megjegyzéseket a beszámoló megfelelő fejezeteiben, illetve a Felhasználói útmutatóban tárgyaljuk.

Tartalmi megjegyzések

Az egyik kulcs szakértő megjegyezte, hogy az MPM kizárólagos fókuszát a „kockázatok” képezik. Ez egyoldalú és eltorzult képhez vezethet, aminek az eredménye negatív értékelés lehet. Ez ellensúlyozható lenne, ha az MPM „lehetőségeket” is tartalmazna. Ezek a „lehetőségek” enyhíthetnék vagy ellensúlyozhatnák a „kockázatokot”. A szakértő szerint az ilyen lehetőségek vagy pozitív fejlemények lehetnének például a technikai fejlődést kísérő médiademokratizálódási folyamat (jó példa erre a felhasználó által létrehozott tartalom), az „ingyenes” nyomtatott média növekvő elérhetősége, valamint a civil társadalmi szervezetek növekedése egyes országokban, ami hozzájárulhat egyes közös álláspontok intézményesüléséhez és ezáltal erősödéséhez. A kulcs szakértő

ugyanakkor tudatában van annak, hogy ez nehezen fordítható le konkrét mutatókká. Mégis, egy kvalitatívabb értékelés, vagy a megfigyelések csoportja elegendő lehet a politikaformálók tájékoztatásához azzal kapcsolatban, hogy az általános kép aggasztó vagy ígéretes. A kutatócsoport véleménye hite szerint a tanulmány a kellő mértékben foglalkozik ezzel az aggálllyal. Az MPM jelenlegi verziója számos olyan mutatót tartalmaz, amelyek az új médiához és disztribúciós eszközökhöz, és a 6. fejezetben (Második szintű mutatók) több ilyenről is említés kerül. A Felhasználói útmutató bevezető fejezete szintén kellő figyelmet fordít nem egyre ezen kérdések közül.

A tesztelés nyomán levont másik tanulság, hogy a kutatás értékének és a beágyazott feltételezéseknek a bevezetése, amelyek a mutatók kiválasztását vezérelték, bekerülhetnek az MPM-be. Ez lehetővé tenné a felhasználó számára megértse, és ily módon alkalmazza az útmutató racionális alapvetését valamennyi mutató esetében. Emellett kontextusba helyezné az eredményeket, és irányt mutatna a döntéshozók számára a megállapítások fontosságával kapcsolatban. A kutatócsoport ezzel az aggálllyal a beszámoló narratív részében foglalkozik, ahol a különféle mutatók leírására és magyarázatára is sor kerül (5. fejezet). Alá kívánja húzni ugyanakkor, hogy az MPM önmagában nem véd a médiapluralizmussal kapcsolatban egyetlen specifikus normatívát vagy ideológiai megközelítést sem. Úgy tervezték, hogy kompatibilis legyen az EU-ban jelen lévő sokféle megközelítéssel.

Egy másik kulcsszakértő azt jelezte, hogy egy olyan eszköz esetében, mint az MPM, figyelembe kellene venni a nemzeti sajátosságokat. Emellett az országos szintű problémák összetettebbek, mint amilyenek azokat a Felhasználói útmutató ábrázolja, ami a Felhasználói útmutatót bizonyos esetekben elégtelenné teszi. Ezen túlmenően a felhasználói útmutatónak több példát kellene tartalmaznia arra vonatkozóan, hogyan kell kezelni a szabványos vagy eltérő helyzetekkel. Erre a megjegyzésre reagálva a kutatócsoport a Felhasználói útmutató instrukcióit a lehető legspecifikusabban fogalmazta meg, miközben olyan mértékben megőrizte a megfogalmazás általánosságát, hogy az alkalmazható legyen a tagállamok különböző szituációira.

Technikai megjegyzések

Kiderült, hogy az MPM alkalmazása időigényesebb a vártnál – bár lehet, hogy ez csak az első megvalósítási körökre igaz. Az MPM alkalmazásához szükséges idő a gyakorlatban az adatok rendelkezésre állásától függ a tagállamokban. Egyes szakértők megjegyezték, hogy az MPM teljes körű alkalmazása igen nehéznek bizonyulhat, mégpedig elsősorban az adatok hiánya miatt, a meglévő adatok minősége és hozzáférhetősége miatt. Ez potenciálisan az alkalmazás elmaradásához, illetve részleges alkalmazáshoz vezethet, ami alássa az MPM eredeti célját. Még ha azt is gondolná valaki, hogy a tesztszágban az illetékes szabályozó hatóságok már megszerezték a szükséges adatok túlnyomórészt, az MPM által lefedett problématispusok esetében az adatgyűjtés gyakran korlátozott és nyilvánosan nem hozzáférhető. Olykor általános információk hozzáférhetőek voltak, azonban ezeknek az információknak a körét nem sikerült az MPM által megkívánt mértékben szűkíteni. Itt fontos megjegyezni, hogy az adatok elérhetőségét az EU tagállamaiban – az országfelelősöknek küldött kérdőívek segítségével ellenőrizve – a mutatóknak az MPM-be történő kiválasztása során figyelembe vették.

A beérkezett válaszok alapján feltételezhető, hogy a mutatók pontosításához szükséges legtöbb adat a legtöbb tagállamban rendelkezésre áll, és a szakértők által a tesztesetekkel kapcsolatban felhozott aggály az EU kontextusában veszít majd a jelentőségéből.

Az egyik szakértő megjegyezte, hogy a jelenlegi Excel táblázat nem eléggé kidolgozott a kért információk integrálásához (például a pontos százalékok). A jövőben egy fejlett, biztonságos online rendszert lehetne kifejleszteni az MPM Excel-fájl helyett. Emellett, ha majd az MPM online formában kerül kidolgozásra, hiperhivatkozással és kereszthivatkozással rendelhetné a megfelelő mutatót a megfelelő magyarázathoz vagy iránymutatáshoz, amelyet most kissé nehéz megfeleltetni.

Miután valamennyi mutatóhoz megtörtén a pontszámok kitöltése automatikusan létrehozásra kerül az adott kockázati tartomány számára egy jelentés. Bár a dobozok vörös, narancssárga vagy zöld eredményt adnak, ez olykor nem tükröződik az ország médiapluralizmusának mértékével kapcsolatos általános társadalmi megítélésben.

Ezeket a problémákat az értelmezési részben korrigálni lehet, és korrigálni is kell, kiemelve a stáb általi interpretáció fontosságát, akik tisztában vannak a nemzeti kontextus specifikumaival.

A módszer megalapozottnak tekinthető, azonban az egyik szakértő szerint a különböző országok jogi, intézményes és piaci jellemzői tekintetében némi egységességet feltételez. A gyakorlatban az utóbbi nem minden esetben valósul meg: egyes országok eltérő jogrendszert alkalmaznak, illetve esetleg számos területen nincs meg a megfelelő szabályozás, illetve a médiarendszerek is különbözhetnek. Amint azt a 4. fejezet részletesen megvilágítja, az *ex ante* és az *ex post* profilkésztés, valamint a szabályozói biztosítékok tág megközelítése (lehetővé téve olyan funkcionális megfelelők figyelembe vételét, mint a társ- vagy önszabályozó mechanizmusok), enyhíti ezt az aggályt.

A Felhasználói útmutatóban szereplő információk átfogóak, és az MPM valamennyi aspektusát megvilágítják a felhasználó számára. Ugyanakkor a felhasználói útmutató egyes részeinek megfogalmazása nem volt eléggé világos, illetve hiányoztak a fogalom meghatározások. Ezekkel a problémákkal a Felhasználói útmutató frissített változatában foglalkozunk.

A tesztelés nyomán levont végső tanulság, hogy a legördülő menükben szükség van a „nem áll rendelkezésre” opcióra. Amikor a szakértők azért nem tudtak pontozni egy mutatót, mert adatok hiányoztak, az eredmény automatikusan a „magas kockázat” volt. Mivel ez jelentősen torzítja az MPM végeredményét, helyénvalónak és szükségesnek tűnt egy negyedik pontozási opció megjelenítése az Excel fájlban („nem áll rendelkezésre adat – kék színnel jelölve), ami nem befolyásolja a pontátlagot. Ezenkívül ezekben a helyzetekben a felhasználó feladata lenne az általános eredmény értelmezését ennek megfelelően módosítani. A felhasználónak szem előtt kell tartania, hogy a mutatók jelentős részének hiánya miatt valószínűleg pontatlanul jelennek majd meg a médiapluralizmust fenyegető kockázatok, és ennél fogva a rendszer alkalmatlannak bizonyul a politika kialakításának támogatására.

8 A MÉDIAPLURALIZMUS FIGYELŐVEL KAPCSOLATOS NYILVÁNOS KONZULTÁCIÓ

8.1 Bevezetés

A tanulmány eredményeivel kapcsolatosan folytatott konzultáció az alábbiak szerint zajlott:

- 2009. június 8-án nyilvános workshop megrendezésére került sor Brüsszelben az előzetes végbeszámoló bemutatására, és az azzal kapcsolatos visszajelzések begyűjtésére. Az eseményen az érdekeltek nagy száma (mintegy 160) képviseltette magát, köztük a sajtó, az audiovizuális média, a minisztériumok, a szabályozók és az akadémiai körök képviselői, akik elmondták véleményüket a tanulmány megállapításairól és az MPM működéséről. Az esemény élő webközvetítés formájában az interneten is megjelent, ami a szélesebb közönség számára is lehetővé tette a prezentációk és a viták nyomon követését. A résztvevők listáját később, a 8.3. pontban közöljük.
- A megjelent érdekeltek lehetőséget kaptak, hogy észrevételeiket megosszák a tanulmányt készítő csoporttal annak a kérdőívnek a visszaküldésével, amely április vége óta letölthető volt a http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/pluralism/study/index_en.htm honlapjáról (ezenkívül a kérdőívhez nyomtatott formában a rendezvény ideje alatt is hozzá lehetett jutni. A kutatócsoport emellett igen hasznos észrevételeket kapott e-mailben is. Az e-mailben visszajelzést küldő kockázatviselők áttekintését az alábbi 8.4. pont tartalmazza.

Valamennyi észrevételt, kérdést, javaslatot és kritikust megjegyzést alaposan megvizsgáltunk. Ezek közül számos változást és javítást eredményezett a tanulmányban. Az alábbi pontokban összegezzük az észrevételeket, valamint azok megjelenését a végbeszámolóban.

8.2 A kockázatviselők megjegyzéseinek összefoglalása

8.2.1 A médiapluralizmus monitor használatával kapcsolatos aggályok

Az előzetes végbeszámolóval kapcsolatos észrevételek széles skálán mozogtak az igen pozitív és támogató hozzáállástól¹²⁷ a szélsőségesen ellenséges megjegyzésekig (egy esetben még „szörnyetegnek” is nevezték az MPM rendszert. Az erősen negatív visszajelzések ugyanakkor rendszeresen az MPM alkalmazását támadták, és nem a tanulmány minőségét. Míg az utóbbi megkérdőjelezésére nem került sor, számos kockázatviselőnek határozott fenntartásai voltak a tanulmány felhasználási módjával és alkalmazásának céljával kapcsolatban. Jelentős aggályok merültek fel a monitorral való visszaélés kockázatával kapcsolatban, különös tekintettel az országos és az EU szintjén érvényesülő erősebb szabályozásra és/vagy a tartalmak fokozottabb ellenőrzésére, ami ugyanakkor az újságírók kifejezési szabadságát befolyásolhatja. Azt is felrögták a tanulmány rovására, hogy megpróbálja áthidalni a jogalap hiányát, amellyel alátámasztható lennének az EU szabályozási kezdeményezései a pluralizmus vonatkozásában egy nem kötelező érvényű semleges és objektív monitoring mechanizmusra vonatkozó javaslattal, még ha az MPM-et az EC egyértelműen eszközként ajánlja a kockázatviselők, köztük a tagállamok számára, és még ha az nem is kötelező hatályú a tagállamok saját belső, a pluralizmus biztosítására vonatkozó intézkedéseire.

¹²⁷ Ld. például Mark Thompson beszámolóját a MediaPolicy.org oldalon, a Open Society Institute Media Program weblapján, és az Open Society Institute EU Monitoring és tanácsadó programját, amelynek címe: „Az Európai Bizottság bátor lépése”, <http://www.mediapolicy.org/thetheuropean-commission-takes-a-bold-step>.

Ezekre az aggályokra válaszul a kutatócsoport szeretné ismételtlen hangsúlyozni, hogy a jelen tanulmány célja egy mérési eszköz kifejlesztése volt, amely lehetővé teszi a médiapluralizmust fenyegető kockázatok diagnózisát a különböző tartományokban és területeken, nem volt azonban cél specifikus lépések vagy intézkedések előírása.

A bemutatott kockázatokból nem vezethető le automatikusan a magasabb szintű szabályozás szükségessége. A monitor eszköz futtatásához szükséges SMEEI eredményadatok megfelel a kockázatok kiemelésére, valamint források összpontosítására a további megfigyeléshez és vizsgálathoz, nem elégségesek azonban a szabályozáshoz. A monitor csupán a médiapluralizmussal kapcsolatos szisztematikus adatgyűjtés és az átláthatóság megteremtésének eszköze. Eredményeit körültekintően kell értelmezni, és a kockázati kimeneteket minden esetben egésként kell kezelni, az egyes mutatók pontszámait mindig a többi mutatóhoz tartozó pontszámok fényében értelmezni – bizonyos tartományok vagy mutatókat kiemelés, vagy mások jelentőségének a csökkentése befolyásolhatja a jelentett kockázatok értékelését. A monitor megvalósításával nyert tudás segíthet a médiapluralizmusról folyó vita racionalizálásában, és számos kockázatviselő számára lehet pozitív hozadéka. Nemcsak a politika formálói, de maga az ágazat is profitálhat a monitor használatából, mivel a jelentett kockázatok kezelése összehangolt erőfeszítések formájában valósítható meg, és a lehetséges intézkedések számos formát ölthetnek. A politika formálói bizonyos területeken támogató intézkedéseket tehetnek, illetve az egyes médiacégek alakíthatják kínálatukat vagy stratégiájukat. A szabályozás nem szükségszerűen az első és a legjobb reakció minden körülmények között. Emellett, a túlszabályozástól való aggodalmat alátámasztó érvek az ellenkező irányban is működnek: a monitor használata során beszerzett információk redundáns szabályozások azonosítását is eredményezhetik, és így felhasználhatók a túlzott szabályozás felülvizsgálatára és/vagy csökkentésére. A kockázatviselők ennek láthatóan nincsenek tudatában, valószínűleg azért, mert a médiaszektorban eddig még nem alkalmaztak kockázat-alapú módszertanokat.

Az MPM önmagában nem javasol konkrét politikai intézkedéseket. A területen alkalmazott politikák harmonizálására tett felhívásként sem szabad értelmezni. Célja mindössze az, hogy meghatározza a mutatók egy általános készletét és szabványosabb megközelítést biztosítson az adatgyűjtés és monitoring számára. Az MPM kompatibilis az EU területén érvényben lévő különböző szabályozói megközelítésekkel, és megfelelő teret hagy a nemzeti specifikumok számításba vételére egyrészt a határértékek meghatározásában (vö.: az ex ante profilkészítő gyakorlat), valamint a jelentett kockázatok értelmezésében (vö.: ex post értelmezési irányelvek).

Ugyancsak fontos megjegyezni, hogy az MPM nem értékeli a médiapluralizmus jelenlegi tényleges szintjeit, hanem az a célja, hogy azonosítsa a médiapluralizmust fenyegető kockázatokat. A tartalomelemzés alkalmazása a kockázatok azonosítására nem sérti a szólásszabadságot.

8.2.2 A különböző tagállamok szabályozói kultúrájának különbözősége

Jelentős aggályok merültek fel a nyomtatott média képviselői és szervezetei részéről azzal kapcsolatban, hogy vajon a tanulmány kellő mértékben és megfelelően veszi-e figyelembe a különböző szabályozói tradíciókat és politikai rendszereket, amelyek az engedélyköteles média (műsorszolgáltatás) és a nem engedélyköteles (nyomtatott) média számára léteznek. Hangsúlyozták például, hogy az újságoknak és kiadóknak joguk van politikai állásfoglalásra –, a végső választást úgyis az olvasó hozza meg, amikor a bódében újságot vásárol.

A tanulmányt készítő csoport teljes mértékben tisztában van a különböző szabályozói megközelítésekkel, és az a véleménye, hogy a tanulmány azokat figyelembe veszi. Ez különösen jól látható akkor, amikor a jogi mutatókat vizsgáljuk, ahol különböző eszközök és szabványok értékelésére kerül sor a médium típusától függően, amelyikhez az adott mutató tartozik. Például: a P1 kockázat „politikai elfogultság a médiában” jogi mutatói különbséget tesznek közszolgálati média, magán rádió és televízió, valamint a nyomtatott média között, egyrészt az alkalmazott norma tekintetében – tisztességes, kiegyensúlyozott és pártatlan beszámolás a PSM részére, illetőleg a tisztességes és pontos tájékoztatás a privát és nyomtatott média esetében – és a rendeletek számára, amelyekben elvárt a biztosítékok megléte – törvényi intézkedések és etikai kódexek, illetve csak etikai kódexek megléte. Emellett a releváns mutatók leírásában kifejezett hivatkozás történik arra a tényre,

hogy „szemben a közszolgálati médiával, a magántulajdonban lévő rádió- és televíziós csatornák, valamint a hasonló nyomtatott sajtótermékek számára megengedett, hogy a szerkesztői irányvonalat kövessék, amelyben adott esetben politikai preferenciák figyelhetők meg”. A tisztesség és pontosság ugyanakkor minimálisan elvárt követelmény, amelyet az újságírói etikai kódexek feltétlenül elismernek.

8.2.3 A különböző média különböző hatása, illetve valamennyi mutató egyenlő súlya

Megfigyelések támasztják alá, hogy különböző médiatípusok különböző mértékű befolyással bírhatnak a médiapluralizmus értékelésében: a PSM olyan mutatókat tartalmaz, amelyek egyaránt kapcsolódnak a tradicionális és az új médiához, illetve a nyomtatott és a sugárzott médiához, azonban nem volt egyértelmű, hogy a tanulmány figyelembe veszi-e – és ha igen, mi módon – az azok közötti különbséget, amikor ezen médiáknak a közvéleményre gyakorolt hatását, illetve potenciális demokratizálási potenciálját vizsgálja. A kutatás például azt mutatja, hogy továbbra is a televízió az elsődleges hírforrás, Az MPM által alkalmazott megközelítés megfelelosége – valamennyi mutató azonos súllyal való figyelembe vétele – egyes kockázatviselők szerint megkérdőjelezhető.

A tanulmányt készítő csoport elismeri, hogy a különböző típusú médiák különböző mértékű hatást gyakorolhatnak, azonban az a döntés született, hogy valamennyi mutató számára azonos súly meghatározására kerül sor, tekintet nélkül arra, hogy az adott mutató a televízióra, rádióra, nyomtatott sajtóra vagy az internetre vonatkozik: először is azért, mert ha bizonyos mutatók nagyobb súlyt kapnak, az komplex vitákhoz vezet azoknak a mutatóknak a kiválasztása során, amelyek nagyobb súllyal esnek latba az átlagértékek kiszámításakor; másodsor pedig azért, mert ezt a kiválasztást a tagállamok szintjén kell végrehajtani, hiszen a konkrét helyzet minden tagállamban más és más. Az utóbbi alááná azt a célt, hogy egy közös monitoring eszköz jöjjön létre, valamint teret adna a manipulációnak. A valamennyi mutató számára egyenlő súly biztosítására épülő rendszer a tanulmányt készítő csoport nézete szerint az átláthatóság lehető legmagasabb szintjét biztosítja a mutatók mérésének szakaszában. A következő fázisban, az eredmények értelmezése során már lehetőség nyílik a különböző médiatípusok eltérő hatásának figyelembe vételére. Amikor a felhasználó leírja azokat a tényezőket, amelyeket az azonosított kockázatok értékelése során figyelembe kell venni, azt a tényt, hogy a magas kockázat a legnagyobb hatást gyakorolja az ország közvéleményére, súlyosbító tényezőként kell figyelembe venni. További magyarázat a Felhasználói útmutató 5.2 és 5.3 pontjaiban található.

8.2.4 A médiapluralizmus monitor objektivitása

Számos kockázatviselő kérdőjelezte meg az MPM objektivitását, kiemelve, hogy a különböző mutatók mérése kisebb-nagyobb mértékű szubjektivitást kíván meg, amikor kvantitatív eszközök helyett a pontozás értékítéleten alapul. Ők ezért kétségbe vonták, hogy a monitoringot különböző személyek is végezhetik azonos módon, sőt kétségbe vonták azt is, hogy egyáltalán lehetséges egy ténylegesen semleges, objektív és holisztikus analitikai eszköz létrehozása, tekintettel arra, hogy a pluralizmus definíciójának megválasztása – legyen szó akár munkadefinícióról –, valamint az alkalmazott definíciót támogató jogi, gazdasági és szociodemográfiai mutatók azonosítása feltétlenül választást követel meg a különböző elméletek és megközelítések között. Ugyanakkor aggályukat fejezték ki az értelmezés kinalta hatókör miatt is az elégtelen átláthatóság és a politikai manipuláció között. Egyes megfigyelők szerint a monitor egy pusztán politikai eszköz, nem pedig technikai. Azt is hozzátették, hogy még ha mérési folyamat objektív és átlátható is, a végső kérdés, jelesen, hogy van-e szükség beavatkozásra vagy sem, sosem lesz az.

Habár a tanulmányt készítő csoport elismeri, hogy a médiapluralizmus nem pusztán technikai kérdés – normatív koncepcióról van szó, amely szükségképpen és értelemszerűen politikai kérdés is – a csoport azon a véleményen van, hogy az MPM önmagában nem politikai eszköz. Célja hogy a médiapluralizmust fenyegető kockázatokat mérhetővé tegye, fokozza az átláthatóságot, szélesebb és erősebb tényalapot biztosítson a terület politikaformálói számára. A monitor a közhasznú tartományba

tartozik, felhasználók széles köre alkalmazhatja, és teljes átláthatóságot kínál a mérési módszerek és az alkalmazott normák – vagyis a határértékek – és az (átlagos) pontszámok kiszámítása vonatkozásában. Ezeket részletesen a Felhasználói útmutató tartalmazza, míg a beszámoló azt világítja meg, hogyan, milyen módszertanok alapján került sor magának a monitornak a kifejlesztésére.

A tanulmányt készítő csoport elismeri, hogy a teljes objektivitást lehetetlen elérni, azonban szeretnék aláhúzni, hogy az MPM kidolgozása során törekvésük állandó és folyamatos célja volt a lehető legnagyobb mértékű átláthatóság és objektivitás elérése. A beszámoló és a Felhasználói útmutató teljes átláthatóságot biztosít a monitorban alkalmazott koncepciók, módszerek és küszöbértékek vonatkozásában. A csoport ezért azon a véleményen van, hogy a politikai manipuláció kockázata nem a mutatók mérésének fázisában, hanem az eredményül kapott értékek elemzésének és értékelésének fázisában jelentkezik. Az eredmények politikai megfontolásokból történő manipulálása olyan kockázat, amely ugyanakkor valamennyi mérési eszköz- és mutatórendszer esetében létező jelenség. Ez a probléma önmagában még nem kell, hogy kizárja az eszköz alkalmazását, és nagyban kiküszöbölhető, ha a felhasználók szem előtt tartják a 9. fejezetben megfogalmazott megvalósítási ajánlásokat. Ezek az ajánlások a hiteles személy általi értelmezés, a résztvevő megközelítés, valamint az eredmények közzétételét, és az azoktól folytatott széleskörű vitát.

Végezetül, ebben az összefüggésben megjegyzendő, hogy megfigyelők egy csoportja határozott elismerését fejezte ki a tanulmány kvalitatív aspektusaival kapcsolatban. Hangsúlyozták, hogy a médiapluralizmus mértékadó értékelésének túl kell lépnie a kvantitatív szempontokon, amelyek általában a pluralizmus strukturális elemeihez kapcsolódnak (a résztvevők pluralitása, a piaci koncentráció, a közönségszámok, bevételek stb.), és bele kell néznie a tényleges eredménybe, *vagyis* magába a tartalomba is.

Ugyancsak pozitívan értékelték a jogi mutatók mérése során alkalmazott kétlépcsős módszert, nem csupán a szabályozói biztosítékok meglétének, hanem eredményes megvalósításának az értékelését is.

8.2.5 Alternatív mérési módszerek

Egy résztvevő megkérdőjelezte a kockázat-alapú megközelítés preferenciáját a mérési eszköz kifejlesztése során. Megfigyelők olyan alternatív rendszerekre tettek javaslatot, mint a megközelítés-alapú, az elért eredmények vagy a legjobb gyakorlatok alapján, amelyeket a 27 tagállamban hasznosabbnak találtak.

A tanulmányt készítő csoport elismeri a különböző rendszerek és megközelítések alkalmazhatóságát, azonban a jelen tanulmány referenciatételei egy „kockázat-alapú elemzési keretrendszer kidolgozását határozták meg, amelybe mutatók három különböző típusú készlete illeszthető be”. A cél egy olyan eszköz létrehozása volt, amely észlelni képes a pluralizmust fenyegető veszélyeket és rámutat azok okaira, hogy a politika formálói ennek alapján megalapozott döntést hozhassanak a prioritások kialakítása és a politikai irány meghatározása során. Az MPM célja nem a szabályozás, sokkal inkább a monitoring, és az adatok szisztematikusabb gyűjtése; egy erős eszközt kínál a politikai kezdeményezésekhez, egy tényközpontúbb kockázat-alapú megközelítés irányába mozdul el, biztosítva, hogy szabályozásra csak abban az esetben kerül sor, ha arra szükség van, így a túlszabályozás elkerülhető.

A további okok között, hogy miért kell a kockázat-alapú megközelítést előnyben részesíteni például a legjobb gyakorlatokra épülő megközelítésekkel szemben, meg kell említeni, hogy a tanulmányt készítő csoport nézete szerint az előbbi alkalmasabb a médiapluralizmussal kapcsolatos kérdések teljességének feltárására, és jobban megfelel az MPM alkalmazására az egyes tagországok szintjén. A legjobb gyakorlatokra épülő megközelítés párhuzamos EU-szintű megvalósítást igényelne.

8.2.6 A médiapluralizmus monitor komplexitása

Számos kockázatviselő kérdőjelezte meg az MPM komplexitását, és ezzel együtt megkérdőjelezték az ilyen nagy számú különböző terület és mutató meghatározását. Egyszerűsítést javasoltak, azt, hogy csak a legfontosabb kérdésekre és mutatókra összpontosítsunk – amelyek egyes vélemények szerint a

politikai pluralizmus tartományában helyezkednek el. Más megfigyelők ugyanakkor a médiapluralizmushoz kapcsolódó nagyszámú aspektus vizsgálatának fontosságát emelték ki, és a monitor holisztikus megközelítését méltatták. Még olyan javaslat is született, hogy további mutatókat adjunk hozzá a rendszerhez, amelyek bevezetésére azért nem került sor, mert alkalmazásukkal kapcsolatban nem mutatkozott konszenzus az akadémikus szakirodalomban (pl. külföldi tulajdon, vertikális integráció).

Hangsúlyozni kell, hogy az MPM valamennyi mutatót hat kockázati tartományba sorolja be; így a monitor végsősoron a médiapluralizmusnak csupán hat különböző dimenzióját vizsgálja, ami kezelhető szám. A tanulmányt készítő csoport azon a véleményen van, hogy az érett demokráciákban a médiapluralizmusnak politikai, kulturális, földrajzi, strukturális és tartalomhoz kapcsolódó dimenziói vannak; ennél fogva médiapluralizmus szigorú értékelése során ezekre a különböző dimenziókra kell összpontosítani.

A releváns mutatók kiválasztásakor a tanulmányt készítő csoport arra törekedett, hogy egyensúlyt teremtsen a szigor és a használhatóság között. Az alacsonyabb számú kockázati tartomány meghatározása (csak a tulajdonjog vagy csak a politikai pluralizmus például), vagy ezek alacsonyabb számú mutató felhasználásával történő értékelése szembe menne az átfogó eszköz kifejlesztésére vonatkozó eredeti tervvel, és túlzott egyszerűséghez vezetne.

A kutatócsoport megvizsgálta a kockázatviselők által javasolt további mutatókat is, azonban továbbra is az a véleménye, hogy ezek a Második szintű mutatók közé tartoznak, mivel nem feleltek meg az MPM kialakítása során alkalmazott SMEEI teszt követelményeinek; két példát idézve: mivel hiányzik az a tényalap, amely lehetővé tenni világos és konzisztens – pozitív vagy negatív – korrelációk megállapítását a kombinált vagy külföldi tulajdonjog vagy vertikális integráció között egyrészt, és médiapluralizmus szintje között másrésztől.

8.2.7 Az egyes mutatók relevanciája

Egyes mutatók relevanciáját is megkérdézték, így a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájával, a szerkesztői függetlenséggel, a könyvkiadás koncentrációjával és a kutató jelentésekkel kapcsolatban azon az alapon, hogy ezeket az EU rendeletei alapján figyelik, különös tekintettel az európai és a független alkotások területén.

A nyomtatott média és a kiadói szektor képviselői komoly aggályokat fogalmaztak meg a foglalkoztatáspolitikai mutatók (C9 és G4 kockázat), valamint a szerkesztői (pl. C1–C6, P1 és P2 kockázatok) mutatók bevonásáról, azzal érvelve, hogy ez súlyosan sérti szerkesztőségi és vállalkozói autonómiájukat és szabadságjogaikat. Aláhúzták, hogy minden termék saját maga választja meg szerkesztőségi irányvonalát és strukturáját, és különböző típusú, szakmailag képzett tehetséget alkalmaz a különböző kérdések feldolgozásához, és nincs szükség korlátozó szabályozói kvótákra a közösség különböző részeinek az alkalmazotti összetételben történő megjelenítéséhez. Egyes mutatók azt sugallják, hogy a médiapiac minden szereplőjének proaktív szerepet kell betöltenie a különböző érdekek, vagy csoportok tartalommal történő kiszolgálása során, akár van erre kereslet, akár nincs, ezzel azt a benyomást keltve, mintha a tartalom figyelésével és jelentésével a hatóságok általi tartalomellenőrzés egy formájára lenne szükségük.

A tanulmányt készítő csoport véleménye szerint ezek az aggályok azzal a lehetőséggel kapcsolatosak, hogy az MPM politikai célokra inkább felhasználható, mint maguknak az a mutatók, vagy az általuk generált adatok céljaira. Amint azt a 2.3, 4.4 és a 8.2.4 pontok megvilágítják, a manipuláció e kérdéseivel behatóan foglalkoztunk. A mutatók megfogalmazása semleges módon történt, és a Felhasználói útmutató a lehető legnagyobb átláthatóságot biztosítja a mutatók mérésének és pontozásának módszereivel kapcsolatban. A megvalósítási javaslatok megfogalmazására a 9. fejezetben került sor. Másrésztől a manipuláció lehetőségét egyetlen eljárás sem képes teljességgel kizárni.

A fent említett mutatók kihagyására vonatkozó javaslat a nyomtatott média erős fenntartásait tükrözi az e területen való közcélú beavatkozással szemben, ami nézetük szerint szembe menne a szektor hagyományosan önszabályozó jellegével. Amint azt korábban már hangsúlyoztuk, a monitor csupán egy diagnosztikai eszköz, amelynek célja a szisztematikus adatgyűjtés és az átláthatóság

biztosítása, anélkül, hogy specifikus gyógmódok vagy intézkedések előírására kerülne sor, és az nyitott harmadik személyek, nemcsak hatóságok általi használatra is. A nagyobb fokú szabályozás iránti igény nem vezethető le közvetlenül a jelentett kockázatokból. A magas kockázat azonosítása esetén meghozható intézkedések típusa sokkal szélesebb körű, mint a pusztán törvényi szabályozás; magában foglalhat támogató intézkedéseket, például finanszírozási támogatást, és semmi sem akadályozza meg a szektort magát, sőt akár egyes magánkézben lévő médiacégeket abban, hogy elindítsák saját kezdeményezéseiket a monitor által jelzett problémák ellensúlyozására. Amennyiben a mutatók tartománya csupán azokra a szempontokra korlátozódna, amelyek alkalmasak a törvényi szabályozásra, az MPM számos olyan aspektust figyelmen kívül hagyna, amelyek relevánsak a helyzet átfogó áttekintése szempontjából, ez pedig komoly hiányosságokhoz vezetne az eredményekben. A kifogásolt mutatók rendszerbe helyezése nem áll ellentmondásban a médiaentitások szabadságával és független szerkesztői irányvonalának fenntartásával, mivel ezek a mutatók önmagukban nem sugallják szabályozói intézkedések megtételének szükségességét.

Azok csak a médiapluralizmus egyes aspektusaihoz kapcsolódó kockázat azonosítását eredményezik, amely ezt követően számos intézkedéssel kezelhető, egy – a 9. fejezetben javasolt – valamennyi kockázatiselől részvételével lefolytatott nyílt vitát követően arról, mi a legalkalmasabb módszer az adott kockázat kezelésére.

A foglalkoztatással kapcsolatos kockázatok tekintetében, szilárd és megalapozott kutatási eredmények igazolják a munkaerő sokszínűsége és a médiatartalom sokszínűsége közötti kapcsolatot, ami megmagyarázza, miért helyezte el a tanulmány a C9 kockázatot „a különböző kulturális és társadalmi csoportok elégtelen képviselése a médiaszektor foglalkoztatáspolitikájában.” Ezt a kockázatot csupán korlátozott számú mutatóval mérjük. Ami az összes többi kockázatot és mutatót illeti, fontos, hogy a kapott pontszámokat ne szigeteljük el, hanem azokat a többi kapott eredmény fényében értékeljük. Ismét hangsúlyozni kell, hogy a médiában dolgozó munkaerővel kapcsolatos mutatók megjelenítésével a monitor nem sugallja korlátozó szabályozói kvóták szükségességét, sem azt, hogy az egyes médiacégeknek a munkaerő összetételében meg kell jeleníteniük a társadalom szociodemográfiai összetételét. Célja pusztán annyi, hogy egy adott tagállamban adatokat generáljon az adott területen tapasztalható általános helyzetről.

A mutatók közé azért került be a koncentráció a könyvkiadásban, mivel a versenyhatóságok és a pluralizmus szószólói számos országban komoly aggályokat fogalmaztak meg ezzel kapcsolatban. Ebben a szektorban a koncentráció árképzési hatalomhoz, a kapcsolódó – és a kisebb kiadók által használt – gyártási és terjesztési források feletti ellenőrzés megszerzéséhez, és összességében kevesebb könyv megjelenéséhez vezethet.

A média politikai pluralizmusát fenyegető kockázatok értékelése – egyebek között – egy olyan mutató alkalmazásával, amely az oknyomozó riportokkal kapcsolatos, amellyel igazolt módon feltárhatók a különböző politikai szereplők és csoportok titkolt lépései. A politikai szférában az oknyomozó riport olyan politikai jelentőséggel bíró kérdéseknek újságíró általi nyilvánosságra hozatalát jelenti, amelyet egy közszereplő(k) el akar(nak) titkolni. Az oknyomozó újságírás hiánya a politikai újságírásban azt a kockázatot jelzi, hogy az állampolgároknak elégtelen információforrás áll rendelkezésükre a politikusok nem megfelelő viselkedéséről; ahol nincs arra lehetőség, hogy a politikusok nem megfelelő viselkedése újságírói nyomozás tárgya legyen, ennek hiánya a politikai hatalom koncentrációját jelezheti, és mint ilyen, a média politikai befolyásolásának kockázatát veti fel.

Az a tény, hogy az MPM-ben szereplő egyes mutatók által lefedett kérdésekkel más, már meglévő monitoring tevékenységek keretében is foglalkoznak, nem zárja ki, hogy ezeket a mutatókat az MPM-ben is megjelenítsük, hiszen ezek a kérdések világos kapcsolatban állnak a médiapluralizmus tárgykörével. Ez a helyzet például számos, az európai és a független alkotásokat, vagy a válaszadás jogát figyelő mutatókkal. Az a tény, hogy az AVMS Direktíva kötelezi a tagállamokat arra, hogy szabályozói biztosítékokat állítsanak fel ezeken a területeken, nem teszi redundánssá ezeket a jogi mutatókat, mivel azok nem csupán a biztosítékok pusztán meglétét vizsgálják, hanem azok eredményes megvalósítását is. Emellett a meglévő adatforrások és jelentések használata – mint például a tagállamok kétfévenként esedékes beszámolója és a Bizottság közleményei az európai alkotásokról és független gyártásról – megkönnyítik a monitor használatát, és hozzájárulnak annak alkalmazhatóságához.

8.2.8 Hiányzó kockázatok és mutatók

8.2.8.1 Új média

Számos kockázatviselő hívta fel a figyelmet az új, és azon belül is elsősorban az online médiával kapcsolatos mutatók hiányára, vagy legalábbis alulreprezentáltságára. Azzal érvelnek, hogy a jelentés olyan kockázatokra összpontosít, amelyek a jövőben várhatóan kevésbé fontos szerepet játszanak majd, mint például a földfelszíni televíziózás vagy a magazinok területén megfigyelhető magas tulajdonosi koncentráció, és hajlamos figyelmen kívül hagyni a fogyasztó választási lehetőségeinek robbanásszerű növekedését a médiában az 1980-as évek óta – amely növekedés egymást követő szakaszokban halad a magán-televíziós csoportok piacra lépésétől a digitális televíziózás felé való továbblépésen át az internet növekedéséig. A médiapiac új szereplőire – például a keresőmotorokra és az infrastruktúra-szolgáltatókra – fektetett nagyobb hangsúlyt azt szolgálná, hogy az MPM olyan eszköz legyen, amely pontosabban tükrözi azokat a valós kérdéseket, amelyekkel az európai médiának napjainkban szembesülnie kell. Javaslatok születtek például az infrastruktúra és hálózati tulajdon koncentrációját mérő mutató létrehozására, valamint az internetes szolgáltatásokban, például keresőmotorokban meglévő tulajdonosi koncentrációt mérő mutató létrehozására.

Ezekre az aggályokra két választ is adunk. Először is, az új média megjelenik, és értékelése megtörténik az MPM-ben számos olyan gazdasági, szociodemográfiai és jogi mutatón keresztül, amelyek vagy csak az új médiára összpontosítanak, vagy az új médiát egy szélesebb spektrumú értékelés részeként tárgyalják – amennyiben rendelkezésre állnak megbízható módszerek ezen aspektusok mérésére.¹²⁸ Számos mutató értékeli az infrastruktúra biztosításával kapcsolatos kockázatokat is (például 09.1, P7.1, G2.6, G6.3 és G6.4, T1.6 stb.).

Másodszor, a Felhasználói útmutató bevezetője felhívja a figyelmet a terjesztési platformok növekvő számára, a megnövekedett médiateherelésre és tartalomkínálatra, a megnövekedett fogyasztói választékra, valamint a paradigmaváltásra az ellátás vezérelte modellől a fogyasztó vezérelte modell felé; ezek mind a közelmúlt gazdasági és technológiai fejlődésének az eredményei. Senki sem vitatja, hogy a szélessáv, az internet, a konvergencia, a blogírás, a közösségépítő hálózatok a mobiltelefonok és az azonnali elektronikus kommunikáció egyéb formái nyújtotta új lehetőségek eredményezhetik a médiapluralizmus konvencionális mérési formáinak, és egyéb, az államok által a pluralizmus biztosítására használt eszköz elavulását. Ugyanakkor, miközben fontos szempont, hogy az internet fontos szerepet játszik a közszféra demokratizálódási folyamatában, és szélesíti az állampolgárok lehetőségeinek a körét, hogy csatlakozzanak a nyilvános vitához/kommunikációhoz, ez (még) nem szünteti meg a médiakoncentráció kockázata, és a médiapluralizmust fenyegető kockázatok miatt érzett aggályokat a tradicionális médiaszektorban, amely továbbra is domináns szerepet játszik a különböző tartalmak létrehozásában és terjesztésében a tagállamokban.¹²⁹

8.2.8.2 Pán-európai tulajdon

Ugyancsak javasolták egy vagy több, az összeurópai médiatulajdonra vonatkozó mutató hozzáadását azzal az indoklással, hogy amikor a teljes médiakínálat elegendő hányada összpontosul összeurópai vagy globális médiacégek kezében, fennáll a kockázata annak, hogy a tartalom egyre növekvő mértékben uniformizálódik azokban az országokban, ahol a tulajdonos médiacég jelen van.

Mivel főként nyelvi és kulturális okokból a médiapiacok főként nemzeti alapon szerveződnek, az MPM elsősorban a tagállamok szintjén értékeli a kockázatokat. A tagállamok médiapiacain jelen lévő magas külföldi tulajdon miatt potenciálisan felmerülő problémákat figyelembe vettük, azonban a lehetséges gazdasági és jogi mutatók a második szintre kerültek, mivel elégtelen tényalap áll

¹²⁸ A különböző szolgáltatók és források (pl. Technorati, Nielsen, Blogpulse, PEW, Hitwise stb.) legnépszerűbb blogjainak és híroldalainak statisztikai összehasonlítása jelentős eltéréseket mutat, ami részben az eltérő módszerek alkalmazásának az eredménye. Ez megnehezíti – legalábbis egyelőre – a megfelelő és módszertanilag megbízható adatokra épülő módszerek kidolgozását.

¹²⁹ A vizsgálatok azt mutatják, hogy például az internetet elsődleges hírforrásként használók száma viszonylag korlátozott a legtöbb országban. Az is kiderült, hogy a legtöbb ember számára továbbra is a televízió az elsődleges hírforrás, az új kommunikációs technológiák, mindenképpen az internet gyors fejlődése ellenére, és a széles körben elfogadott vélemény szerint még mindig a televízió az az eszköz, amely a legnagyobb mértékben képes befolyásolni a közvéleményt. Ld. többek között: A hírmédia helyzete (2009). Éves beszámoló az amerikai újságírásról. (Kiválósági projekt az újságírásban); The Pew Research Center for the People & the Press, 2008. április Médiafelmérés: Közönségsegmensek a változó hírkörnyezetben: Key News Audiences Now Blend Online és Tradicionális források; EUMAP (2005). *Televíziózás Európában: szabályozás, politika és függetlenség* (2005), 1, Budapest: Open Society Institute, 21. old., http://www.eumap.org/topics/media/television_europe.

rendelkezésre ahhoz, hogy következtetéseket vonhassunk le a külföldi tulajdon és a médiapluralizmus szintje közötti világos és konzisztens összefüggések meglétéről. Figyelembe véve, hogy a belső piaci szabályok a határon átvéelő beruházások számára kedvező elemeket tartalmaznak, a külföldi tulajdonnal kapcsolatos második szintű mutatók az Európai Unión kívüli tulajdonra korlátozódnak. Azonban, még ha bővítenénk is e mutatók hatókörét, hogy az unión belüli tulajdon is megjelenjen benne, a levont következtetés nem változna, miszerint a bizonyító tényadatok fejlődése jelenleg nincs abban a szakaszban, hogy következtetéseket vonhassunk le a külföldi tulajdon és a médiapluralizmus szintje közötti világos és konzisztens összefüggések meglétéről. A médiatartalom országokon átvéelő uniformizálódásának problémáját – ami az összeurópai tulajdon egyik lehetséges következménye, bár ennek elkerülhetlenségéről nincs akadémiai konszenzus¹³⁰ – szintén figyelembe vettük a mutatók kialakításának során. A mutatók értékelésének szakaszában – a kockázat-alapú keretrendszer kialakításának 5. lépése a jelen beszámoló 6.4.3 pontjában leírt módon – ugyanakkor az a döntés született, hogy a releváns kulturális tartomány szociodemográfiai mutatóját, amely a médiaszolgáltatók közötti tartalommegosztás és újrafelhasználás terjedését vizsgálja, a második szintre helyezzük. A mérést és a megvalósítást egyaránt problematikusnak ítéltük, jelezve, hogy a mutató nem felelt meg a SMEEI teszt „mérhetőségi” kritériumának.

8.2.8.3 A közszolgálati média vagy a kereskedelmi média alul-felülreprezentáltsága

A PSM képviselői egyrésztől, s a kereskedelmi média képviselői másrésztől számos – olykor egymásnak ellentmondó – javaslattal éltek, reflektálva általában a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról, azon belül pedig a közszolgálati műsorszolgáltatók által fejlesztett online szolgáltatásokról folytatott vitára. Az első kategóriába tartozó észrevételek a közszolgálati média alulfinanszírozottságára és alulreprezentáltságára hívták fel a figyelmet, például a PSM-mel kapcsolatos fogyasztói ráfordítások – amelyek tartalmazhatnák a licenccdíjat – arányát mérő önálló mutató alkalmazásával, illetve a PSM által az új médiára fordítható költségek szabályozói csúcsertékének értékelésével, vagy az online szolgáltatások mennyiségi korlátozásával általában, illetve egyes műfajok – például a sport – vonatkozásában, illetve a PSM által online kínált szolgáltatásokkal kapcsolatban. A második kategóriába tartozó észrevételek a piac domináns közfinanszírozott műsorszolgáltatója általi elzárásával kapcsolatos kockázatok kihagyását, illetve a kettős finanszírozású és/vagy túlkompensált PSM mellett fenntartható, reklámbevételekből finanszírozott piacokat fenyegető kockázatok hiányát illeték kritikával. Javasolták ezen kockázatok mérését, például egy olyan mutató segítségével, amely a közszolgálati média számára elérhető állami támogatás mértékét hasonlíttja össze a vele versenyben álló ingyenesen sugárzott fő kereskedelmi csatorna számára rendelkezésre álló forrásokkal.

Ez enyhítené azt az aggályt, miszerint a „privát szektor” rendelkezésére álló forrásokat gyakran összevonják, és általánosítva helyezik szembe a közszolgálati média számára elérhető forrásokkal, tekintet nélkül a piacon jelen lévő privát csatornák számára.

A kutatócsoport véleménye szerint a tanulmányban megfelelő az egyensúly a közszolgálati vagy a kereskedelmi média alul- vagy felülreprezentáltsága miatti kockázatok, a semlegesség lehető legmagasabb szintjét megcélozva ebben a rendkívül érzékeny vitában, amely jelenleg zajlik a legtöbb tagállamban és európai szinten az állami támogatások odaítélésének szabályai és az új médiatörvény kontextusában.¹³¹ Az MPM jelenlegi verziója e kockázatok számos aspektusát méri számos gazdasági, szociodemográfiai és jogi mutató segítségével a médiatípusok és médiatulajdon tartományaiban

¹³⁰ Amint azt maga az Európai Újságírószövetség hangsúlyozza a „Keleti birodalmak: Külföldi tulajdon a közép- és kelet-európai médiában, politikai kérdések és stratégiák” c. jelentésében, (elérhető: <http://europe.ifj.org/en/articles/eastern-empires->), a külföldi tulajdon potenciális előnyökkel is járhat Európa fejlődő médiagazdaságai számára. A médiapluralizmust fenyegető veszélyek sokkal inkább abból fakadnak, hogy a nemzetközi médiakonglomerátumok nem hozzák nyilvánosságra teljes mértékben az összetételüket mindazon EU-tagországokban, ahol jelen vannak, illetve nem tartják kellő tiszteletben alkalmazottaik jogait vagy a kulturális és nemzeti sajátosságokat. A médiapluralizmus monitor cikkekel a kérdésekről számos mutató által is foglalkozik a kulturális, a politikai és a földrajzi pluralizmus a médiában kockázati tartományban.

¹³¹ Európai Bizottság (2009). (Második) közleménytervezet a közszolgálati műsorszolgáltatói ágazat számára nyújtott állami támogatás alkalmazásának szabályairól, 2009. április 8., elérhető a Versenyigazgatóság honlapján: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2009_broadcasting_review/broadcasting_review_en.pdf (az új közlemény felülvizsgálja és hatályon kívül helyezi a 2001. évi közleményt a közszolgálati műsorszolgáltatói ágazat számára nyújtott állami támogatás alkalmazásának szabályairól, O.J. [2001] C 320/5).

(mindenekelőtt a következő mutatókkal T1.1–T1.5,¹³² T5.1–T5.3 és O1.1–O2.3). További mutatók létrehozása és használatba vétele veszélyeztethetné ezt az egyensúlyt, ugyanakkor nem eredményezne új, a szóban forgó kockázatok értékelését előrevivő információkat. A kockázatviselők gyakran olyan mutatók felvételét javasolják, amelyek funkcióját betöltik a már meglévő mutatók, és – az egyensúly fényében, amelyet meg kell teremteni az átfogó, ugyanakkor felhasználó-barát jelleg között – a csoport nem tartja jó ötletnek azok megkettőzését, illetve külön mutatókká történő felosztását, mivel nem eredményeznének új információkat.¹³³

A PSM-nek az új médiában való jelenlétével kapcsolatban a kutatócsoport kiindulási pontként az Európai Tanács miniszteri bizottságának 2007. január 31-én kelt ajánlását vette figyelembe a közszolgálati média információs társadalomban betöltött szerepéről, ami új megközelítésében megbízható dokumentum. Az ilyen – konszenzussal elfogadott – ajánlások a benchmark gyakorlatok eredményei, és az irányelvek vagy javasolt intézkedések a legjobb gyakorlatokat képviselik, ennél fogva európai normának tekinthetők. A jelen Ajánlás a PSM hiányát vagy alulreprézantáltságát az új médiában a pluralizmust veszélyeztető kockázatnak tekinti, és tagállamok számára javasolja „a közszolgálati média garantálását **egy biztos és megfelelően finanszírozott szervezeti keretrendszerben**, a tagállamok által az új digitális környezetben rájuk ruházott funkciók átlátható és számon kérhető elvégzésének feltételei”. A finanszírozás mértéke és az új médiához rendelt alkalmazottak száma ennek megfelelően a PSM új médiában való alulreprézantáltsága vagy hiánya okozta kockázat legrelevánsabb mérőszámai, együtt az ezen a területen a szabályozói biztosítékok mutatójával.

A szabályozói biztosítékokra vonatkozó jogi mutató ezen a területen szándékosan igen általános módon került megfogalmazásra, és nem célja a PSM finanszírozásnak részletes vizsgálata. Ez a felhasználót óhatatlanul belesodorná egy – politikai szempontokkal terhelt – vitába a finanszírozás megfelelőségéről az EU állami támogatás igénybevételéről szóló szabályozásával, ami komplex jogi és gazdasági elemzést igényelne. A tanulmányt készítő csoport ezért úgy döntött, hogy nem vezet be olyan új mutatókat, amelyek a PSM új médiával kapcsolatos költségeit maximalizáló szabályozást figyelik, illetve az online szolgáltatások mennyiségi korlátozásával foglalkoznak általánosságban, illetve a specifikus szolgáltatástípusokkal, amelyeket a PSM online kínálhat, ahogyan azt az egyik kockázatviselő javasolta. Ez egyértelműen az MPM hatókörének túllépését jelentené. Ezen aggályok némelyikével foglalkozik a T5.1 mutató, amikor a szabályozói biztosítékok eredményes megvalósítását értékelő kérdőívet kibővítette a PSM új médiában való jelenlétére vonatkozó kérdésekkel. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a szóban forgó mutatónak nem az a célja, hogy a PSM által fejlesztett új szolgáltatások valamennyi lehetőségét, illetve az azokra leselkedő kockázatokat értékelje, pusztán annak a kockázatnak az elemzése, amelyet a PSM új médiából való kimaradása vagy az abban való elégtelen jelenléte okoz.

Végezetül fontos megemlíteni, hogy az ellenkező kockázatot, a PSM új médiában való felülreprézantáltságát, és ily módon a meglévő vagy új magánkezdeményezések ezáltal megvalósuló fenyegetettségét is figyelembe vettük az MPM-ben, ami más mutatókban jelenik meg, például O6.1–O6.3 (az internetes tartalomszolgáltatás koncentrációja).

Egyes kockázatviselők megkérdőjelezték az egyes médiatípusok alulreprézantáltságára vonatkozó mutató bevezetését; arra a tényre hívták fel a figyelmet, hogy „egy médiumnak a többihez képest megmutatózó alulreprézantáltsága lehet az érdeklődés hiányának a jele a közönség részéről az adott médiummal kapcsolatban, ami csökkenti a vállalat potenciális nyereségét, amelyet a piacra lépéssel szerezhetne meg”. A tanulmányt készítő csoport értékeli ezeket a javaslatokat, ugyanakkor az MPM egy monitoring eszköz, amelynek célja a pluralizmust fenyegető *potenciális* kockázatok azonosítása. Ily módon valamennyi értelmezési tevékenységet a felhasználóra hagyja, aki maga döntheti el, hogy tovább tanulmányozza-e az MPM használatával felvázolt helyzetet.

¹³² Kérjük figyelembe venni, hogy ezeket a mutatókat abból a célból alakítottuk ki, hogy pontosabban azonosíthatóak legyenek a közszolgálati és a kereskedelmi média közötti aránytalanságok a közönség és a finanszírozás megoszlása tekintetében, ami jelentheti a közszolgálati média alulreprézantáltságát, illetve a kereskedelmi média alulreprézantáltságát.

¹³³ Ez az oka annak is, hogy a kutatócsoport miért nem vezeti be például a „robustus referencia a független médianak a reklámtevékenység túlszabályozottsága miatti alulfinanszírozottságára” mutatót, mivel azt gondoljuk, hogy a problémát kellőképpen képviseli a T3.2 mutató (az egy főre eső reklámclélű ráfordítások aránya az egy főre eső GDP-hez).

8.2.8.4 Hírügynökségek koncentrációja

Az egyik kockázatviselő rámutatott a médiapluralizmust fenyegető veszélyre, amely a hírügynökségi piac magas szintű koncentrációjából fakad, pontosabban arra a helyzetre, amikor nagyszámú médiaegység ugyanazt az információs forrást használja. A hírügynökségek elégtelen pluralizmusához kapcsolódó kockázat mérésére javasolta a négy céges koncentráció (CR4) bevezetését az MPM-be az adott paccsal kapcsolatban.

Erre az észrevételre válaszul meg kell jegyezni, hogy a legtöbb országban mindössze egyetlen nemzeti hírügynökség működik, mivel a gazdaságok nehezen teszik lehetővé több hírügynökség eltartását. A médiának ugyanakkor minden országban megvan a lehetősége arra, hogy igénybe vegye a nemzetközi hírügynökségek (pl. Reuters vagy Associated Press) szolgáltatásait, valamint más országok hírügynökségi szolgáltatásait (AFP, DPA, EFE stb.). Ha a hírforrások koncentrációjának kérdését általánosságban vizsgáljuk, az MPM számos olyan mutatót tartalmaz, amelyek az ezen a területen jelentkező kockázatokat értékelik, köztük azt a mutatót, amely konkrétan az egyes „forrásmonopóliumok” létrejöttéből fakadó kockázatok valószínűségét elemzi, amelyek uralhatják a helyi hírpiacon és/vagy befolyásolhatják a nyilvánosság hozzáférését az alternatív helyi hír/információs forrásokhoz (G5.1).

8.2.9 A konkrét módszertanok megfelelősége

A meglévő alternatív módszerek és/vagy az adatok hiánya miatt többen megkérdőjelezték a mutatók mérésére alkalmazott egyes javasolt módszertanok megfelelőségét és megvalósíthatóságát. A számítógépes tartalomelemzést javasolták a kompozit hetekkel kombinált használatra egy szisztematikusabb módon.

A kutatócsoport körültekintően áttanulmányozta a javasolt módszereket, ellenőrizte azok pontosságát, konzisztenciáját, majd a szükséges helyeken módosította a megfelelő szövegrészeket. A javasolt tartalomelemzési módszerekről a Felhasználói útmutató így már több részletes információt tartalmaz. Ugyanezt a gyakorlatot követtük a homályosnak talált fogalmak, vagy koncepciók esetében. Kritika fogalmazódott meg a nők és az idősek „kisebbségi” csoportként való említése kapcsán. Ugyanakkor a tudományos szakirodalomban, sőt, a társadalmi részvétellel, szociális igazsággal foglalkozó politikai dokumentumokban is az olyan társadalmi csoportokra, amelyek kollektív/csoport identitásuk, illetve a többségi csoporttól való különbözőségük miatt a kirekesztettség és a diszkrimináció – vagyis az egyenlőtlen bánásmód – problémájával küzdenek a különböző nyilvános forrásokhoz, így a médiához való hozzáférés tekintetében, széles körben alkalmazzák a „marginalizálódott”, „deprivilegizált”, „sebezhető” vagy „kisebbségi” jelzőket. Ez olyan csoportokat takar, amelyek etnikai, nemzeti, nyelvi, vallási hovatartozásuk, ezenkívül életkoruk, nemük, szexuális beállítottságuk, fogyatékek stb. alapján megkülönböztetett helyzetben vannak.¹³⁴

A tulajdonosi koncentráció mérésével kapcsolatban kritikával illették a Top4 és Top8 méréseket. A kutató csoport szeretné megjegyezni, hogy azok a mérések egyszerűen kiszámíthatóak, és lehetővé teszik a felhasználó számára, hogy észlelje a pluralizmusra leselkedő potenciális veszélyeket. Amennyiben kockázat észlelésére kerül sor, a felhasználónak először azt kell ellenőriznie, hogy a kockázatot ellensúlyozzák-e valamilyen tényezők, illetve, hogy a helyzetet kell-e tovább vizsgálni kifinomultabb eszközök alkalmazásával. A piaci részesedések illékonyágára, és ezzel együtt a piaci feltételek dinamikájára vonatkozó mutatók felvételére tett javaslatok értékesek. Ugyanakkor az ilyen mutatók alkalmazása és a kapcsolódó mérések elvégzése túl komplikált lenne. Ugyanez érvényes a piacon domináns pozíciókkal rendelkező cégek részvényesi struktúrájának megjelenítésére vonatkozó javaslatra.

¹³⁴ Ld. pl. Marion, I.Y. (2005). *Pravednost i politika razlike*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 57–64. (eredetileg *Justice and the Politics of Difference* címen jelent meg, Princeton University Press, and Internews Europe, the Media Diversity Institute & International Federation of Journalists (IFJ). Szélesebb kép: Társadalmi kohézió, média és politikai vezetés. In: *Media4Diversity – A média sokszínűségének ültőere, tanulmány a médiáról és a sokszínűségről az EU tagállamaiban és 3 EEA országban*; az Európai Bizottság számára készült tanulmány (Foglalkoztatási, társadalompolitikai és esélyegyenlőségi főigazgatóság, G.4 egység), 2009. március. 10–13 old. Elérhető: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=512> vagy http://www.mediadiversity.org/articles_publications/EUL1469_MediaDivers_090514_web_v%5B1%5D2.0.pdf.

Egy másik kiemelt hiányosságként említették a releváns piacok meghatározásának elméleti megalapozatlanságát, és azt a tényt, hogy a javasolt piacok egyszerűen szegmentáltak az alkalmazott technológia mentén (pl. földfelszíni televíziózás, mint egy piac, a műholdas, DSL és kábel TV egy másik piac, a rádió egy harmadik, és így tovább). Ezen túlmenően a tanulmányt azért is bírálták, mert javasolta a médiatípusok közötti koncentráció szintjének mérését, azonban ismét anélkül, hogy elméleti alapot szolgáltatott volna a koncentráció értékeléséhez először az egyes piacokon, majd valamennyin együtt.

A kutató csoport elismeri, hogy a tanulmányban javasolt piacok nem feltétlenül esnek egybe a versenyjogi értelmezés szerint meghatározott tényleges piacokkal, azonban – ahogyan azt az előző észrevétel szerzője maga is megjegyzi – nem szükséges a koncentrációt a trösztellenes piacok használatával mérni a pluralizmus értékeléséhez. Arra sincs szükség, hogy kiterjed elméleti háttérrel szolgáljunk a Felhasználói útmutatóban annak megvilágításakor, hogyan végezzék a felhasználók a HHI és a Top4/Top8 méréseket. Egyes mutatók esetében ezek a módszerek egy adott médiaszektorra vonatkoznak, míg mások médiaszektorokon átívelve érvényesülnek, és a felhasználó számára egy általános és egy fragmentált képet is adnak a koncentrációból fakadó kockázatokról. Ezt követően a felhasználó döntheti el, hogy a magas koncentráció kockázata egy adott szektorban enyhíthető-e más szektorok (vagy a médiaterület egésze) alacsony kockázataival.

8.2.10 Határértékek

Számos kockázatviselő bírálta az azonos határértékek alkalmazását valamennyi tagállamban. Ezzel összefüggésben többen hangsúlyozták, hogy a Monitor nem megfelelő eszköz az EU-tagállamok médiapluralizmusának összehasonlítására. Egyáltalán nincsenek meggyőződések arról, hogy a jogrendszerek összehasonlíthatók – illetve össze kell azokat hasonlítani – ennek az eszköznek a használatával, hiszen minden országban más adatok állnak rendelkezésre.

Kritikával illették konkrétan azt, hogy a tulajdonosi koncentráció megállapításakor ugyanazokat a küszöbértékeket alkalmazzuk a különböző médiapiacokon és valamennyi országban, azon tény ellenére, hogy a különböző piacokon mások lehetnek a fix költségek és a piacra lépési korlátok. E kritika szerint a fix költségek nagyságrendje számít, mivel ha azok nagyon magasak – számos médiapiac esetében ez a helyzet – a koncentráció gazdaságilag hatékony lehet, ezen fix költségek fedezése érdekében a médiacégek megpróbálhatják a lehető legtöbb nézőt magukhoz csalogatni oly módon, hogy számukra vélemények és programok széles választékát kínálják, így a belső pluralizmus maga szintjével ellensúlyozva a külső pluralizmus alacsony mértékét. A piacra lépési korlátai szintén fontosak, mivel minél magasabb a piacra lépés korlátja, annál nagyobb aggodalomra adhat okot a koncentráció magas szintje. Az elhangzott javaslat szerint ez a probléma akkor lenne enyhíthető, ha bevezetnénk egy mutatót, amely a belépési korlátokat értékeli, például a piacra belépő és onnan kilépő piaci szereplők arányát.

A kutató csoport szeretné aláhúzni, hogy számos más kockázatviselő határozottan és kifejezetten támogatta az azonos határértékek alkalmazását, illetve azt az összehasonlítást, amit a Monitor jelenlegi verziója lehetővé tesz, noha ilyen összehasonlítást nem ír elő. A csoport véleménye szerint a tagállamok közötti különbségeknek nem szabad olyan eltérésekhez vezetniük a határértékek között, amelyek túlmutatnak az ex ante profilkészítési mechanizmus által jelenleg javasolt mértékeken. Jelenlegi formájában ez a mechanizmus a legtöbb gazdasági mutató esetében lehetővé teszi a határértékek differenciálását – míg az országokon és különböző médiaszektorokon átívelő mérési módszerek során azok egységesek maradnak – a népesség mérete és az egy főre eső GDP alapján. Kockázatviselők többsége ezeket a tényezőket a legrelevánsabbnak és legmegfelelőbbnek ismeri el. Amikor egy felhasználó más tényezők meglétét – mint például a belépési korlátok – olyan mértékben relevánsnak találja, hogy motiválja vagy igazolja az alkalmazandó enyhítési tényezőket, szabadon megteheti az ex post értelmezés szakaszában. Ebben a fázisban ugyancsak lehetőség van az alacsony szintű külső, és a magas szintű belső pluralizmus összehasonlítására annak megmagyarázása érdekében, hogy egyes intézkedéseket miért kell, vagy miért nem kell végrehajtani, mivel az MPM specifikusan úgy került kialakításra, hogy mindezeket a változó aspektusokat egyszerre szemléli, nem pedig csak egyre összpontosít egyszerre, mint a külső pluralizmus.

8.2.11 A Médiapluralizmus Monitor tesztelése

Kérdések merültek fel a prototípus tesztelésével illetve a tesztelés során levont tanulságokkal kapcsolatban. Elhangzott az a javaslat, hogy a nem EU-tag országokban való tesztelést nem kellene a QCT tagokra észrevételeire korlátozni a technikai aspektusok vonatkozásában, hanem az MPM elveire és módszereire adott lényegi észrevételeiket is figyelembe kellene venni. Ezekre a kérésekre válaszul a kutatócsoport a 7.2 fejezetben közöl további részleteket.

8.2.12 A Médiapluralizmus Monitor általános értékelése

A visszajelző űrlapon sok kockázatviselő válaszolta meg az ötponos Likert-tételeket, értékelve ezzel az MPM megvalósíthatóságát, eredményességét, skálázhatóságát, felhasználó-barát jellegét, illetve általános minőségét. A válaszokból az derült ki, hogy a tanulmány minősége széles körben elismerésre talált; a kockázatviselők tudományosan megalapozottnak, részletesnek és jól összeállítottak találták a médiapluralizmus tradicionális mutatóinak számbavételét. Valamennyi válaszadó jóra, vagy átlagosra értékelte a tanulmányt; egyetlen gyenge értékelés sem érkezett. Az „átlagos” válasz esetében tudni kell, hogy ez egy összetett pontszám, amely egyrészt az MPM-re mint alapos munkára tekint, „amely eddig a legjobb kísérlet egy objektív, semleges eszköz bevezetésére az európai médiatulajdonnal kapcsolatban folytatott vitába”, másrésztől azonban erős fenntartások jellemezték az eszköz gyakorlati alkalmazhatóságának megítélését.

Egyes kockázatviselők megkérdőjelezték az MPM használhatóságát, mivel a legtöbb tagállam éppen mostanában szabályozza ezt a területet (a versenyszabályozás mellett, amely szintén rendelkezik a jogsértő koncentráció megakadályozásáról). Aláhúzták, hogy az EU nem rendelkezik a médiapluralizmus szabályozásához szükséges kompetenciával, hanem ez a nemzeti kormányok kompetenciája, és ennek így is kell maradnia. Más kockázatviselők támogatásukat fejezték ki az Európai Bizottság kezdeményezése iránt, valamint a kutató csoport felé, amiért megtette ezt a komoly lépést pluralizmus objektív és semleges módon történő értékelése felé. Aláhúzták, hogy a médiaszektor már régen aggódik amiatt, hogy tevékenységeiket legalább annyira szabályozzák absztrakt és politikai megfontolásokkal, mint empirikus adatok alapján – a médiapluralizmusról folytatott vita során. Ők ezért pozitívan viszonyultak a kezdeményezéshez, amelyet a helyes irányba megtett lépésként értékelnek a tények alapján történő politikaformálás jelenlegi hiányosságainak felszámolása útján.

Ami az MPM felhasználó-barát jellegét illeti, a Felhasználói útmutató általánosságban átfogó és érthető, és a megfelelő szintű részletezettséggel készült. Tény ellenére, hogy többen „nagyon világosnak” találják a Felhasználói útmutatót, egyesek szerint lassan olvasható és nehéz benne tájékozódni. AZ egyik kockázatviselő azt javasolta, hogy hasznos lenne a Felhasználói útmutatót „online sűgő funkció” formájában integrálni magába az Excel munkafüzetbe – amennyiben ez technikailag lehetséges – hogy így biztosítható legyen az igazi interaktivitás, a sűgő és a magyarázatok érzékenysége a szövegkörnyezetre.

A visszajelzési űrlap a következő munkahipotézist¹³⁵ is tartalmazta az időkeret és a források tekintetében: az első alkalmazáskor három-öt hónap, az adatok rendelkezésre állásának függvényében az adott országban, illetve egy-három hónap az elkövetkező alkalmazások esetében, 3,5 teljes munkaidőben foglalkoztatott (FTE) alkalmazottal, egy 1 jogi háttérrel rendelkező FTE szakértővel, 1 gazdasági háttérrel rendelkező FTE szakértővel és 1 társadalomtudományi háttérrel rendelkező FTE szakértővel, illetve 0.5 FTE kockázati szakértővel. A hipotézissel kapcsolatos reakciók vegyesek voltak. Míg egyes kockázatviselők hajlamosak voltak egyetérteni azzal, mások nagyon alacsonynak találták a becsléseket. Egyesek szkeptikusoknak adtak hangot, mivel a médiapiacok egyre bonyolultabb szerkezetek; úgy vélték, hogy egy jogász és egy közgazdász megfelelő képzettséggel rendelkezik a várhatóan felmerülő kérdések megfelelő kezeléséhez.

¹³⁵ Ennek a munkahipotézisnek a kidolgozását nem folytattuk a 9. fejezetben, mivel a tanulmány célja egy olyan eszköz létrehozása volt, amely a kockázatviselők széles köre számára elérhető és használható. Ily módon az MPM megvalósításához szükséges időkeret és források a felhasználó függvényében jelentősen különbözhetnek.

Végezetül, az eredményességre való tekintettel számos kockázatviselő kifejezte, hogy bízik az MPM abbéli potenciáljában, hogy betölti küldetését: egy átlátható és semleges monitoring eszközként működik majd; nagyobb átláthatóságot biztosít majd a médiapluralizmust fenyegető veszélyek szintjéről az Európai Unió tagállamaiban, és mint ilyen, hozzájárul a nyilvános vita kibontakozásához; biztosítja a tagállamok összehasonlíthatóságát – noha meg kell jegyezni, hogy egyes kockázatviselők erősen ellenzik az összehasonlíthatóságot, mint olyat – és segítségére lehet a felhasználóknak a problematikus területek kutatása során a prioritások azonosításában és vagy a médiapluralizmus specifikus aspektusaival kapcsolatban felmerülő kockázatok kezelésében.

8.3 Kockázatviselői workshop: A résztvevők listája

ADEM	Skender	Ministry of Culture
ANDRAU	Pierre-Yves	European Commission, INFSO A1
APPEL	Ben	Vlaamse Media Maatschappij
ARINO	Monica	Ofcom
ARRIAZA IBARRA	Karen	Universidad Complutense de Madrid, Dept. CAVP I
BARZANTI	Fabrizio	European University Institute
BASIC HRVATIN	Sandra	Faculty of Humanities Koper, Slovenia
BECKER	Ann	Lagardère SCA
BERGMAN-TAHON	Anne	Federation of European Publishers
BIANCHI	Elena	European Commission
BLANCHART	Jean-Louis	Service des Médias (Communauté française de Belgique)
BONEVA	Axenia	Ministry of Culture
BRAAM	Irene	Bertelsmann AG
BRAVO IVORRA	Sandra	C.M.T.
BRUYNEEL	Stijn	Vlaamse Regulator voor de Media
BUCCIROSSI	Paolo	Mediaset
BURGGRAF	Juergen	ARD-Liaison Office
CARTON	Johan	Ernst & Young Advisory
CAVALLIN	Jens	University of Kalmar
CELOT	Paolo	EAVI – European Association for Viewers Interests
CELSING	Anna	Freelance
CHANSEL	Joanna	ACT – Association of Commercial Television in Europe
CHRISTODOULOU	Andreas	Ministry of Interior
CHRYSOPOULOU	Sophia	European Publishers Council
COLLIN MASHILE	Dimakotso	ICASA
COSTA E SILVA	Elsa	University of Minho (Portugal)
CUNNINGHAM Frank	DG	INFSO
DAL ZOTTO	Cinzia	M.M.T.C., JIBS, Sweden & University of Neuchâtel, Switzerland
DE COCKBORNE	Jean-Eric	European Commission, INFSO A1
DE WIT	Pieter	CMFE
DEFREYNE	Elise	FUNDP-CRID
DEL RIO	Olga	UNIVERSIDAD AUTONOMA DE BARCELONA
DELAERE	Simon	IBBT – SMIT
DEMIRBILEK	Huseyin	RTUK
DESMARETZ	Koen	Flemish government
DESWARTE	Céline	Cullen International
DEVOLDERE	Paul	hyphen
DEZSERI	Kalman	European Commission, INFSO A1
D'HAENENS	Leen	K.U. Leuven
DING	Susanne	Beauftragter der Bundesregierung für Kultur und Medien
DOERR	Renate	ZDF
DRAGOMIR	Marius	OSI
DU BOUËTIEZ	Gaël	European Intermediation
DUPONT	Arnaud	Headway International
ELORANTA	Jaana	Turku-Southwest Finland European Office

EPAMINONDAS	Neophytos	Cyprus Radio-Television Authority
EVENS	Tom	IBBT – MICT
EVERAERDT	Jill	Permanente Vertegenwoordiging bij de EU
FAUTRELLE	Severine	CANAL+
FERRO	Luis	GMCS – Department for the Media
FONTANEL	Héloïse	Media Consulting Group
FORDYN	Alex	Vlaamse Dagbladders
FRANK	Nicola	EBU
FUEG	Oliver	Centre for European Governance, University of Exeter
GARCIA CASTILLEJO	Angel	Comision del Mercado de las Telecomunicaciones
GERBER	Oliver	Mission de la Suisse auprès de l'UE (Télécoms-Audiovisuel)
GILLIS	Dieter	Vlaamse Regulator voor de Media
GOERENS	Pierre	Service des médias et des communications, Luxembourg
GOMES DA SILVA	Sérgio	Department for the Media (Portugal)
GRUBER	Marc	European Federation of Journalists
GUARNERI	Elena	European Commission
GUTHUS	Gudbrand	Norwegian Media Authority /Medietilsynet
HAVRANEK	Heidi	Permanent Representation
HAUK	Maxim	ACT- Association of Commercial Television in Europe
HERROELEN	Patrick	Plantijn Hogeschool
HITCHENS	Lesley	University of Technology Sydney
INGLEBERT	Xavier	Direction du Développement des Médias
JELIC	Tomislav	Ministry of Culture, Republic of Croatia
JOSEPH	Anne	Reed Elsevier
JOSËPHE	Pascal	International Médias Consultants Associés / Certimedia
KAKKAR	Samant	Veer LHC
KAPFER	Daphne	European Commission
KARSTENS	Eric	European Journalism Centre (EJC)
KERREMANS	Robin	ICRI K.U. Leuven – IBBT
KLIMKIEWICZ	Beata	Jagiellonian University, Krakow, Poland
KOOLS	Ingrid	VRM- Flemish Media Regulator
KUCZERAWY	Aleksandra	ICRI K.U. Leuven – IBBT
LAUF	Edmund	Commissariaat voor de Media (Dutch media authority)
LAVAL	Estelle	RTL Group
LEFEVER	Katrien	ICRI K.U. Leuven – IBBT
LEÓN BURGOS	Diego	Delegation Government Canary Islands
LEURDIJK	Andra	TNO Information and Communication Technologies
LEUSCH	Patrick	Deutsche Welle Akademie
LHOSTE	Cécilia	European Commission
LLORENS	Carles	Universitat Autònoma de Barcelona
LORENZON	Carolina	Mediaset
MAGGIORE	Matteo	BBC
MAHON	David	European Federation of Magazine Publishers
MAMPAEY	Sandrien	Vlaamse Dagbladders
MARIA	Corominas	Piulats Consell de l'Audiovisual de Catalunya
MARTINS	Luis	Universidade Nova de Lisboa
MARTORELLI	Simona	RAI Radiotelevisione italiana
MCCAUSLAND	Hannah	ENPA – European Newspaper Publishers' Association
MEISSNITZER	Heidemarie	Perm. Repr. of Austria to the EU
MICHEL	Frederic	News Corporation
MIKELSONE	Jolanta	Permanent Representation of the Republic of Latvia to the EU
MILLAR	Hartley	Europrofile Ltd (Management Partners)
MILLS WADE	Angela	European Publishers Council
MITROPOULOU	Glykeria	Representation Permanente de la Grèce Auprès de l'UE
MODOUX	Magali	Certimedia
MOHEDANO-BRÈTHES	Rubén	DG COMM – Audiovisual Task Force
MÓNICA	Gasol	Tost Consell de l'Audiovisual de Catalunya
MORRISSEY	Bill	Communications, Energy & Natural Resources Dept. Dublin
MOSSERAY	Paul-Eric	CSA – Communauté française Belgique
MURRI	Claudio	Time Warner Europe

NANDI	Alok	Architempo
NEHM	Florian	Axel Springer AG
NEYTS	Freddy	Roularta Media Group NV/SA
NI BHROIN	Niamh	Broadcasting Commission of Ireland
NIEMINEN	Hannu	University of Helsinki
NIERI	Gina	Mediaset
NIIRANEN	Valteri	European Newspaper Publishers Association
O'BRIEN	Anne	Broadcasting Complaints Commission
OEKONOMOPULOS	Silke	EBU
OTTEN	Rik	Arteveldehogeschool
OZTURK	Nurullah	RTUK
PALMEIRO	João	Portuguese Media Confederation
PAMME	Philip	Media Authority of North-Rhine Westphalia
PAPAGEORGIOU	Alia	New Europe
PERSIANI	Loucia	Cyprus Radio-Television Authority
PERSSON	Martin	Ministry of Culture, Sweden
PETKOVIC	Brankica	Peace Institute, Ljubljana
PICARD	Robert	Jönköping International Business School – MMTC
PILCHER	Philip	British Sky Broadcasting Limited
REIJNDERS	Nol	Ministry of Education, Culture and Science
RIVIERE	Irena	EC
RIZZI	Alessandro	Italian Permanent Representation to the EU
ROEVER	Andreas	EU-Commission
ROSSI	Guiseppe	Mediaset
RUETTEN	Wilfried	European Journalism Centre
RUNGE	Jan	KEA
RUSSELL	Mary	Associated Newspapers Limited
SALOJÄRVI	Virpi	Helsinki EU Office
SCHICK	Serge	Headway International
SCHUMACHER	Stephan	Bertelsmann AG
SERRANO	Estrela	Entidade Reguladora para a Comunicação Social (ERC)
SJAATIL	Kjersti	European Commission
SNEED	Vincent	AER – Association of European Radios
SORTINO	Sebastiano	AGCOM
STOFFREGEN	Katrin	Cabinet Stoffregen
STOIMENOV	Gueorgui	Council for Electronic Media, Bulgaria
STRANO	Angelo	PROJEURO European Consultant
SUKOSD	Miklos	CMCS, Central European University
TAMBINI	Damian	London School of Economics
TERZIS	Georgios	VUB
THIEC	Yvon	Eurocinema
THOMPSON	Mark	OSI
TOM	Krieps	Conseil national des programmes
TRAIMER	Matthias	Federal Chancellery
TRAPPEL	Josef	University of Zurich, Switzerland
TURRIN	Enrico	Federation of European Publishers
TUTTLIES	Utta	ACT- Association of Commercial Television in Europe
VALCKE	Peggy	ICRI K.U. Leuven – IBBT
VAN DALEN	Arjen	University of Southern Denmark
VAN DEN BERG	Karin	Ministry of Education, Culture and Science
VAN DEN BULCK	Hilde	University of Antwerp
VAN GAAL	Inge	inma
VAN IERSEL	Rob	Dutch Permanent Representation to the EU
VAN LOON	Ad	X-Media Strategies
VAN ZOLINGEN	Gino	NLkabel (Dutch trade association cable companies)
VANDERZANDE	Suzanne	Media Task Force, EC
VANFLETEREN	Luc	Telenet
VAPTSAROVA	Maya	Council for Electronic Media
VAREINE	Lucile	Cabinet DN
VERHULST	Stefaan	Markle Foundation

VERILHAC	Stephanie	EADP
VON ZANTHIER	Sabine	Representation of Niedersachsen to the EU
VONDRACEK	Anna	KEA European Affairs
VOORHOOF	Dirk	UGent / VRM
WAGENER	Laure	Représentation permanente du Luxembourg auprès de l'UE
WALLNER	Cornelia	University of Vienna + SORA Institute Vienna
WATSON BROWN	Adam	European Commission, INFSO A1
WILLEMS	Valérie	Cullen International
WITEK	Alexander	Eastern European Acquisition Pool
YAKOVENKO	Indira	PARFIP Lease
ZACCHETTI	Matteo	EC
ZACHAR	Balazs	Prime Minister's Office
ZIEMER	Sonja	European Commission

8.4 Az írásos hozzájárulások listája

A kutatócsoport köszönetét fejezi ki az alábbi szervezeteknek és személyeknek az előzetes végbeszámolóhoz küldött értékes észrevételeikért:

Association of Commercial Television in Europe (ACT) (Ross Biggam)
 Association of European Radios (AER) (Vincent Sneed)
 Bertelsmann AG (Irene Braam, Stephan Schumacher)
 Cavallin Jens, Department for Communication and Design, Kalmar University
 European Broadcasting Union (EBU)
 European Journalism Centre (EJC) (Eric Karstens)
 European Newspaper Publishers' Association (ENPA) (Valtteri Niiranen)
 European Federation of Magazine Publishers (FAEP) (David Mahon)
 European Publishers Council (EPC) Gatt Beatrice
 Gibbons Tom, University of Manchester
 Hans-Bredow-Institut (Wolfgang Schulz, Regine Sprenger)
 Headway International (Arnaud Dupont)
 Mediaset S.p.A.
 Mitropoulou, Glykeria (Perm. Repr. of Greece to the EU – in personal name)
 het Persinstituut / Nederlandse Nieuwsmonitor (Kees Spaan, Otto Scholten, Nel Ruigrok)
 Van Dalen Arjen, Centre for Journalism – University of Southern Denmark
 Verband Privater Rundfunk und Telemedien (VPRT)
 Vlaamse Regulator voor de Media (Ingrid Kools, Stijn Bruyneel)

Ugyancsak hálásak vagyunk tagállamok hatóságai által az országjelentésekkel (III. Melléklet) kapcsolatban küldött észrevételekért, és szeretnénk külön köszönetet mondani Caroline Uyttendaele, Pierre Goerens, Pedro Berhan da Costa és Vibeke G. Petersen segítségéért, akik támogatása igen hasznosnak bizonyult a Belgiummal, Luxemburggal, Portugáliával és Dániával foglalkozó országjelentések elkészítése során.

9. A MÉDIAPLURALIZMUS MONITOR MEGVALÓSÍTÁSA ÉS FRISSÍTÉSE

9.1 A megvalósítással kapcsolatos szervezeti kérdések

A monitoring eszköz konkrét megvalósításának részletes kidolgozása nem képezi a jelen tanulmány tárgyát. A kutatócsoport mindazonáltal a következő javaslatok megfogalmazását tartja szükségesnek, valamint az átlátható és megbízható megvalósítás szempontjából kulcsfontosságúnak tartja számos pont hangsúlyozását.

9.1.1 Potenciális felhasználók

Az MPM a kockázatviselők széles köre által használható, ideértve nemcsak a szabályozókat, vagy minisztériumokat, de a civil szervezeteket, parlamenti bizottságokat, akadémiai ösztöndíjasokat, civil társadalmi szervezeteket, médiacégeket stb. Javasoljuk, hogy a megvalósítást hiteles személy végezze átlátható módon, és a kockázatviselőkkel konzultálva. A megvalósítás lehet több kockázatviselő közös erőfeszítéseinek az eredménye, például a szabályozó testületek, piaci szereplők, civil szervezetek és akadémikusok észrevételeire építve.

A főbb feladatok magukban foglalják a nemzeti szabályozó hivatalok, nemzetközi szervezetek és akadémiai kutatóközpontok által létrehozott adatbázisokhoz való hozzáférés biztosítását; a szisztematikus adatgyűjtést; új adatok felhalmozását az eredeti kutatásban; az adatok feldolgozását az MPM számára; valamint a nemzeti esettanulmányok eredményeinek értelmezését európai, regionális és profil-alapú összehasonlító perspektívából egyaránt. A megvalósítás második ciklusából (ld. lentebb) a hosszúsági perspektívák kerülnek hozzáadásra. A médiapluralizmus helyzetét vizsgáló nemzeti és összehasonlító esettanulmányokban szükséges a megfelelő számszerű és minőségi bizonyító tényanyag felhasználása.

A különböző típusú szakutadás iránti igénynek való megfelelés egyik eszköze a szakértői csoportok felállítása. Ezekbe a csoportokba olyan szakértőket kell meghívni, akik ismerik az európai médiapluralizmus specifikus aspektusait (a jogi, a szociodemográfiai és a gazdasági területen), illetve olyan nemzeti szakértőket, akik hozzáférhetnek az adatbázisokhoz és elvégezhetik a szükséges kutatást a megfelelő nemzeti nyelveken.

Kiemelkedő fontosságú, hogy a mutatók méréséből származó eredményeket közzé kell tenni, és azokról széles körű, demokratikus vitát kell kezdeni. Az azonosított kockázatokkal kapcsolatos szabályozói, politikai vagy egyéb intézkedésekre vonatkozó döntések meghozatala előtt a kockázatviselők széles körével kell tanácskozni.

9.1.2 A megvalósítás menetrendje

Milyen gyakran kell elvégezni az MPM-et, és milyen rendszer szerint kell elvégezni annak rendszeres felülvizsgálatát és frissítését? A kutatócsoport rendszeres, kétévenkénti végrehajtást javasol (első alkalommal 2010-ben, majd azt követően 2012-ben). A kétéves időszakban lehetőség van a szisztematikus adatgyűjtésre, a médiapluralizmus és a kapcsolódó kockázatok tendenciáinak azonosítására, valamint a megfelelő időkeret biztosítható az eredmények releváns megvitatására. Az adatgyűjtéshez szükséges idő tekintetében realizitkus becslésnek tekinthető, hogy az első végrehajtási körben az adatok összegyűjtése és az országjelentések elkészítése hat-tíz hónap alatt elvégezhető. Az ezt követő végrehajtási körökben az adatgyűjtéshez és az országjelentések elkészítéséhez szükséges idő ennél lényegesen kevesebb lesz (becslésünk szerint négy-hat hónap).

Ahol új adatok létrehozása szükséges, az időkereteket módosítani kell összhangban az ehhez szükséges speciális követelményekkel.

9.2 A médiapluralizmus monitor frissítése

A kutatócsoport szintén javasolja magának az MPM-nek a rendszeres felülvizsgálatát és frissítését. A kétéves végrehajtási folyamat tapasztalatai és az eredmények alapján, valamint a médiapluralizmus szempontjából jelentőséggel bíró új technológiai, piaci, társadalmi és politikai tendenciák hatásainak rendszeres felmérése alapján (ld. a jelen beszámoló 3. fejezetét), végre kell hajtani az MOM rendszeres felülvizsgálatát. Ez magában foglalhatja egyes vagy az összes mutató, a kutatási módszertanok, illetve a kapcsolódó adatforrások felülvizsgálatát. A folyamat során az egyes mutatók és az azokhoz kapcsolódó metodológia relevanciáját meg kell vizsgálni annak érdekében, hogy végrehajthatóak legyenek az esetleg szükségessé váló módszertani változtatások.

Hasonló módon a technológiai, piaci, társadalmi vagy politikai fejlődés tendenciái szükségessé tehetik új mutatók megjelenítését az MPM-ben. Ez különösen fontos lehet az új média területén, ahol a technológiai áttörések a hardver és szoftvereszközök terén, az új médiaműfajok megjelenése, az új médiapiacok és üzleti modellek feltűnése, valamint a társadalmi kommunikáció újszerű formái masszív változásokhoz vezetnek a média felhasználásában és a közönség átszerveződésében (vö. 3. fejezet). Az ilyen változások szükségessé tehetik új mutatók megjelenítését az MPM-ben olyan mértékben, amilyenben azt a megfelelő és megbízható módszerek megléte lehetővé teszi. Az új mutatók és mérési módszerek kidolgozása természetes együttműködés formájában kell, hogy történjen; azt nem szabad beleerőltetni az MPM frissítési ciklusába, mivel az új mutatók idő előtti alkalmazása negatív hatással lehet az MPM integritására. Szervezeti szempontból az MPM felülvizsgálatát és frissítését átlátható módon, független, a tapasztalat, szakterület és az EU-régiók alapján szerveződő szakértői csoportok bevonásával kell elvégezni, együttműködve a nemzeti szakértőkkel és a médiaszabályozás képviselőivel.

Végezetül, a kétéves végrehajtási ciklus tartalmazhat mérési köröket 2010-ben és 2012-ben a mutatók rendszeres frissítésének biztosítására, valamint a megfelelő tapasztalat megszerzése érdekében a lehetséges adatgyűjtési és adatgenerálási problémák megoldásához. A harmadik végrehajtási ciklusban felülvizsgálhatók a módszerek, és lefolytathatók szükséges viták a mérési eszközök jogrendszeren átívelő összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében. Ezeket a vitákat úgy kell időzíteni, hogy azokra a második végrehajtási ciklus adatgyűjtési fázisával egyidejűleg, vagy röviddel azt követően kerüljön sor annak érdekében, hogy a mutatók esetleges revíziója a 2014-ben esedékes harmadik végrehajtási ciklusra mérhető legyen.

10. Irodalomjegyzék

- Aalberg, T., & Jenssen, A. T. (2007). Gender Stereotyping of Political Candidates: An Experimental Study of Political Communication. *Nordicom Review*, Vol 28 (1), 17–33.
- Ader, T. (2006). Cultural and Regional Remits in Broadcasting. *IRIS plus: Legal observations of the European Audiovisual Observatory*, Strasbourg, http://www.obs.coe.int/oea_publ/iris/iris_plus/iplus8_2006.pdf.en.
- Albarran, A.B., & Dimmick, J. (1996). Concentration and Economics of Multiformality in the Communication Industries. *Journal of Media Economics*, Vol. 9 (4):41–49.
- Alger, D. (1998). *Megamedia: How Giant Corporations Dominate Mass Media, Distort Competition, and Endanger Democracy*, Lanham: Rowman and Littlefield Publishers.
- All Commons debates (2006). *Local Press Ownership*, 1 March 2006, <http://www.theyworkforyou.com/debates/?id=2006-03-01b.372.0&s=god>.
- Alonsa, I. F., de Moragas, M., Blasco, J.J., & Nuria Almiron, G. (Eds.) (2006). *Press Subsidies in Europe*. Barcelona: Institute de la Comunicacio, Universitat Autonoma de Barcelona.
- Andreev, S.A. (2003). *The Media and the Consolidation of Democracy in Central and Eastern Europe*, EUMAP. <http://www.eumap.org/journal/features/2003/october/medacons>.
- Ariño, M. (2004). Competition Law and Pluralism in European Digital Broadcasting: Addressing the Gaps, *Communications & Strategies*, 54, 97-128.
- Attentional. (2009). Study on the application of measures concerning the promotion of the distribution and production of European works in audiovisual media services (i.e. including television programmes and non-linear services)–Final Study Report. Study for the European Commission. http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/art4_5/final_report.pdf
- Australian Film Commission (2004). A review of the viability of creating an Indigenous Broadcasting Service and the regulatory arrangements that should apply to the digital transmission of such a service using spectrum in the broadcasting bands submission to the department of communications information technology and the arts.
- Bagdikian, B. (2000). *The Media Monopoly*. Boston: Beacon Press.
- Bakardjieva, M. (2005). *Internet Society: The Internet in Everyday Life*, Sage Publications Ltd.
- Bakker, P. (2008). The Simultaneous Rise and Fall of Free and Paid Newspapers in Europe. *Journalism Practice*, Vol 2 (3), 427–443.
- Baldi, P., & Hasebrink, U. (Eds.) (2007). *Broadcasters and Citizens in Europe. Trends in Media Accountability and Viewer Participation*, Bristol & Chicago: Intellect.
- Baldwin, T. F., Stevens McVoy, D., & Steinfeld, C. (1996). *Convergence: Integrating Media, Information and Communication*. London: Sage Publications

- Bamburac, N. M., Jusić, T., & Isanovic, A. (Eds.). (2006) *Stereotyping: Representation of women in print media in South East Europe*. Sarajevo: Mediacentar.
- Banisar, D. (2007). *Silencing Sources: An International Survey of Protections and Threats to Journalists' Sources*, <http://www.privacyinternational.org/foi/silencingsources.pdf>.
- Baranes, E., & Encaoua, D. (2002). The Relevant Market for Television: The French Case. *Communications & Strategies*, Vol. 47(3), 63–86.
- Baynes, L. M. (2007). White Out: The Absence and Stereotyping of People of Color by the Broadcast Networks in Prime Time Entertainment Programming. In P.M. Napoli (Ed.), *Media Diversity and Localism: Meaning and Metrics* (pp. 227–267), Mahwah: LEA Publishers.
- BBC et al. (2002). *Multicultural broadcasting: concept and reality*. Report edited by Andrea Millwood Hargrave.
- BBC (1997). *The Face of Britain*, internal document and video tape.
- BBC (2005). *Not seen, not heard: learning disabled audiences and the media*, executive summary of the BBC research and video tape. London: BBC Diversity Centre, <http://diversity.gateway.bbc.co.uk>.
- BBC (2006). *A Research-based Study Mapping Black and Minority Ethnic (BME) Television and Film, Theatre and Arts-Based Independent Production Companies in Britain*. London: BBC Diversity Centre.
- Bašić, S.B., & Kučić, L.J. (2005). *Monopoli. Družabna igra trgovanja z mediji*. Ljubljana: Maska.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Toward a New Modernity*. London: Sage.
- Beck, U. (2006). Living in the world risk society. *Economy & Society*, Vol. 35 (3).
- Becker, L.B. e.a. (2007). An Evaluation of Press Freedom Indicators. *International Communication Gazette*, Vol 69 (1), 5–28.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*, Glencoe: Free Press.
- Berliner Institut für Vergleichende Sozialforschung (2005). *Cultural diversity and Mainstreaming in Employment*, <http://fra.europa.eu/fraWebsite/material/pub/discussion/MainStreamFinRep.pdf>.
- Besley, T., Burgess, R., & Prat, A. (2002). *Mass Media and Political Accountability*, <http://econ.lse.ac.uk/~tbesley/papers/medbook.pdf>.
- Bird & Bird (2003). *Market Definition in the Media Sector—Comparative Legal Analysis, Commission of the European Communities*, http://ec.europa.eu/competition/publications/studies/legal_analysis.pdf.
- Black, J. (2002). *Critical reflections on regulation*, <http://www.lse.ac.uk/collections/CARR/pdf/DPs/Disspaper4.pdf>.
- Black, J. (2008). Forms and paradoxes of principles-based regulation. *Capital Markets Law Journal*, Vol. 3, 425-457.
- Bosompra, K. (1989). African News in the World Press: A Comparative Content Analysis of a North and South Newspaper. *Africa Media Review*, Vol. 3 (3).

Booz, Allen & Hamilton (1992). *Pluralism and concentration in media-economic evaluation*, Study for the European Commission 6 February 1992.

Brousseau, E., & Curien, N. (Eds.) (2008). *Internet and Digital Economics: Principles, Methods and Applications*, Cambridge: Cambridge University Press.

Burgelin, O. (1972). Structural analysis and mass communication. In McQuail, D. (Ed.), *Sociology of Mass Communication*, 313–328, Harmondsworth: Penguin.

Bush, C.A. (2002). *On the Substitutability of Local Newspaper, Radio, and Television Advertising in Local Business Sales*. Media Bureau Staff Research Papers 2002-10, Media Ownership Working Group. Washington, D.C.: US Federal Communications Commission.

Cairncross, F. (1999). *The Death of Distance: How the Communications Revolution will Change Our Lives*. Boston: Harvard Business School Press.

Cammaerts, B., & Carpentier, N. (Eds.) (2007). *Reclaiming the Media*, Communication Rights and Democratic Media Roles. Bristol & Chicago: Intellect.

Castells, M. (2001). *The Internet Galaxy*. Oxford: Oxford University Press.

Cavallin, J. (2000). Public Policy Uses of Diversity Measures. In J. van Cuilenburg, & R. van der Wurff (Eds.), *Media and Open Societies: Cultural, Economic and Policy Foundations for Media Openness and Diversity in East and West* (pp. 105–170). Amsterdam: Het Spinhuis.

Cavallin, J. (1998). European Concentration Policies and Regulations on Media Concentration. *International Journal of Communications Law and Policy*, Issue 1.

Chiang, C.F. (2007). *Political Differentiation in Newspaper Markets*, <http://www.econ.sinica.edu.tw/activities/past/20080219.pdfv>.

Chapman, J., & Kinsey, M. (Eds.) (2008). *Broadcast Journalism: A Critical Introduction*. London, New York: Routledge.

Christensen, Ch. (2001). Minorities, Multiculturalism and Theories of Public Service. In U. Kivikuru (Ed.), *Contesting the Frontiers: Media and Dimensions of Identity* (pp. 81–103), Nordicom: Goeteborg.

Christensen, C. M. (1997). *The innovator's dilemma: When new technologies cause great firms to fail*. Cambridge, MA: Harvard Business School Press.

Collins, R. (2007). *Media pluralism and concentration of ownership: the case of the United Kingdom*, <http://www.cem.ulaval.ca/SRCETRanger/Royaume-Uni.pdf>.

Collins, R. (2002). *Media and identity in contemporary Europe: consequences of global convergence*. Bristol: Intellect.

Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, *Media pluralism and content diversity in 39 countries (...)*, <http://www.culturalpolicies.net/web/albania.php?aid=425>.

Cooper, M. (2003). *Media Ownership and Democracy in the Digital Information Age—Promoting Diversity with First Amendment Principles and Market Structure Analysis*, <http://cyberlaw.stanford.edu/attachments/mediabooke.pdf>.

Cormack, M., & Hourigan, N. (Eds.) (2007). *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies*. Clevedon: Multilingual Matters.

Cooper, M. (2003). *Media Ownership and Democracy in the Digital Information Age—Promoting Diversity with First Amendment Principles and Market Structure Analysis*. <http://cyberlaw.stanford.edu/attachments/mediabooke.pdf>.

Cooper, M. (2007). When Law and Social Science Go Hand in Glove: Usage and Importance of Local and National News Sources—Critical Questions and Answers for Media Market Analysis. In P.M. Napoli (Ed.) *Media Diversity and Localism: Meaning and Metrics* (pp. 193–224). Mawhaw: LEA Publishers.

Cooper, M. (Ed.) (2007). *The Case Against Media Consolidation. Evidence on Concentration, Localism and Diversity*, <http://www.fordham.edu/images/undergraduate/communications/caseagainstmediaconsolidation.pdf>.

Cormack, M., & H. (Eds.) (2007). *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies*. Clevedon: Multilingual Matters.

Cottle, S. (Ed.) (2000). *Ethnic Minorities and the Media: Changing Cultural Boundaries*. Buckingham: Open University Press.

Council of Europe (1974). Resolution (74) 43 on Press Concentrations.

Council of Europe (1982). Declaration on freedom of expression and information, 29 April 1982.

Council of Europe (1991). Recommendation No. R (91) 5 on the right to short reporting on major events where exclusive rights for their television broadcast have been acquired in a transfrontier context, 11 April 1991; Council of Europe (1991). Recommendation No. R (91) 5 on the right to short reporting on major events where exclusive rights for their television broadcast have been acquired in a transfrontier context, 11 April 1991 http://www.ebu.ch/CMSimages/en/leg_ref_coe_r91_5_short_reporting_110491_tcm6-4376.pdf.

Council of Europe (1992). Synthesis Report on Media Concentrations in Europe.

Council of Europe (1992). European Charter for Regional or Minority Languages and Explanatory Report, Convention opened for signature on 5 November 1992, *European Treaty Series* No.148.

Council of Europe (1994). Recommendation No. R (94) 13 on measures to promote media transparency, 22 November 1994.

Council of Europe (1994). Activity Report of the Committee of Experts on Media Concentrations and Pluralism, December 1994.

Council of Europe (1995). Framework Convention for the Protection of National Minorities and Explanatory Report, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/157.htm>.

Council of Europe (1995). Recommendation 1277 (1995) On Migrants, Ethnic Minorities and Media, 30 June 1995.

Council of Europe (1996). Comparative table of national legislation of relevance in the area of media concentrations. Committee of Experts on Media Concentrations and Pluralism. MM-CM (96) 4 Rev..

Council of Europe (1996). Recommendation No. R (96) 10 on the guarantee of the independence of public service broadcasting and its Explanatory Memorandum, 11 September 1996.

Council of Europe (1997). Committee of Experts on Media Concentrations and Pluralism, Report on media concentrations and pluralism and pluralism in Europe (revised version), M-CM (97)6.

Council of Europe (1997). Recommendation No. R (97) 21 on the Media and the Promotion of a Culture of Tolerance, 30 October 1997.

Council of Europe (1999). Recommendation No. R (99) 1 of the Committee of Ministers to member states on Measures to promote Media Pluralism. 19 January 1999.

Council of Europe (1999). *Media and elections—Handbook (by Y. Lange)*. Strasbourg: Council of Europe Publishing http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/Media&Elections_en.pdf

Council of Europe (1999). Group of specialists on media pluralism. Pluralism in the multi-channel market: suggestions for regulatory scrutiny (by C. Marsden), MM-S-PL(1999)012def.

Council of Europe (2000). Steering Committee on the Mass Media. Report on Media Pluralism in the Digital Environment, CDMM, October 2000, [http://www.humanrights.coe.int/media/documents/other/PL-Report\(EN\).doc](http://www.humanrights.coe.int/media/documents/other/PL-Report(EN).doc).

Council of Europe (2000). Declaration on Cultural Diversity, 7 December 2000, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=389843>.

Council of Europe (2000). Fifty years of media policy in the Council of Europe—a review (by B. Möwes), [http://www.humanrights.coe.int/Media/documents/other/Historical%20document%20\(A\).doc](http://www.humanrights.coe.int/Media/documents/other/Historical%20document%20(A).doc).

Council of Europe (2000). Recommendation REC (2000) 7 on the right of journalists not to disclose their sources of information, 8 March 2000.

Council of Europe (2000). Recommendation REC (2000) 23 on the independence and functions of regulatory authorities for the broadcasting sector, 20 December 2000.

Council of Europe (2001). Recommendation 1506 (2001) on freedom of expression and information in the media in Europe, 24 April 2001.

Council of Europe (2001). (APMD – Advisory Panel to the CDMM on media concentrations, pluralism and diversity questions). Report on Media Diversity in Europe (by P. Bruck, D. Dörr, et al.). APMD (2003)001, December 2002, <http://www.humanrights.coe.int/Media/documents/ReportMediadiversity.doc>.

Council of Europe (2002). Discussion Paper by the Secretariat on political advertising, adopted by the Standing Committee on Transfrontier Television on 12-13 December 2002. [http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/2_Transfrontier_Television/Texts_and_documents/TTT\(2002\)025_en.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/2_Transfrontier_Television/Texts_and_documents/TTT(2002)025_en.asp#TopOfPage).

Council of Europe (2002). Hearing on Exclusive broadcasting rights and short reporting, 29 April 2002, T-TT(2002), <http://www.humanrights.coe.int/media/events/2002/Hearing%20TTT.rtf>.

Council of Europe (2003). (APMD – Advisory Panel to the CDMM on media concentrations, pluralism and diversity questions). Comments on the draft Convention on Cultural Diversity prepared by the International Network of Cultural Policy (INCP) (by D. Dörr, M. Rosario Monaco, et al.), APMD(2003)004, [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/ap-md\(2003\)004_EN.asp](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/ap-md(2003)004_EN.asp).

Council of Europe (2003). Recommendation Rec(2003)9 on measures to promote the democratic and social contribution of digital broadcasting, 28 May 2003.

Council of Europe (2003). Recommendation 1589 (2003) on freedom of expression in the media in Europe, 28 January 2003.

Council of Europe (2004). Recommendation Rec(2004)16 of the Committee of Ministers to the member states on the right of reply in the new media environment.

Council of Europe (2004). Recommendation 1641 (2004) on public service broadcasting, 27 January 2004.

Council of Europe (2004) Declaration of the Committee of Ministers on freedom of political debate in the media, 12 February 2004, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=118995&Lang=en>.

Council of Europe (2004). (APMD – Advisory Panel to the CDMM on media concentrations, pluralism and diversity questions). Transnational Media Concentrations in Europe, November 2004, AP-MD (2004)7, [http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/AP-MD\(2004\)007_en.pdf](http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/AP-MD(2004)007_en.pdf).

Council of Europe (2005). Resolution No. 2 Cultural Diversity and Media Pluralism in Time of Globalisation, 10-11 March 2005.

Council of Europe (2006). Final report on the study commissioned to Mr D. WARD by the MC-S-MD "the assessment of content diversity in newspapers and television in the context of increasing trends towards concentration of media markets", 27 February 2006.

Council of Europe (2006). Recommendation Rec(2006)3 on the UNESCO Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions, 1 February 2006.

Council of Europe (2007). Recommendation Rec (2007)2 of the Committee of Ministers to member states on media pluralism and diversity of media content. 31 January 2007.

Council of Europe (2007). Recommendation CM/Rec(2007)3 on the remit of public service media in the information society, 31 January 2007.

Council of Europe (2007). Recommendation CM/Rec (2007)15 of the Committee of Ministers to member states on measures concerning media coverage of election campaigns, 7 November 2007 (Explanatory Memorandum CM(2007)155 add).

Council of Europe (2007). Recommendation CM/Rec(2007)16 of the Committee of Ministers to member states on measures to promote the public service value of the Internet, 7 November 2007.

Council of Europe (2007). Declaration of the Committee of Ministers on protecting the role of the media in democracy in the context of media concentration, 31 January 2007, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1089615>.

Council of Europe (2007). Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on protecting freedom of expression and information in times of crisis, 26 September 2007, http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/fight_against_terrorism/2_adopted_texts/Guidelines%20media%202008%20E.pdf.

Council of Europe (2008). Declaration of the Committee of Ministers on the independence and functions of regulatory authorities for the broadcasting sector, 26 March 2008, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=260428&SecMode=1&DocId=1232302&Usage=2>.

Council of Europe (2008). *Framework Convention for the Protection of National Minorities: State Reports—focus on Article 9*, http://www.coe.int/T/E/human_rights/minorities/.

Council of Europe (2008) *European Charter for Regional or Minority Languages: States Reports – focus on Article 11*, http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/regional_or_minority_languages/2_Monitoring/Monitoring_table.asp#TopOfPage.

Craufurd Smith, R. (Ed.) (2004). *Culture and European Union Law*, Oxford: Oxford University Press.

Craufurd Smith, R. (2004). Rethinking European Union Competence in the Field of Media Ownership: The Internal Market, Fundamental Rights and European Citizenship. *European Law Review*, 29(5), 652-672.

CRE (1998). *Stereotyping and racism: findings from two attitude surveys*, <http://www3.northamptonshire.gov.uk/NR/rdonlyres/50AC3BDC-8572-48B2-BB98-990F4D8ACF88/0/stereotypingracism.pdf>.

Cullen International (2006). *Regulation of broadcasting issues under the new regulatory framework*. Study prepared for the European Commission (Information Society and Media Directorate-General), http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommm/doc/library/ext_studies/reg_bc_issues_under_nrf/broadcasting_study_report.pdf.

Currah, A. (2009). *What's Happening to Our News: An Investigation into the Likely Impact of the Digital Revolution on the Economics of News Publishing in the UK*. Oxford: University of Oxford, Reuters Institute for the Study of Journalism.

Curran, J. (2000). Rethinking Media and Democracy. In J. Curran, & M. Gurevich. *Mass Media and Society*, London: Arnold.

Dahlgren, P. (2009). *Media and Political Engagement. Citizens, Communication, and Democracy*. New York: Cambridge University Press.

Dang Nguyen, G., & Phar, D. (2000). *Economie des telecommunications et de l'Internet*, Paris: Economica.

Davis, A. (2006). A road map for monitoring and evaluation in the media development sector. In *Media Matters: Perspectives on Advancing Media and Development from the Global Forum for Media Development*, <http://www.internews.org/pubs/gfmd/mediamatters.pdf>.

Department for Culture, Media and Sport (2005). *Liverpool Audiovisual Conference: Between Culture and Commerce*, 20-22 September.

- de Witte, B. (2003). *The Value of Cultural Diversity*. Paper presented at the conference “Values in the Constitution of Europe”, Florence, European University Institute.
- DiCola, P. (2007). Employment and Wage Effects of Radio Consolidation. In P.M. Napoli (Ed.), *Media Diversity and Localism: Meaning and Metrics* (pp. 57–78). Mahwah: LEA Publishers.
- Dines, G., & Humez, J. (Eds.) (1995). *Gender, Race and Class*. London: Sage Publications.
- Dorr, D. (1996). Vielfaltssicherung durch die EU. *Media Perspektiven*, Vol.2 (96), 87–92.
- Doyle, G. (1997). From ‘Pluralism’ to ‘Ownership’: Europe’s emergent policy on Media Concentration navigates the doldrums. *The Journal of Information, Law and Technology*, No. 3.
- Doyle, G. (1998). Towards a pan-European Directive? From concentrations and pluralism to media ownership. *Communications Law*, Vol. 3 (1), 11–15.
- Doyle, G. (2002). *Media Ownership: Concentration, Convergence and Public Policy*. London: Sage Publications.
- Doyle, G. (Ed.) (2006). *The Economics of Mass Media*. ‘Critical Writings in Economics’ Book Series. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Drok, N. (1998). Local and Regional Journalism in Europe, (EJTA: European Journalism Training Association).
- du Plessis, R., & Li, X. (2004). *Cross-Media Ownership and Its Effect on Technological Convergence of Online News Content---A Content Analysis of 100 Internet Newspapers*, Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, New Orleans Sheraton, New Orleans, http://www.allacademic.com/meta/p113386_index.html.
- The Dutch Media Authority (Commissariaat voor de Media) (2003). *A View on Media Concentration: Concentration and Diversity of the Dutch Media 2002*, Hilversum, <http://www.cvdn.nl/>.
- ECOSOC (1993). Opinion of the Economic and Social Committee on the Commission Green paper on pluralism and media concentration in the internal market – an assessment of the need for Community action, O.J. [1993] C 304/17.
- ECOSOC (2000). Opinion of the Economic and Social Committee on ‘Pluralism and concentration in the media, O.J. [2000] C 40/19.
- ECRI (2000). *Examples of ‘Good Practices’ to fight against racism and intolerance in the European Media*. CRI (2000) 19.
- Einstein, M. (2004). *Media Diversity: Economics, Ownership and the FCC*. Mahwah: LEA.
- Ericson, R. (2005). Governing through risk and uncertainty. *Economy and Society*, Vol. 34 (4), 659 – 672.
- EUMAP (2005). *Television across Europe: Regulation, Policy and Independence (2005)*, Budapest: Open Society Institute, http://www.eumap.org/topics/media/television_europe.

European Association for Viewers Interests (EAVI) Consortium. *Assessment Criteria for Media Literacy Levels*, Study for the European Commission (2009, forthcoming), <http://www.eavi.eu>.

European Audiovisual Observatory (2005). *Media Regulation in the Interest of the Audience. IRIS plus*, Strasbourg: European Audiovisual Observatory, <http://www.obs.coe.int/about/oea/pr/ipluscollec2005.html>.

European Audiovisual Observatory (2007). *The Public Service Broadcasting Culture. Iris Special 2007 edition*, Strasbourg: European Audiovisual Observatory, http://www.obs.coe.int/about/oea/pr/irisspecial2007_1.html.

European Audiovisual Observatory (2008) *Yearbook 2008: Film, television and video in Europe*. http://www.obs.coe.int/oea_publ/yb/index2008.htm.

European Broadcasting Union (EBU) (2004). *The Prospects of the European Social Model in Public Service Broadcasting–Speech by A. Fikentscher*, EURO-MEI Conference, Prague, 25-26 June 2004, http://www.ebu.ch/CMSimages/en/leg_p_psb_sd_af_020704_tcm6-15178.pdf.

European Broadcasting Union (EBU) (2004). *Public service broadcasting in an Enlarging Europe: Contributing to European Policy Objectives– Speech by W. Rumphorst*, Amsterdam, 2 September 2004, http://www.ebu.ch/CMSimages/en/leg_p_psb_wr_300804_tcm6-15161.pdf.

European Broadcasting Union (EBU) (2004). *The Position of Public Broadcasting in Europe: An Essential Territory for Cohesion–Speech by W. Rumphorst*, Madrid, 3 November 2004; http://www.ebu.ch/CMSimages/en/leg_p_psb_wr_031104_tcm6-18580.pdf.

European Broadcasting Union (EBU) (2007). *Public Service Broadcasting–Model Law (by W. Rumphorst)*, 21 February 2007, http://www.ebu.ch/CMSimages/en/leg_p_model_law_psb_210207_tcm6-50150.pdf.

European Broadcasting Union (EBU) (2007). *ESCORT 2007 – EBU System of Classification of Radio and Television Programmes*, http://www.ebu.ch/CMSimages/en/tec_doc_t3322-2007_tcm6-52544.pdf.

European Commission (1992). Green Paper, Pluralism and media concentration in the internal market, an assessment of the need for community action, 23 December 1992, COM(92) 480 final.

European Commission (1994). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council–Follow-up to the consultation process relating to the Green Paper on ‘Pluralism and media concentration in the internal market, an assessment of the need for community action, 5 October 1994, COM(94) 353 final.

European Commission (1998). Racism and Xenophobia in Europe, Eurobarometer Opinion Poll, no. 47.1.

European Commission (2001). Written question E-0907/01 by Antonios Trakatellis (PPE-DE) to the Commission, OJ [2001] C 350 E/54.

European Commission (2001). Answer given by Mr Vitorino on behalf of the Commission, OJ [2001] C 350 E/54.

European Commission (2001). Communication on the application of State aid rules to public service broadcasting, O.J. [2001] C 320/5.

European Commission (2003). Green Paper on Services of General Economic Interest, 21 May 2003, COM(2003) 270 final.

European Commission (2004). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, White Paper on services of general interest, 12 May 2004, COM(2004) 374 final.

European Commission (2005). Commission Staff Working Paper – Strengthening the Competitiveness of the EU publishing Sector. The role of media policy, 7 October 2005, SEC(2005) 1287.

European Commission (2005). Issues Paper for the Liverpool Audiovisual Conference: Media Pluralism–What should be the European Union’s role?
http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/ispa_mediaplur_en.pdf.

European Commission (2006) Bridging the Broadband Gap. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2006) 129 final. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0129:FIN:EN:PDF>.

European Commission (2005). Why and how Europe seeks pluralism in audiovisual media (Fact Sheet on the Modernisation of the TVWF Directive),
http://ec.europa.eu/information_society/services/doc_temp/tvwf-sht5_en.pdf.

European Commission (2007). Commission Staff Working Document – Media pluralism in the Member States of the European Union, 16 January 2007, SEC(2007) 32,
http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/doc/pluralism/media_pluralism_swp_en.pdf.

European Commission (2007). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A

European approach to media literacy in the digital environment, 20 December 2007, COM(2007) 833 final; http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/docs/com/en.pdf.

European Commission (2008). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Eighth Communication on the application of Articles 4 and 5 of Directive 89/552/EEC ‘Television without Frontiers’, as amended by Directive 97/36/EC, for the period 2005/2006 [SEC (2008) 2310].

European Commission, Future Challenges Paper: 2009-2014,
http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/events/future_challenges_paper.pdf.

European Commission (2009). (Second) Draft Communication on the application of State aid rules to public service broadcasting, 8 April 2009, available at:
http://ec.europa.eu/competition/consultations/2009_broadcasting_review/broadcasting_review_en.pdf.

European Communication Council (1999). *E-economics: Strategies for the Digital Marketplace*. Berlin: Springer Verlag.

European Federation of Journalists (2002). *European Media Ownership–Threats on the Landscape*, <http://www.ifj.org/pdfs/europeownershipupdate2003.PDF>.

European Federation of Journalists (2003). *Crisis in Italian Media: How Poor Politics and Flawed Legislation Put Journalism Under Pressure*, <http://www.ifjeurope.org/pdfs/Italy%20Mission%20Final.pdf>.

European Federation of Journalists (EFJ) (2003). *Public Broadcasting for All: Campaign*, <http://www.ifj.org/default.asp?Issue=pubbroadcampaign&Language=EN>.

European Federation of Journalists (EFJ) (2004). *Eastern Empires Foreign Ownership in Central and Eastern European Media: Ownership, Policy Issues and Strategies*. <http://europe.ifj.org/pdfs/easternempires.pdf>

European Federation of Journalists (EFJ) (2004). *Protecting our sources of information—Why journalists need to resist legal attacks* (by R. Brady), <http://ics.leeds.ac.uk/papers/ks/exhibits/94/ifjsources-handbook.pdf>.

European Federation of Journalists (2005). *Media power in Europe: The big picture of ownership*, <http://www.ifj.org/pdfs/EFJownership2005.pdf>.

European Institute for the Media/Institut Européen de la Communication (1994). *La transparence dans le contrôle des médias*, Study for the European Commission, 210 p.

European Institute for the Media (2004). *Information of the citizen in the EU: obligation for the media and the Institutions concerning the citizens right to be fully and objectively informed*, Study for the European Parliament, <http://www.epra.org/content/english/press/papers/European%20Citizen%20Information%20Project%20Final%20REPORT.pdf>.

European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia; WDR: (1999). *European Media Conference: Cultural Diversity – Against Racism*, Documentation, Köln.

European Newspaper Publishers' Association (ENPA) (1996) & (2007). *Europeans Read Newspapers*. Brussels: ENPA.

European Newspaper Publishers' Association (ENPA) (2005). *ENPA Response to the Commission Issues Paper on Media Pluralism—What Should Be the European Union's Role?*, http://ec.europa.eu/comm/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip6-enpa.pdf.

European Parliament (1990). Resolution on media takeovers and mergers, O.J. [1990] C 68/137.

European Parliament (1982). Resolution on radio and television broadcasting in the European Community, O.J. [1982] C 087/110.

European Parliament (1985). Resolution on the economic aspects of the common market for broadcasting in the European Community, O.J. [1985] C 288/119.

European Parliament (1985). Resolution on a framework for a European media policy based on the Commission's Green Paper on the establishment of the common market for broadcasting, especially by satellite and cable, O.J. [1985] C 288/113.

European Parliament (1986). Resolution on the fifteenth report of the Commission of the European Communities on competition policy, O.J. [1986] C 322/442.

European Parliament (1989). Resolution on the European film and television industry, O.J. [1989] C 069/138.

European Parliament (1990). Resolution on the 18th report of the Commission on competition policy, O.J. [1990] C 038/108.

European Parliament (1991). Resolution on the Nineteenth report of the Commission of the European Communities on Competition Policy, O.J. [1991] C 048/168.

European Parliament (1992). Resolution on media concentration and diversity of opinions, O.J. [1992] C 284/44.

European Parliament (1994). Resolution on the Commission Green Paper ' Pluralism and media concentration in the internal market', O.J. [1994] C 044/177.

European Parliament (1994). Resolution on concentration of the media and pluralism, O.J. [1994] C 323/157.

European Parliament (1995). Resolution on pluralism and media concentration, O.J. [1995] C166/133.

European Parliament (1998). Resolution on the application of Articles 4 and 5 of Directive 89/552/EEC

“Television without Frontiers”, as amended by Directive 97/36/EC, for the period 2001-2002, O.J. [1998] C 193/110.

European Parliament (1998). *EU Anti-Discrimination Policy: From Equal Opportunities between Women and Men to Combating Racism*, Public Liberties Series, LIBE 102 EN, http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/libe/102/default_en.htm.

European Parliament (2004). Report on the risks of violation, in the EU and especially in Italy, of freedom of expression and information (Article 11(2) of the Charter of Fundamental Rights), 5 April 2004, A5-0230/2004 (Report Boogerd-Quaak).

European Parliament (2004). Resolution on the risks of violation, in the EU and especially in Italy, of freedom of expression and information, O.J. [2004] C 104 E/1026.

European Parliament (2008). Draft report on concentration and pluralism in the media in the European Union, 2007/2253(INI), Rapporteur: Marianne Mikko, A6-0303/2008, 10 July 2008, http://www.cmfe.eu/docs/1198488325_Mikko-report-media_concentration_pluralism.pdf.

European Parliament (2008). Draft report on measures to support alternative media in Europe in order to guarantee a pluralistic media environment and cultural diversity, Rapporteur: Karin Resetarits, 2008/2011(INI), 7 March 2008, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-402.919+01+DOC+PDF+V0//EN&language=EN>

European Parliament (2008). Report on Community Media in Europe, Rapporteur: Karin Resetarits, A6-0263/2008, 24 June 2008, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0263+0+DOC+PDF+V0//EN>.

European Parliament (2008). Report on concentration and pluralism in the media in the European Union, 2007/2253(INI), Rapporteur: Marianne Mikko, 10 July 2008, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2008-0303&language=EN>.

European Parliament (2008). Resolution of 25 September 2008 on Community Media in Europe, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0456&language=EN&ring=A6-2008-0263>.

European Parliament (2008). Resolution of 25 September 2008 on concentration and pluralism in the media in the European Union, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0459&language=EN&ring=A6-2008-0303>.

European Parliament (2008). Report on media literacy in a digital world, 2008/2129(INI), Rapporteur: Christa Prets, A6-0461/2008, 24 November 2008, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2008-0461&language=EN&mode=XML>

European Publishers Council (EPC) (1997). *Memorandum to the European Commission concerning proposed EU legislation on media concentration*, http://www.epceurope.org/issues/Media_concentration_memo.shtml.

European Publishers Council (EPC) (1999). *Memorandum to the Economic and Social Committee on pluralism and media concentration*, <http://www.epceurope.org/issues/memor.shtml>.

European Publishers Council (EPC) (1997). *Draft proposals for a possible directive on media concentration and pluralism*, <http://www.epceurope.org/issues/media.shtml>.

European Publishers Council (2005). *Memorandum on Pluralism and Media Concentration addressed to the Members of the European Parliament's Intergroup on the Press, Communication and Freedom*, <http://www.epceurope.org/issues/MemorandumPluralismMediaConcentration.shtml>.

European Publishers Forum (2005). *21st Century Publishing in Europe "Promoting Knowledge, Information and Diversity"*, http://europa.eu.int/information_society/media_taskforce/doc/publishing/calls_for_action.pdf.

E.U. Network of Independent Experts on Fundamental Rights (2006) *Ethnic Profiling*. CFR-CDF Opinion4.2006, http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/avis/2006_4_en.pdf.

E.U. Network of Independent Experts on Fundamental Rights (2005). *Report on the Situation of Fundamental Rights in the European Union and its Member States in 2005: Conclusions and Recommendations*. CFR-CDF/Conclusions 2005.

European Union Agency for Fundamental Rights (2008) *Pilot Media Project: Experts and research groups for the analysis of media content*, (http://fra.europa.eu/fra/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=4864fb6b22239).

EURALVA. *The European Alliance of Listeners' and Viewers' Associations*, <http://www.euralva.org/pages/resources.shtml>.

Everitt, A. (2003). *New Voices: An evaluation of 15 access radio projects*, <http://www.comminit.com/en/node/1938>.

Everitt, A. (2003). *New Voices: An update—October 2003*, London, Radio Authority.

Favre, J., Peruško, Z., & Vartanova, E. (2008). *Methodology for the monitoring media concentration and media content diversity Report prepared for the Group of specialists on media diversity (MC-SMD)*.

Feintuck, M., & Varney, M. (2006). *Media Regulation, Public Interest and the Law*. Edinburgh: University Press.

- Fiske, J. (1996). *Media Matters: Race and Gender in U.S. Politics*. Minneapolis & London: University of Minnesota Press.
- Freedman, D. (2005). Promoting Diversity and Pluralism in Contemporary Communication Policies in United States and the United Kingdom. *International Journal of Media Management*, Vol. 7 (1-2), 16–23.
- Fuchs, C. (2007). *Internet and Society: Social Theory in the Information Age* (Routledge Research in Information Technology and Society), Routledge.
- GAH Group (1993). *Audience measurement in the EC*. Report for the European Commission (DG XV), September 1993, 104 p.
- Gandy, O. (1982). *Beyond Agenda-Setting: Information Subsidies and Public Policy*. Norwood, NJ: Ablex Publishing.
- Gandy, O. (1998). *Communication and Race: A Structural Perspective*, London: Arnold.
- Gardam, T., & Levy, D. (2008) *The Price of Plurality—Choice, Diversity and Broadcasting Institutions in the Digital Age*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Genzkow, M., & Shapiro, J. (2007). What Drives Media Slant? Evidence from U.S. Daily Newspapers (May 2007), <http://faculty.chicagosgsb.edu/matthew.gentzkow/biasmeas081507>
- Gerbarg, D. (1999). *The Economics, Technology, and Content of Digital Television*, Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Gerbner, G. (1995). Toward ‘cultural indicators’: the analysis of mass mediated public message systems. In Boyd-Barrett, O., & Newbold, C. (Eds.), *Approaches to media: a reader*, 144–152 London: Arnold.
- Geser, H. (1992). Kleinstaaten im internationalen System [Small States in the International System]. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, Vol. 44 (4), 627–654.
- Geser, H. (2001). Was ist eigentlich ein Kleinstaat? In R. Kirt, & A. Waschkuhn (Eds.), *Kleinstaaten-Kontinent Europa* (pp. 89–100). Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- Gibbons, T., & Young, D. (2008). *Conceptions of Pluralism*, Paper presented at the workshop ‘Media Ownership in Europe’, University of Exeter, 10 June 2008.
- Gibbons, T. (1998). *Regulating the Media*, 2nd edn. London: Sweet & Maxwell.
- Gillespie, M. (1995). *Television, Ethnicity and Cultural Change*, London, New York: Routledge.
- Global Media Monitoring Project (2005). *A study of women and men in the news by Margaret Gallagher*. London: WACC, <http://www.whomakesthe.news.org>.
- Graber, D., McQuail, D., & Norris, P. (eds.) (2008). *The Politics of News. The News of Politics, 2nd edition*, CQ Press: Washington.
- Graham, D. (2005). *Impact Study of Measures (Community and National) Concerning the Promotion of Distribution and Production of TV Programmes Provided for Under Article 25(a) of the TV Without Frontiers Directive*, 24 May 2005, http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/finalised/4-5/27_03_finalrep.pdf.

- Grisold, A. (1996). Press Concentration and Media Policy in Small Countries: Austria and Ireland Compared. *European Journal of Communication*, 1996, 11, 485-509.
- Gruffydd Jones, E.H. (1998). Mass media, cultural activities and regional or minority languages. *International Conference on the European Charter for Regional or Minority Languages*, Council of Europe Publishing.
- Gunn, S. (2008). Redefining Public Service Broadcasting: Multi-Platform Participation. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, Vol. 14 (1), 105-120, <http://con.sagepub.com/cgi/reprint/14/1/105>.
- Gunter, A. C. (1992). Biased Press or Biased Public? Attitudes Toward Media Coverage of Social Groups. *The Public Opinion Quarterly*, Vol. 56 (2), 147-167.
- Gustafson, K. E. (1995). Origins and Dynamics of Concentration. In K. E. Gustafsson (Ed.), *Media Structure and the State: Concepts, Issues, Measures* (pp. 79-95), Sweden: Mass Media Research Unit, School of Economics and Commercial Law.
- Gustafson, K. E., & Weibull, L. (1996) & (2007). An overview and detailed description of European newspaper readership. In ENPA, *Europeans Read Newspapers* (pp. 39-93). Brussels: ENPA.
- Habermas, J. (1995). *The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge Mass: The MIT Press.
- Hall, S. (Ed) (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, London: Sage Publications, The Open University.
- Hallin, D.C., & Papathanassopoulos, S. (2002). Political clientelism and the media: southern Europe and Latin America in comparative perspective. *Media, Culture & Society*, Vol. 24, 175-195.
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hallin, D. C. (2009). State Size as a Variable in Comparative Analysis. *International Communication Gazette*, Vol. 71 (1-2), 101-103.
- Hans-Bredow-Institut for Medienforschung and European Institute for Media Law. (2006). *Co-Regulation Measures in the Media Sector*. Study for the European Commission, http://ec.europa.eu/comm/avpolicy/info_centre/library/studies/index_en.htm.
- Hansen, A. et al. (1998) *Mass Communication Research Methods*, London: Macmillan Press.
- Harcourt, A., & Verhulst, S., *Support for Regulation and Transparency of Media Ownership and Concentration, Russia. Study of European Approaches to Media Ownership. Programme in Comparative Media Law and Policy*, Project Cntr985886, http://www.medialaw.ru/e_pages/publications/e-conc.htm.
- Harcourt, A. (2008). *Report for the group of specialists on media diversity (MC-SMD) on methodology for the monitoring of media concentration, pluralism and diversity*, February 2008.
- Harding, J. (2006). Colour bind: last year's riots in the Paris suburbs highlighted press's lack of diversity. *Columbia Journalism Review*, July 2006.
- Hartmann, P., & Husband, C. (1974). *Racism and the Mass Media*, London: Davis-Poynter.

- Heinderyckx, F. (1993). Television News Programmes in Western Europe: A Comparative Study. *European Journal of Communication*, Vol. 8 (4), p. 425–450.
- Helberger, N. (2005). *Controlling Access to Content—Regulating Conditional Access in Digital Broadcasting*, Information Law Series 15, Den Haag: Kluwer Law International.
- Hill, B. (2006). Measuring Media Market Diversity: Concentration, Importance, and Pluralism. *Federal Communications Law Journal*, Vol. 58 (1), 169–194.
- Hitchens, L., Media Ownership and Control: a European approach. *The Modern Law Review*, Vol. 57, 585–601.
- Hitchens, L. (2006). *Broadcasting Pluralism and Diversity—A Comparative Study of Policy and Regulation*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing.
- Holsti, O. et al. (1963). *Content Analysis: A Handbook with Applications for the Study of International Crisis*, Northwestern University Press.
- Hotelling, H. (1929). Stability in Competition. *Economic Journal*, 39, 41-57.
- House of Lords, Select Committee on Communications (2008). *The Ownership of the News*, <http://www.parliament.the-stationery-office.com/pa/ld200708/ldselect/ldcomuni/122/122i.pdf>.
- Howley, K. (2005). Diversity, localism and the public interest: the politics of assessing media performance. *International Journal of Media and Cultural Politics*, Vol. 1 (1), 103-106.
- Hoynes, W. (2002). Why media mergers matter. *openDemocracy*, 16 January 2002, <http://www.opendemocracy.net/debates/article-8-24-47.jsp>.
- Hrvatín, S.B., & Petković, B. (2007). *You Call This a Media Market? The Role of the State in the Media Sector in Slovenia*. Ljubljana: Peace Institute.
- Husband, C. (1998). Differentiated citizenship and the multi-ethnic public sphere. *The Journal of International Communication*, Vol. 5 (1-2), 134–148.
- Husband, Ch. (Ed.) (1994). *A Richer Vision: The Development of Ethnic Minority Media in Western Democracies*, Kent: UNESCO Publishing.
- IDATE (2007). *Broadband Coverage in Europe. Final Report, 2007 Survey*. Study for the European Commission, October 2007, http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/benchmarking/broadband_coverage_10_2007.pdf.
- Institut Européen de la Communication/European Institute for the Media (1994). *La transparence dans le contrôle des médias*, Study for the European Commission, 210 p.
- Internews Europe, the Media Diversity Institute & International Federation of Journalists (IFJ), *Media4Diversity – Taking the PULSE of Diversity in the Media, A Study on Media and Diversity in EU Member States and 3 EEA Countries*, Study for the European Commission (DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Unit G.4), March 2009, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=512> or http://www.mediadiversity.org/articles_publications/EUL1469_MediaDivers_090514_web_v%5B1%5D.2.0.pdf.

IREX, Media Sustainability Index (MSI) – *Europe and Eurasia – The Development of Sustainable Media in Europe and Eurasia* 2006/07. http://www.irex.org/programs/MSI_EUR/index.asp.

Jakubowicz, K. (2006). *Public Service Broadcasting: The Beginning of the End, or a New Beginning?* presentation at the EBU-MTV conference “From Secret Service to Public Service”, 3 November 2006.

Jankowski, N., & Prehn, O. (2001). *Community Media in the Information Age: Perspectives and Prospects*, Hampton Press: Cresskill.

Jones, G. (2004). *Minority-Language Audiovisual Media in Europe*, Mercator Media Center, <http://www.aber.ac.uk/mercator/images/Bilbao.pdf>.

Karppinen, K. (2009). Making a difference to media pluralism: a critique of the pluralistic consensus in European media policy. In Cammaerts, B., & Carpentier, N. (Eds.), *Reclaiming the Media – Communication Rights and Democratic Media Roles (ECREA Series)*, Intellect.

Karppinen, K. (2006). Media Diversity and the Politics of Criteria–Diversity Assessment and Technocratisation of European Media Policy. *Nordicom Review*, 27, 53–68.

Karstens, E. (2008). *Risk management in media policy: The challenges of diversity*, Magazine of the European Journalism Centre, http://www.ejc.net/magazine/article/risk_management_in_media_policy_the_challenges_of_diversity/

Keane, J. (1991). Democracy, Risks and Reversals. *The Media and Democracy*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Keen, A. (2007). *The Cult of the Amateur: How Today's Internet is Killing Our Culture and Assaulting Our Economy*. New York and London: Doubleday/Currency.

Kern European Affairs (KEA) (2007). *The State of Community Media in the European Union*, Study for the European Parliament, September 2007, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/691/691771/691771en.pdf.

Klimkiewicz, B. (2005). *Media Pluralism: European Regulatory Policies and the Case of Central Europe*, European University Institute Working Papers, RSCAS No. 2005/19, EUI Robert Schuman Centre for Advanced Studies, http://www.iue.it/RSCAS/WP-Texts/05_19.pdf.

Klute, E. & Goracci, M. (2004). *Thinking Forward–Making the Media More Diverse. A guide for change-agents*. Utrecht/Roma: Online/More Colour in the Media.

Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*, Thousand Oaks: Sage.

Kuhar, R. (2003). *Media representations of homosexuality: An analysis of the print media in Slovenia 1970-2000*. Ljubljana: Peace Institute.

Kuhar, R. (2006). Media and Minorities. In B. Petkovic (Ed.) *Media for Citizens*. Ljubljana: Peace Institute.

Küng, L., Picard, R.G., & Towse, R. (Eds.) (2008). *The Internet and the Mass Media*, London: Sage.

Ladeur, K.H. (2001). Proceduralisation and its Use in a Post-Modern Legal Policy. In O. De Schutter, N. Lebessis, & J. Paterson (Eds.), *Governance in the European Union* (pp. 53–69). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

- Lambino, A., Tebay, A., & Buzby, S. (2006). A Monitoring and Evaluation Toolkit for Media Development: What do available indicators and integrative approaches have to offer? In Internews/Global Forum for Media Development, *Media Matters: Perspectives on Advancing Media and Development from the Global Forum for Media Development*, <http://www.internews.org/pubs/gfmd/mediamatters.pdf>.
- Lawson-Borders, G. (2006). *Media Organizations and Convergence: Case Studies of Media Convergence Pioneers*. Mahwah: LEA.
- Lester, M. P. (Ed.) (1996). *Images that Injure. Pictorial Stereotypes in the Media*. Westport, Connecticut: Praeger.
- Levy, D., & Gardam, T. (2008). *The price of plurality. Choice, Diversity and Broadcasting Institutions in the Digital Age*, Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Levy, J. (2003). *Internal FCC Report "The Diversity Index"*, <http://www.fcc.gov/ownership/materials/newly-released/diversityindex030703.pdf>.
- Lewis, P.M., & Jones, S. (eds.) (2006). *From the Margins to the Cutting Edge: Community Media and Empowerment*, Creskill: Hampton Press.
- Léon, B. (2007). Commercialisation and Programming Strategies in European Public Television. A Comparative Study of Purpose, Genres and Diversity. *Observatorio (OBS) Journal*, Vol. 2, 81–102.
- Libertus, M. (2000). *To protect and to serve pluralism and the public service mission*, Issue 5, 1–9, <http://www.ijclp.net/>.
- Lord, C. (2008). Some Indicators of the Democratic Performance of the European Union and How They Might Relate to the RECON Models, RECON Online Working Paper 2008/11, http://www.reconproject.eu/main.php/RECON_wp_0811.pdf?fileitem=5456276.
- Lund, A. B. (2007). Media Markets in Scandinavia: Political Economy Aspects of Convergence and Divergence. *Nordicom Review: Media Structures and Practices. As Times Goes By...*, Vol. 28 (1), 121–134.
- Maluquer, Carles Llorens (2006). *The Lancelot Report and the Debate on Media Pluralism and Concentration in France*. http://www.brcd.net/cac_brcd/AppPHP/modules/publications/files/the_lancelot_report_and_the_debate_on_media_pluralism_and_concentration_in_france.pdf.
- Marion, I.Y. (2005). *Pravednost i politika razlike*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk (originally published under the title *Justice and the Politics of Difference*, Princeton University Press).
- Marsden, C. (2000). Pluralism in the multi-channel market. Suggestions for regulatory scrutiny. *International Journal of Communications Law and Policy* 1999-2000/4, http://www.digitallaw.net/IJCLP/4_2000/pdf/ijclp_webdoc_5_4_2000.pdf.
- McChesney, R.W. (1999). *Rich Media, Poor Democracy*. Communication Politics in Dubious Times. New York: The New Press.
- McDowell, S.D., & Lee, J. (2007). Tracking “Localism” in Television Broadcasting: Utilizing and Structuring Public Information. In P.M. Napoli (Ed.) *Media Diversity and Localism: Meaning and Metrics* (pp. 177–191), Mahwah: LEA Publishers.
- McKenzie, R. (2003). *Digital Economics: How Information Technology Has Transformed Business Thinking*, Westport: Praeger.

- McKnight, L.W., & Bailey, J. P. (Eds.) (1997). *Internet Economics*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- McQuail, D. (1992). *Media Performance: Mass Communication and the Public Interest*, London: Sage.
- McQuail, D. (1994). Audiences – Theory and Research Traditions. *Mass Communication Theory*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Media Diversity Institute, International Federation of Journalists & Internews Europe (2009). *Study on Media & Diversity*, Study for the European Commission, <http://www.media4diversity.eu/>.
- Media Institute of Southern Africa (2007). *The African Media Barometer–Angola 2007*, <http://www.misa.org/mediamonitoring/africanmedia.html>.
- MERCATOR (2008). *Minority Language Media in the European Union*, <http://www.aber.ac.uk/~merwww/>.
- Merelman, R. (1996). *Representing Black Culture. Racial Conflict and Cultural Politics in the United States*, London, New York: Routledge.
- Messing, V., & Bernáth, G. (1998). 'As Cutaways, Only in Mute'–Roma in the Hungarian Media, Office for National and Ethnic Minorities.
- Milivojević, S. (2003). *Media Monitoring Manual*, Media Diversity Institute, London, <http://www.mediadiversity.org/PDFS/Media%20Monitoring%20Manual.pdf>.
- Minna, A., & Syvertsen, T. (2007). Public Service Broadcasting and New Technologies: Marginalisation Or Re-Monopolisation. In Els De Bens (Ed.) *Media Between Culture and Commerce* (pp. 167–178). Bristol: Intellect.
- Moeller, R. (2007). *COSO Enterprise Risk Management: Understanding the New Integrated ERM Framework*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Mullainathan, S., & Shleifer, A. (2005). The Market for News. *American Economic Review* (September 2005).
- Mullan, B. (1996). *Not a Pretty Picture: Ethnic Minority Views on Television*, Brookfield Aldershot: Avebury.
- Murdock, G. (2005) Public Broadcasting and Democratic Culture: Consumers, Citizens and Communards. In J. Wasko (Ed.) *A Companion to Television* (pp. 174–196). Blackwell Publishing.
- Murschetz, P. (1997). *State support of the press: Theory and practice: A survey of Austria, France, Norway and Sweden*. Düsseldorf: European Institute for the Media.
- Napoli, M.P. (2002). Audience Valuation and Minority Media: An Analysis of the Determinants of the Value of Radio Audiences. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, Vol. 46 (2), 169–184.
- Napoli, P.M. (Ed.) (2007). *Media Diversity and Localism: Meaning and Metrics*, Mawhaw: LEA Publishers.

- Nahtigal, N. (2008). *Labor Relations in the Media in South Eastern European Countries. Regional overview for the project Labor Relations and Media. Analyzing the patterns of labor relations in the media of SEENPM-member countries.*
http://www.ijc.md/eng/index.php?option=com_content&task=view&id=157&Itemid=49.
- Nassim N.T. (2007). *The Black Swan: the impact of the highly improbable*, New York : Random House.
- Nassim N.T. (2001). *Fooled by Randomness: the hidden role of chance in life and in markets*, London: Penguin.
- Negrine, R. (1998). *Parliament and the Media, A Study of Britain, Germany and France*. London: The Royal Institute of International Affairs.
- Nekvapil, J. et. al (1998). *Obraz Romů v středoevropských masmédiích po roce 1989 (The image of Roma in Central European Media After 1989)*, RSS Research Report no 125/1997.
- Nguyen, G. D., & Phar, D. (2000). *Economie des telecommunications et de l'Internet*. Paris: Economica.
- Noam, E. (2004). How to Measure Media Concentration, *Financial Times*, August 30, 2004, <http://www.ft.com/cms/s/da30bf5e-fa9d-11d8-9a71-00000e2511c8.html>. [N.B. forthcoming: *Media Ownership and Concentration in America*, Oxford: OUP, 2009]
- Noam, E. (2007). *Media Ownership and Concentration in America*. New York: Oxford University Press.
- Norris, P. (2001). *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty and the Internet Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, P., & Pauling, B. (2008). *The Digital Future and Public Broadcasting*, http://www.nzonair.govt.nz/files/general/digi_norr-paul_08.pdf.
- OECD (1993). *Competition policy and a changing broadcast industry*, <http://www.oecd.org/dataoecd/8/63/2376152.pdf>.
- OECD (1996). *Current status of communication infrastructure regulation cable television*, OCDE/GD(96)101, <http://www.oecd.org/dataoecd/11/54/2091503.pdf>.
- OECD (1997). *Regulatory Impact Analysis–Best Practices in OECD Countries*, <http://www.oecd.org/dataoecd/21/59/35258828.pdf>.
- OECD (1998). *Cross-ownership and convergence: policy issues*, DSTI/ICCP/TISP(98)3/FINAL, http://www.oecd.org/LongAbstract/0,3425,en_2649_34225_2091608_1_1_1_1,00.html.
- OECD (1999). Working Party on the Information Economy. *Policy and regulation issues for networkbased content services (by J. Beale)*, DSTI/ICCP/IE(96)9/FINAL.
- OECD (2003). *Futures Project on Emerging Systemic Risks*, <http://www.oecd.org/dataoecd/23/56/19134071.pdf>.
- OFCOM (2001). *Briefing Update 9–The Representation of Minorities on Television*
<http://www.ofcom.org.uk/static/archive/bsc/pdfs/research/briefing9.pdf>.

- OFCOM (2002). *Multicultural Broadcasting: concept and reality*.
<http://www.ofcom.org.uk/static/archive/bsc/pdfs/research/multicultural.pdf>.
- OFCOM (2002). *A Compilation of Codes of Conduct*.
<http://www.ofcom.org.uk/static/archive/bsc/pdfs/research/mincode.pdf>.
- OFCOM (2003). *Briefing update 12–Ethnicity and disability on television 1997 to 2002*.
http://www.ofcom.org.uk/static/archive/bsc/pdfs/research/BU12_ethnic_and_disability.pdf.
- OFCOM (2005). *Statement on Programming for the Nations and Regions*, <http://www.ofcom.uk>.
- OFCOM (2005). *Views in the nations: a summary of the qualitative and quantitative audience research carried out for Phase 3 of the PSB review*, <http://www.ofcom.uk>.
- OFCOM (2006). *Review of Media Ownership Rules*. London.
http://www.ofcom.org.uk/research/media_owners/rulesreview/.
- OFCOM (2006). *Media Literacy Audit–Report on adult media literacy*,
http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/medialit_audit.
- OFCOM (2007). *OFCOM Content Sanctions Committee: Consideration of sanction against Channel Four Television Corporation in respect of its service Channel 4 for Breaches of the Ofcom Broadcasting Code*, <http://www.ofcom.uk>.
- OFCOM (2008). *Media Literacy Audit, Report on UK Adults from Ethnic Minority Groups*.
http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/ml_emg08/ml_emg.pdf.
- O'Malley, P. (2004). *Risk, Uncertainty and Government*. London: Glasshouse Press.
- Open Society Institute (2005) and (2008). *Television Across Europe: Regulation, Policy and Independence*, http://www.soros.org/initiatives/eu/articles_publications/publications/tv_20080429,
http://pdfserve.informaworld.com/446564__902115117.pdf.
- OSCE (2003). *The Impact of Media Concentration on Professional Journalism*,
http://www.osce.org/publications/rfm/2003/12/12244_102_en.pdf.
- OSCE (2008). *Access to information by the media in the OSCE region: Country Reports*,
http://www.osce.org/documents/rfm/2007/06/24251_en.pdf.
- Ó Siochrú, S., Girard, B., & Mahan, A. (2002). *Global Media Governance*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Owen, B. M. (1999). *The Internet Challenge to Television*. Cambridge: Harvard University Press.
- Palzer, C. (2002). Co-Regulation of the Media in Europe: European Provisions for the Establishment of Co-Regulation Frameworks. *IRIS plus* 2002/6.
- Paukens, H., & Uebbing, S. (Eds.) (2006). *Tri-Medial Working in European Local Journalism*, DG Education and Culture: Leonardo da Vinci Pilot Projects.
- PCMLP (2004) (Programme in Comparative Media Law & Policy at Oxford University). *Self-Regulation of Digital Media Converging on the Internet: Industry Codes of Conduct in Sectoral Analysis*, <http://pcmlp.socleg.ox.ac.uk/selfregulation/>.

- Peer, L. (2007). *The former audience and the future public: Conceptualizing and measuring new media use and its potential for democracy*, Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/1/1/4/6/p211461_index.html.
- Petković, B. (Ed.) (2004). *Media Ownership and Its Impact on Media Independence*. Ljubljana: SEENPM and Peace Institute.
- Picard, R.G., Winter, J.P., Maxwell, E., & Lacy, S. (1988). *Press Concentration and Monopoly: New Perspectives on Newspaper Ownership and Operation*. Norwood, N.J.: Ablex.
- Picard, R.G. (1989). *Media Economics: Concepts and Issues*. London: Sage.
- Picard, R.G. (1998). Measures of Concentration in the Daily Newspaper Industry. *Journal of Media Economics*, 61–74.
- Picard, R.G. (1998). Media Concentration, Economics, and Regulation. In D. Graber, D. McQuail, & P. Norris (Eds.), *The Politics of News: The News of Politics* (pp. 193–217). Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.
- Picard, R.G. (2002). *The Economics and Financing of Media Companies*. New York: Fordham University Press.
- Picard, R. G. (2006). Issues and Challenges in the Provision of Press Subsidies. In Alonsa, I. F., de Moragas, M., Blasco, J.J., & Nuria Almiron, G. (Eds.). *Press Subsidies in Europe* (pp. 211–220). Barcelona: Institute de la Comunicacio, Universitat Autonoma de Barcelona.
- Picard, R.G. (2007). Subsidies for Newspapers: Can the Nordic Model Remain Viable? In H. Bohrmann, E. Klaus, & M. Machill (Eds.), *Media Industry, Journalism Culture and Communication Policies in Europe*, Koln: Halem.
- Pietikäinen, S. (2000). Discourses of differentiation: ethnic representations in newspaper texts, Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Porter, V. (1995). Public service broadcasting and European regulation. *Mediaforum* 1995/3, 30–34.
- Portraying Politics, A toolkit on gender and television (2005). A publication and DVD produced within the project Gender, Politics and Media: Challenging Stereotypes, Promoting Diversity, Strengthening Equality, <http://portrayingpolitics.org>.
- Postman, N. (1985). *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*. New York: Penguin.
- Preston, P. (2008) *Making the News: Journalism and News Cultures in Europe*. USA: Routledge.
- Prosser, T., Goldberg, D., & Verhulst, S. (1996). *The impact of new communications technologies on media concentrations and pluralism—Final Report*.
- Puppis, M. (2009). Media Regulation in Small States. *International Communication Gazette*, 71, 1-2, 7-17.

- Puppis, M., & d'Haenens, L. (2009). Editorial. *International Communication Gazette*, 71, 1-2, 5-6.
- Rebillard, F. (2007). *Le web 2.0 en perspective. Une analyse socio-économique de l'internet*, Paris: L'Harmattan, coll. Questions contemporaines, série Les industries de la culture et de la communication.
- Reding, V., & Wallström, M. (2007). *Media pluralism: Commission stresses need for transparency, freedom and diversity in Europe's media landscape*, Press Release of the European Commission, IP/07/52, Brussels, 16 January 2007.
- Reilly Center for Media and Public Affairs (2008). *The Breaux Symposium: New Models for News*. Baton Rouge: Louisiana State University.
- Rheingold, H. (1998). *The Virtual Community*. Downloaded October 21, 2005 from www.rheingold.com/vc/book/.
- Riggins, S.H. (Ed.) (1992). *Ethnic Minority Media: An International Perspective*, Newbury Park: Sage Publications.
- Root, S. J. (1998). *Beyond Coso: Internal Control to Enhance Corporate Governance*. NY: John Wiley & Sons.
- Rothstein, H., Huber, M., & Gaskell, G. (2006). A theory of risk colonization: the spiraling regulatory logics of societal and institutional risk. *Economy and Society*, Vol. 35 (1).
- Rothstein, H., Irving, P., Walden, T., & Yearsley, R. (2006). The risks of risk-based regulation: Insights from the environmental policy domain. *Environment International*, Vol. 32, 1056–1065.
- Rumphorst, W. (2006). *The Requirements for the Independence of Public Service Television*, paper presented at the EBU-MTV conference “From Secret Service to Public Service”, 3 November 2006.
- Sánchez-Tabernero, A. (1993). *Media Concentration in Europe: Commercial Enterprise and the Public*. London: John Libbey & Co.
- Sánchez-Tabernero, A., & Carvajal, M. (2002). *Media Concentration in the European Market: New Trends and Challenges*, Pamplona, Spain: University of Navarra.
- Santini, A. (1990). *L'État et la press*. Paris: LITEC.
- Scannell, P. (1997). Britain: Public Service Broadcasting, from National Culture to Multiculturalism. In M. Raboy (Ed.) *Public Service Broadcasting in the 21st Century*, John Libbey Media: London.
- Seiler, H. (2002). Harmonised Risk Based Regulation—a legal viewpoint. *Safety Science*, Vol. 40, 31–49.
- Servaes, J. (Ed.). (2003). *The European Information Society. A Reality Check*. Bristol: Intellect Books.
- Schejter, A., Kittler, J., Lim, K., Douai, A., & Balaji, M. (2007). Let's go down, and there confuse their language, that they may not understand one another's speech: Developing a Model for Comparative Analysis and Normative Assessment of Minority Media Rights. *Global Media Journal*, Vol 6 (10).
- Schumpeter, J. (1975). *Capitalism, socialism and democracy*. New York: Harper & Row.
- Schwarze, J. (2000). Medienfreiheit und Medianvielfalt im Europäischen Gemeinschaftsrecht. *ZUM* 10/2000, 779–800.
- Smith, A. (1977). *Subsidies and the press in Europe*. London: PEP.

- Splichal, S. (2008). Consultation on the request of Brankica Petković, Ljubljana, 18 February 2008.
- Sproull, N.L. (1988). *Handbook of Research Methods: A Guide for Practicioners and Students in the Social Sciences*, London: Metuchen
- Strengold, J. (1998). A racial divide widens on network TV. *New York Times*, A 12.
- Sunstein, C. (2001). *Republic.com*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- de Swaan, A. (2001). *Words of the World. The Global Language System*, Cambridge: Polity Press.
- SwissGIS (2007) (Swiss Centre for Studies on the Global Information Society). *On Media Monitoring –The Media and their Contribution to Democracy*. Summary of the SwissGIS Conference, University of Zurich, Switzerland, 29-30 June 2007, <http://www.swissgis.uzh.ch/archiv/veranstaltungen/mediamonitoring.html>.
- ter Wal, J. (Ed.) (2002). *Racism and cultural diversity in the mass media: An overview of research and examples of good practice in the EU Member States. 1995-2000*, http://fra.europa.eu/fraWebsite/material/pub/media_report/MR-CH4-15-United-Kingdom.pdf.
- Terzis, G. (Ed.) (2007). *European Media Governance: National and Regional Dimensions*. Bristol-Chicago: Intellect Books.
- Transparency International, *Anti-corruption handbook*, http://transparency.org/policy_research/ach/.
- Troyna, B. (1981). *Public awareness and the media: a study of reporting on race*. London: Commission for Racial Equality.
- Turku School of Economics and Business & Rightscom (2004). *Publishing Market Watch – Sector Report 1: The European Newspaper Market*, Study for the European Commission (DG Enterprise), <http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/publ-ind/sr01-eur-newspaper-market.pdf>.
- UNCE, ETUC, & CEEP (1995). Joint Declaration on the prevention of racial discrimination and xenophobia and promotion of equal treatment at the workplace, <http://www.eronline.eu/content/default.asp?PageName=OpenFile&DocID=19177>.
- UNESCO (1977). *Ethnicity and the Media: An Analysis of Media Reporting in the United Kingdom, Canada and Ireland*. http://unesdoc.unesco.org/Ulis/cgibin/ulis.pl?catno=24719&set=49602F4B_1_25&gp=1&lin=1.
- UNESCO (1997). *Report of the European seminar on promoting independent and pluralistic media – With special focus on Central and Eastern Europe (Sofia, Bulgaria, 10-13 September 1997)*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109558Eo.pdf>.
- UNESCO (2003). *Legislation on Community Radio Broadcasting*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001309/130970e.pdf>
- UNESCO (2005). Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions. CLT-2005/CONVENTION DIVERSITE-CULT.REV, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31038&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
- UNESCO (2007). From Paris to Sofia: Eight years of efforts to foster media independence and pluralism and to promote press freedom, <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001115/111579E.pdf>.

- UNESCO (2007). *Medellin Report "Press Freedom: Safety of Journalists and Impunity"*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001567/156773e.pdf>.
- UNESCO (2007). International Programme for the Development of Communication. *Defining indicators for media development—Background Paper (by A. Puddephatt)*, UNESCO: Paris, http://portal.unesco.org/ci/en/files/24288/11743196661media_development_indicators_background_paper.pdf/media_development_indicators_background_paper.pdf.
- UNESCO (2008). International Programme for the Development of Communication, *Media Development Indicators: A Framework for Assessing Media Development*, UNESCO: Paris, <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001631/163102e.pdf>.
- United States (1978). *Proceedings of the Symposium on Media Concentration*. Washington, D.C.: Bureau of Competition, Federal Trade Commission, 14-15 December 1978.
- Universidad Autonoma de Barcelona (2007). *Current trends and approaches to media literacy in Europe*, Study for the European Commission, http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/studies/index_en.htm.
- UNRISD and UNESCO (1997). *Cultural Indicators of Development* by Terry McKinley, http://www.unesco.org/culture/worldreport/html_eng/cult_indicators_development1.pdf.
- USAID (2006). *Monitoring Country Progress in Central and Eastern Europe & Euroasia, Appendix I: Indicators*, http://www.usaid.gov/locations/europeeurasia/country_progress/tenth/appendix_1and2a.pdf.
- Uyttendaele, C., & Dumortier, J. (1998). Free Speech on the Information Highway: European Perspectives. *John Marshall Journal of Computer & Information Law*, 905–936.
- Valcke, P. (2004). *Digitale Diversiteit—Convergentie van Media-, Telecommunicatie- en Mededingingsrecht [Digital Diversity—Convergence of Media, Telecommunications and Competition Law]*, Brussels: Larcier.
- van Atteveldt, W. (2008). *Semantic Network Analysis: Techniques for Extracting, Representing and Querying Media Content*, Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Van Cuilenburg, J. (1998). Diversity Revisited: Towards a Critical Rational Model of Media Diversity. In K., Brants, J., Hermes, & L. van Zoonen (Eds.), *The Media in Question* (pp. 39–49). London: Sage.
- Van Cuilenburg, J. (1999). Between Media Monopoly and Ruinous Media Competition. In Y. Zassoursky, & E. Vartanova (Eds.), *Media, Communications and the Open Society* (pp. 40–61). Moscow: Faculty of Journalism/IKAR Publisher.
- Van Cuilenburg, J., & Van der Wurff, R. (Eds.) (2000). *Media and open societies*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Van De Gronden, J., & De Vries, S. (2006). Independent competition authorities in the EU. *Utrecht Law Review*.

van der Wurff, R., Van Cuilenburg, J., & Keune, G. (2000). Competition, Media Innovation and Broadcasting. In J. Van Cuilenburg, & R. Van der Wurff (Eds.), *Media and Open Societies* (pp. 119 – 157). Amsterdam: Het Spinhuis.

van der Wurff, R., & Van Cuilenburg, J. (2001). Impact of Moderate and Ruinous Competition on Diversity: The Dutch Television Market. *The Journal of Media Economics*, Vol. 14 (4), 213–229.

van der Wurff, R., & Lauf, E. (Eds.). (2005) *Print and Online Newspapers in Europe: A Comparative Analysis in 16 Countries*. Amsterdam: Het Spinhuis.

Van Dijk, T. (Ed.) (1985). *Discourse and Communication: New Approaches to the Analyses of Mass Media Discourse and Communication*. Berlin, New York: Walter de Gruyter.

Van Dijk, T.(1991). *Racism and the Press*. London, New York: Routledge.

Van Dijk, J.A.G.M. (2005). *The Network Society: Social Aspects of New Media*, Sage Publications Ltd.

van Eijk, N. (2006). Search engines: Seek and ye shall find? The position of search engines. *IRIS plus*, 2006-7, http://www.obs.coe.int/oea_publ/iris/iris_plus/iplus2_2006.pdf

Van Kempen, H. (2006). Press-Party Parallelism and Its Effects in Sweden: A Longitudinal Study, 1979-2002. *Scandinavian Political Studies*, Vol. 29 (4), <http://www.blackwellsynergy.com/action/showPdf?submitPDF=Full+Text+PDF+%28142+KB%29&doi=10.1111%2Fj.1467-9477.2006.00158.x>.

Van Loon, A. (1992). Resolutie mediaconcentratie en pluralisme aangenomen. *Mediaforum* 1992/10, 106.

Van Loon, A. (1993). EG-Groenboek ‘Pluralisme en mediaconcentratie in de interne markt. *Informatie en Informatiebeleid*, 1993/2, 32–41.

Verhulst, S. (2007). Mediation, Mediators, and New Intermediaries: Implications for the Design of New Communications Policies. In P.M. Napoli, *Media Diversity and Localism – Meaning and Metrics* (pp.113–137), Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates.

Vermeersch, P. (2001). *The Roma minority in Europe. The role of the media*. In XXXIX. Congress of AEJ, Bratislava, 56–59.

Von Feilitzen, C., & Carlsson, U. (Eds.) (2003). *Promote or Protect? Perspectives on Media Literacy and Media Regulations*. Göteborg : NORDICOM, Göteborg University.

Von Dohnanyi, J. (2003). *The Impact of Media Concentration on Professional Journalism*, http://www.osce.org/publications/rfm/2003/12/12244_102_en.pdf.

Ward, D., & Lange, B.-P. (Eds.) (2004). *The Media and Elections: A Handbook and Comparative Study* (pp. 264). LEA Publishing.

Ward, D. (2004). *A mapping study of media concentration and ownership in ten European countries*, http://www.cmpd.eu.com/reports/media_concentration.pdf.

Ward, D. (2006). *The Assessment of content diversity in newspapers and television in the context of increasing trends towards concentration of media markets*, Final Report of the study commissioned by the MC-S-MD, MC-S-MD (2006) 001, S, [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/MC-SMD\(2006\)001_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/MC-SMD(2006)001_en.pdf).

Willems, V. (1996). Pluralisme et concentrations dans le secteur de l'audiovisuel. Enjeux à l'aube de la société de l'information. In C. Doutrelepon (Ed.), *L'actualité du droit de l'audiovisuel Européen* (pp. 89 – 109). Brussel: Bruylant.

Williams, G. (1994). *Britain's Media—How They are Related*. London: Campaign for Press and Broadcasting Freedom.

Winsvold, M. (2007). Municipal Websites in the Local Public Debate: Supplying Facts or Setting Agenda?. *Nordicom Review*, Vol. 28 (2), 7–23.

de Witte, B. (2003). *The Value of Cultural Diversity*, paper presented at the conference “Values in the Constitution of Europe”, European University Institute, Florence.

X, *The State of the News Media*, <http://www.stateofthenewsmedia.org/2007/>.

Young, S., Bourne, S., Younane, S. (2007). Contemporary Political Communications: Audiences, Politicians and the Media in International Research. *Sociology Compass*, Vol. 1 (1), 41–59.

Zittrain, J. (2008). *The Future of the Internet--And How to Stop It*. Yale University Press.